GOSPODARSTVO

LETO XV ŠTEV. 369 — CENA LIR 30 — POŠT. PLAČ. V GOT. — SREDA, 22. FEBRUARJA 1961 — SPED. IN ABB. POSTALE GR. II — TRST, UL. GEPPA 9 - TEL. 38-933

EFTA noče zaostajati za EST

Tudi sedmorica je zopet znižala carine

Ministri sedmih držav članic EFTA (Združenja za svobodno trgovinsko izmenjavo), ki so zasedali prejšnji teden v Ženevi, so s svojim sklepom o pospešenem znižanju carin očitno hoteli pokazati, da noče EFTA zaostajati za državami Evropskega skupnega trga. EFTA obstoji pravzaprav šele 8 mesecev, vendar hoče očividno korakati v istem koraku do skupnega cilja, to je odprave carin, kakor EST. Pred 8 meseci so države EFTA znižale carine za 10%, zdaj so jih še za nadaljnjih 10%, tako je znižanje carin v obeh evropskih gospodarskih skupnostih doseglo 20 odstotkov.

Drugi nič manj važen sklep ženevske konference predstavlja uvajanje »pridruženih« članov, in sicer kot pr[illegible]ega Finske. Finska ne bo prisiljena, da pristopi k EFTA in postane reden član z vsemi pravicami in obvezami, da bi lahko uživala prednosti carinskega znižanja, temveč se bo k EFTA pridružila kot pridružen član. Kot pridružen član bo Finska deležna istih carinskih ugodnosti kakor države, ki so prave članice EFTA. V Ženevi so hoteli s tem olajšati položaj Finske, ki bi rada pristopila k EFTA kot reden član, a ne more tega storiti, ker je Sovjetska zveza postavila zahtevo, da hoče biti deležna istih ugodnosti za svojo zunanjo trgovino s Finsko, ki bi jih morebiti Finska priznala drugim državam, to je v našem primeru državam EFTA. Sovjetska zveza je zahtevala, da se ji ta primer prizna na podlagi znane klavzule o največjih carinskih ugodnostih. Zaradi svoje močne trgovinske vezi s Sovjetsko zv. se Finska ni mogla spustiti v odprt spor z Moskvo.

Sodeč po komentarjih švicarskega tiska — tudi Švica je član EFTA — so v državah EFTA zadovoljni s to rešitvijo, češ da je omogočila pristop Finske v drugačni obliki in hkrati preprečila prodor sovjetskega vpliva v EFTA.

V Ženevi so izrazili pripravljenost, da bi prišlo do zbližanja med državami Evropskega skupnega trga, vendar ni vsaj za zdaj možno pričakovati posebnega uspeha v tej smeri. Kaže, da je temu razvoju, to je k zbliževanju in celo k združitvi obeh gospodarskih skupnosti, najbolj na poti nesoglasje med Veliko Britanijo in Francijo, ki ga ni bilo mogoče odpraviti niti na najnovejšem sestanku med Mac Millanom in De Gaulom. Vprašanje je zdaj, ali bo sklicani sestanek francoskih in angleških gospodarskih izvedencev dovedel vsaj do delnega zbližanja med angleškimi in francoskimi pogledi na gospodarsko združevanje Evrope.

Zdi se, da ovira zbližanje med obema gospodarskima skupnostima zlasti neprikrita težnja, da bi Evropskemu skupnemu trgu postavili tudi izrazite politične cilje. Ta težnja je zlasti močna pri Francozih, pa tudi Nemci, kakor kaže, je ne odklanjajo. Na drugi strani člani EFTA izrecno naglašajo, naj EFTA ostane izključno gospodarska organizacija.

V samem taboru EFTA seveda ne vlada popolno soglasje, ker ima vsaka država glede na različen razvoj v svoji notranjosti pač posebne želje; tako so Norvežani v strahu za svojo mlado in šibko industrijo, Danci pa se vznemirjajo, ker se znižanje carin nanaša **samo na industrijske pridelke, torej ne tudi na kmetijske.** Izvozu njenih kmetijskih pridelkov v države EFTA so še vedno na poti carine, medtem ko so članice Evropskega skupnega trga znižale tudi carine na kmetijske pridelke, seveda predvsem iz držav EST. V Ženevi so se tudi domenili, da bo tudi vprašanje znižanja carin na kmetijske pridelke v okviru EFTA rešeno do srede tega leta.

—•—

SOVJETSKA ZVEZA DANES IN ČEZ 5 LET

Kakor znano, je bilo zadnje zasedanje centralnega komiteja posvečeno izravnavanju kmetijskega razvoja v Sovjetski zvezi. Razmeroma dolga razprava je pokazala, da se kmetijstvo v Sovjetski zvezi ni razvilo kakor so pričakovali sestavljalci gospodarskih načrtov. Mnogo ugodnejši so podatki o razvoju sovjetske industrije, ki jih je kmalu nato objavil statistični zavod.

Industrijska proizvodnja je napredovala lani za 10%; ugodno se je razvijala tudi železarska industrija. Močno se je povečala poraba goriva, in sicer poraba mineralnega olja in plina za 38,2% (napredek je v tem pogledu leta 1959 dosegel 34,5%). Posebnega napredka ni bilo glede pridobivanja premoga; niti v letu 1961 ne pričakujejo na tem področju večje proizvodnje, vendar je proizvodnja premoga za koksanje narastla.

Sovjetski voditelji so zadovoljni zlasti, ker je industrijska proizvodnja napredovala, čeprav je bil skrčen delovni čas. Kakor ugotavlja poročilo statističnega urada so lani izvršili prehod na sedemurno delo na dan (v premogovnikih na šesturno delo); povprečno traja delo v sovjetskih podjetjih in uradih zdaj 39,4 ure na teden. Število delavcev in nameščencev — razen tistih, ki so nameščeni v kmetijstvu — znaša 62 milijonov. To pomeni, da je lani narastlo za 5,5 milijona. Proizvodnja na glavo se je lani povečala za 5%, proizvodnja delavca na uro za 10%. Rusi pripisujejo ta napredek mehanizaciji ter nameščanju novih inženirjev in tehnikov.

Predsednik Hruščev je obljubil zlasti povečanje proizvodnje potrošnega blaga. V resnici so bili cilji, postavljeni lahki industriji tudi doseženi, vendar niso bili ti postavljeni posebno visoko.

Lani so v Sovjetski zvezi zgradili 2,4 milijona majhnih stanovanj; toda pomanjkanje stanovanj je še vedno veliko zaradi dotoka prebivalstva z dežele v mesta. Lani so dogradili nekoliko več stanovanj kakor leta 1959. Po sedemletnem načrtu, ki se zdaj izvaja, bodo zgradili 15 milijonov stanovanj v mestih; to pomeni gotovo velik napredek. Ako se ta cilj doseže, bo v Sovjetski zvezi skoraj popolnoma prenehala stanovanjska stiska.

Glede položaja na kmetijskem področju ne prinaša stanovanjska stiska posebnih novosti, saj je bilo to področje že obdelano na zasedanju centralnega komiteja. Poročilo n. pr. omenja, da je odkup surovega bombaža lansko leto po količini nazadoval, medtem ko ni bilo napredka glede pridelka žita in krompirja. Imenovanje dosedanjega člana prezidija stranke A. Aristova za poslanika v Varšavi spravljajo v zvezo z neuspehom v kmetijski proizvodnji v Ruski republiki; njemu je bila namreč poverjena naloga (referat), da skrbi prav za to republiko, kjer je še posebno kmetijstvo odpovedalo.

V razpredelnici so zbrani podatki o industrijski proizvodnji v Sovjetski zv. v letih 1958, 1959 in 1960. V zadnjem stolpcu so podatki o predvideni proizvodnji v letu 1965. Podatki za premog, olje in jeklo so izraženi v milijonih ton, podatek za električno energijo v milijardah kilovatnih ur, podatki za naravni plin v milijardah kubičnih metrov, podatki za trajno potrošno blago pa v tisočih:

Osnovna proizvodnja:

	1958	1959	1960	1965
Premog	496	507	513	600-612
Surovo olje	113	130	148	230-240
Surovo jeklo	54,9	59,9	65,3	86-91
Valjano jeklo	43,1	47,0	50,9	65-70
Elek. energ.	235	264	292	500-520
Naravni plin	30	37	47	150

Trajno potrošno blago:

	1958	1959	1960	1965
Radijski spr.	3902	4038	4200	5977
Televiz. spr.	979	1278	1700	3325
Hladilniki	360	426	529	1450
Pralni stroji	538	724	953	2570

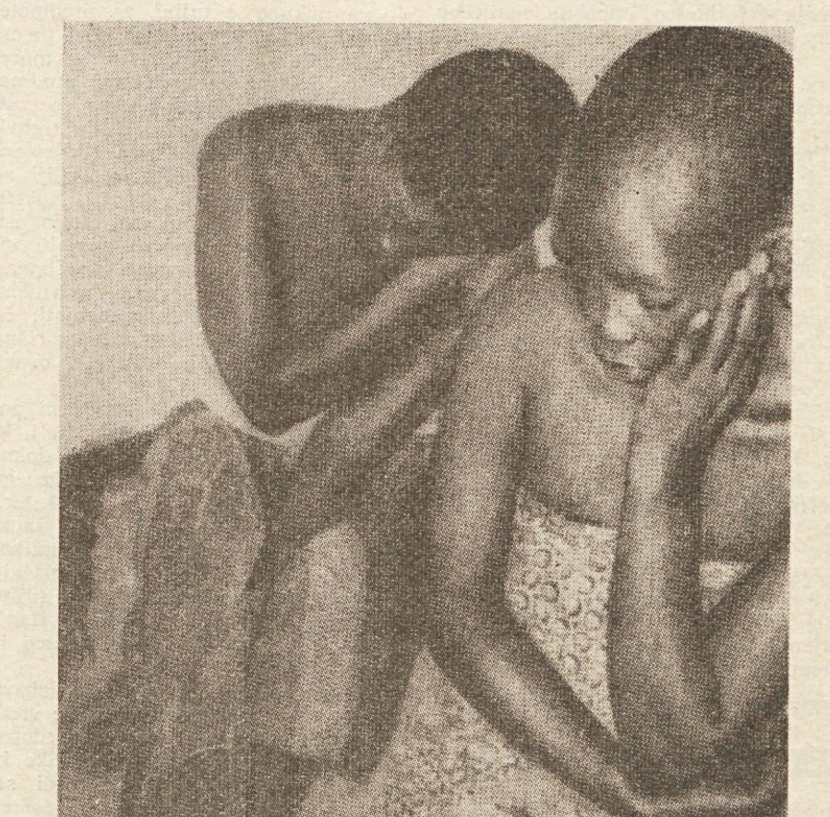

Žena ubitega Lumumbe Pavlina (levo) in ena izmed njenih sester pred glavnim stanom čet Organizacije združenih narodov. Po običaju v Kongu se ženske v znak žalosti popolnoma ostrižejo. Pavlina je zahtevala od Organizacije, da posreduje pri Čombeju, predsedniku Katange, kjer je bil Lumumba umorjen, da ji izročijo truplo ubitega moža. Čombe je zahtevo zavrnil. Pavlina Lumumba je pozneje pobegnila iz Leopoldvilla, glavnega mesta Konga, kjer vlada Lumumbov nasprotnik Kasavubu, v Stanleyville, glavno mesto Vzhodne dežele Konga, kjer so na oblasti Lumumbovi pristaši pod predsedstvom Gizenge.

Po veri je Lumumbova vdova katoličanka; prav tako so vzgojeni katoliško tudi njeni otroci, ki živijo v Kairu. V Leopoldvillu se je zbralo okoli 200 njenih sorodnikov in znancev, ki so skupno žalovali z njo. Kako je bil ubit Patrice Lumumba, še ni za svetovno javnost razčiščeno. Umorili so ga v deželi Katangi, kjer vlada, kakor rečeno, najhujši Lumumbov nasprotnik Čombe. Čombeju ga je izročil poveljnik Kasabujuvih čet gen. Mobutu, očitno da bi se ga iznebili. Lumumba in Kasavubu sta si bila nasprotna še pred osvoboditvijo Konga, vendar sta se po odhodu Belgijcev sporazumela, in sicer v smislu, da je Kasavubu postal predsednik republike, Lumumba pa predsednik vlade.

Kmalu je prišlo do novih nesoglasij, Kasavubu je bil prepričan, da hoče Lumumba usmeriti politiko pod sovjetskim pokroviteljstvom povsem na levo, medtem ko se je Kasavubu nagibal na zahodno stran. Končno je general Mobutu sporazumno s Kasavubujem izvršil državni udar in dal zapreti Lumumbo, čeprav je ta imel v parlamentu večino. Tik preden je svetovna javnost zvedela za tragično smrt Lumumbe, je v Leopoldvillu sestavil novo vlado J. Ileo, seveda sporazumno s Kasavubujem. V njej naj bi bilo več mest tudi za Lumumbove pristaše. Verjetno je bil Lumumba takrat že ubit. Sovjetska vlada je obtožila glavnega tajnika Organizacije združenih narodov Hammarskjoelda, da je on spletkaril proti Lumumbi, ter je postavila odločno zahtevo, da se mora Hammarskljoeld umakniti. Ta se ni vdal v prepričanju, da ima za seboj večino članov Organizacije združenih narodov, zlasti pa Združene ameriške države.

Lumumba je pripadal plemenu Batetele, ki je bilo eno izmed najbolj upornih proti Belgijcem; ti so kruto zatrli upor tega plemena leta 1893. Dolgo je bil Lumumba zaposlen kot uradnik na poštnem uradu v Stanleyvillu. Novembra 1959 so ga Belgijci po uporu v Mongobu zopet zaprli za nekaj mesecev. Star je bil 35 let. Odlikoval se je zlasti kot dober govornik.

Razmeroma ugoden razvoj italijanskega gospodarstva

Povprečno je bil razvoj italijanske industrije v lanskem letu ugoden. Povprečno se je proizvodnja italijanske industrije lani povečala za 17%. Niti zdaleč tako zadovoljiv ni bil razvoj kmetijstva; ne samo da ni pokazala nikakšnega napredka, pač pa je kmetijska proizvodnja nazadovala za 3,5 do 4 odstotke.

Zanimivo je, da se je število nameščencev v italijanski industriji povečalo lani samo za 2,3%. To pomeni, da je bila dosežena večja proizvodnja z razmeroma manjšo delovno silo. Proizvodnost se je torej dvignila. Kapitalne dobrine so se pomnožile samo za 1%. Letos računajo, da bodo investicije še vedno napredovale.

Razvoj zunanje trgovine je bil do neke mere zadovoljiv. Po do sedaj znanih podatkih je izvoz dosegel 2.290 milijard lir, uvoz pa 2.950 milijard lir; primanjkljaj je torej znašal čez 60 milijard lir. Po vsem tem je izvoz napredoval za 27%, uvoz pa mnogo bolj, to je za 41%. Primanjkljaj se je v primerjavi z letom 1959, ko je znašal 279 milijard, več kakor podvojil. Povečanje uvoza pripisujejo pospešitvi gospodarskega razvoja, **deloma pa tudi slabi letini;** saj je Italija morala uvoziti tudi mnogo žita. Plačilna bilanca je še vedno aktivna. Narodni dohodek se je lani povečal za okrog 7%.

PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE POVEČANA

V zadnjih treh letih se je proizvodnja električne energije v Italiji precej povečala, in sicer z izjemo energije, ki jo pridobivajo s termoelektrarnami. Navajamo podatke za zadnja leta, v milijonih kilovatnih ur:

	1958	1959	1960
Hidroelektrarne	35.275,3	37.762,6	45.387,9
Termoelektrarne	9.928,1	9.844,7	8.895,3
Skupaj	**44.303,4**	**47.607,3**	**54.283,2**

Preveč zlata v Evropi?

Že gospodarska politika Eisenhowerjeve vlade je šla za tem, da prepreči nevaren odtok zlata iz Združenih ameriških držav in čim bolj zmanjša primanjkljaj v ameriški plačilni bilanci. Znana so pogosta ameriška posredovanja in pritisk ameriških državnikov na zahodnoevropske vlade, da bi z zunanjetrgovinskimi in finančnimi ukrepi podprle to prizadevanje Združenih ameriških držav. Razlika med obrestmi je delj časa privlačevala kapital iz Amerike; obresti so bile in so pogosto tudi še danes pri evropskih bankah višje kakor v Ameriki. Med tem je bila znižana obrestna mera zlasti v Zahodni Nemčiji pa tudi v Veliki Britaniji. V zadnjem času se pojavlja tudi predlog, da bi se obrestna mera urejala po mednarodnih sporazumih med zahodnimi državami prav zato, da bi omejili špekulativno cepitev kapitalov. V tem smislu naj bi posredoval tudi Mednarodni denarni sklad. Seveda se izvršitvi takšnega sporazuma upirajo gospodarske razmere v posameznih državah; saj je višina obrestne mere odvisna prav od gospodarskega razvoja v posameznih državah, ki je pač različen od države do države.

Eisenhowerjevo politiko na tem področju nadaljuje zdaj Kennedy, morda bolj elastično, toda v bistvu po isti poti. V okvir te ameriške politike sodijo ameriško-zahodnonemška finančna pogajanja, ki so se začela že za časa Eisenhowerja, a se zdaj nadaljujejo med obiskom zahodnonemškega zunanjega ministra Von Brentana v Washingtonu. Nemčija naj bi predčasno vrnila velika ameriška posojila, hkrati naj bi prevzela več stroškov za oboroževanje v okviru Atlantske zveze (NATO).

Američani skušajo vsekakor spraviti domov čim več zlata, ki so ga pokupile v Ameriki zlasti zahodnoevropske države, ki so si gospodarsko opomogle z ameriško gospodarsko pomočjo po drugi svetovni vojni. Niže navajamo podatke o gibanju zlatih in dolarskih rezerv posameznih držav v prvih desetih mesecih leta 1960. Med tem so ameriške zlate rezerve padle izpod 18 milijard dolarjev, samo v januarju 1960 so se te skrčile za 257 milijonov dolarjev in padle na 17,5 milijarde dolarjev; vse leto so se sukale približno na tej ravni (sredi decembra 17,97 milijarde). Ta statistični pregled nam tudi pokaže, kako so se zlate rezerve v zahodnih državah dvignile kmalu nato, ko so Američani prepovedali kopičenje zlata lastnim državljanom v samih Združenih ameriških državah. Zanimivo je, da se zlate zaloge v Zah. Nemčiji, Kanadi in na Japonskem še vedno dvigajo, medtem ko je kopičenje v Italiji, na Nizozemskem in deloma tudi v Švici popustilo.

ZLATE IN DOLARSKE REZERVE PO POSAMEZNIH DRŽAVAH

Navajamo podatke o naraščanju oz. upadanju zlatih in dolarskih rezerv v raznih državah. V prvem stolpcu so podatki za čas od 1. januarja do 31. oktobra 1960, v drugem pa (v oklepaju) podatki za sam mesec oktober (v milijonih dolarjev):

Zah. Nemčija	+ 1305	(+ 183)
Anglija	+ 781	(— 38)
Kanada	+ 523	(+ 56)
Japonska	+ 473	(+ 53)
Španija	+ 101	(+ 50)
Venezuela	+ 73	(+ 17)
Filipini	+ 45	(— 7)
Italija	— 388	(— 36)
Švica	— 213	(— 50)
Nizozemska	— 196	(— 11)
Grčija	— 132	(— 24)
Avstrija	— 102	(+ 6)
Danska	— 84	(+ 6)
Indija	— 78	(— 14)

ŠVICARSKE BANKE NE MARAJO TUJEGA DENARJA

Zlate in devizne zaloge v Švici so se meseca oktobra in novembra povečale za 410 milijonov švicarskih frankov, čeprav švicarske banke ne plačujejo nikakršnih obresti na tuje vloge. Nasprotno, tujci morajo celo plačevati eno ¼ odstotka provizije švicarskim bankam za vloge, ki prekoračijo 20.000 frankov. Meseca oktobra in novembra leta 1959 so švicarske zlate rezerve narastle za 465 milijonov frankov.

—•—

FIDEL CASTRO ŽELI POMIRITEV Z AMERIKO. Kubanski predsednik Fidel Castro je izjavil v nekem razgovoru s tujim časnikarjem, da bi želel obnoviti prijateljske politične odnose z Združenimi ameriškimi državami. Toda za to postavlja pogoj, da Združene ameriške države prenehajo podpirati njegove nasprotnike v notranjosti Kube. Fidel Castro obtožuje ameriško obveščevalno službo (Central Inteligence Agency), da z letal spušča orožje gverilcem, ki se zbirajo proti Fidel Castru v planinah Escambray. Poleg tega se ne morejo Združene države sprijazniti z dejstvom, da hoče Kuba ohraniti dobre gospodarske stike s komunističnimi državami, ki ne postavljajo za to nikakšnih političnih pogojev.

Za okrepitev obmejne trgovine

Če ugotovimo, da je obmejna trgovina v okviru avtonomnega računa med Trstom in jugoslovanskimi obmejnimi področji lani samo v eni smeri (to je izvoz s Tržaškega v Jugoslavijo) presegla 3 milijarde lir, nam bo jasno, kako velikega pomena je ta trgovina za tržaško gospodarstvo pa tudi za sosedne dežele. Svojčas smo že omenili željo trgovcev na obeh straneh, da bi se blagovni spiski (liste), na podlagi katerih se razvija trgovina, bolj prilagodili novim potrebam in vskladili z njimi. Izkušnja je pokazala, da se nekateri kontingenti za blago, ki še ni liberalizirano, naglo izčrpajo. Tako n. pr. kontingent goveje živine za zakol (3.000 glav), ki je dovoljen za uvoz iz Jugoslavije na Tržaško. To velja tudi glede uvoza konj za zakol in svinjskega mesa. Z jugoslovanske strani naglašajo, da bi bilo treba te kontingente zvišati. Glede ostalih vrst blaga prevladuje mnenje, naj bi ostale v spisku v višini, kakor je doslej, čeprav niso bile realizirane določene količine. Potrebno je, da ostanejo v spiskih »indikativno« tudi vrste blaga, za katere ni potrebno uvozno dovoljenje, ker je uvoz že liberaliziran po splošnem trgovinskem sporazumu med obema državama. Zgodilo bi se lahko namreč, da nastopi v splošnem sporazumu kakšna nepričakovana sprememba ter bi v tem primeru ne bile zavarovane koristi krajevne tržaško-jugoslovanske menjave.

O vseh teh vprašanjih kakor še tudi o drugih, ki jih prinaša praktična trgovina, tako n. pr. o načinu izdajanja licenc, so se posvetovali na tržaško-jugoslovanskem sestanku, ki je bil pretekli četrtek v prostorih trgovinske zbornice v Kopru. S tržaške strani so se sestanka udeležili predstavniki tržaške delegacije Italijansko-jugoslovanske zbornice v Milanu (predsednik delegacije dr. E. Vatta, podpredsednik D. Košuta, člani: ravnatelj Tržaške kreditne banke M. Kojančič, Morandini, Petrucco, Mosetti in tajnik delegacije dr. S. Maurel), z jugoslovanske pa dr. B. Novak, predsednik odbora za obmejno trgovino Jugoslovansko-italijanske trgovinske zbornice v Beogradu, predsednik koprske trgovinske zbornice A. Lesjak, ravnatelj podjetja »Intercommerc« Katalinić ter predsednik in tajnik trgovinske zbornice v Pulju. Na sestanku so naglasili, kako velikega pomena je obmejna trgovina za gospodarstvo obmejnih krajev.

Vzpon češkoslovaške industrije

Letno poročilo češkoslovaškega statističnega urada navaja, da je češkoslovaška industrija lani močno napredovala, čeprav ni 120 podjetij doseglo planirane proizvodnje. Glasilo komunistične stranke »Rude pravo« objavlja naslednje podatke o industrijskem razvoju v lanskem letu. Proizvedli so 6,768.000 ton jekla, 4,695.000 ton litega železa, 4,482.000 ton valjanega jekla (razen cevi), 485.000 ton gradbenega jekla, 629.000 ton jeklenih cevi in 3 milijone 120.000 ton železne rude. Pridobili so 26,400.000 ton premoga (antracita), 54,960.000 ton rjavega premoga in 2,928.000 ton lignita.

Težka strojna industrija je glede proizvodnje med prvimi. Izdelali so 169 električnih lokomotiv in 121 Dieslovih lokomotiv za dolge proge.

Sejem izdelkov za vsako potrebo

Spomladanski zagrebški velesejem 14.-23. aprila

(Od našega stalnega dopisnika)

Zagreb, februarja

V zvezi z nenehnim dviganjem življenjske ravni je na jugoslovanskem tržišču z izdelki za široko potrošnjo opaziti, da povpraševanje narašča tako glede količine kakor tudi raznovrstnosti proizvodov za široko potrošnjo. Okus potrošnikov se je razvil. Čeprav bi bilo preostro trditi, da so postali izbirčni, je treba poudariti, da so se naučili ceniti proizvode, ki so poleg estetske oblike po izdelavi res solidni. Trgovinska mreža, ki je v neprestanem stiku s potrošniki, lahko sproti opazuje, kakšna je njihova kupna moč in želje, ni pa vedno založena z izdelki, ki jih potrošniki žele. Vprašanje je tudi, ali trgovci znajo vedno in dovolj hitro prenesti želje kupcev proizvajalcem; vprašanje je tudi, ali ti znajo spretno in smotrno vskladiti svojo proizvodnjo s povpraševanjem na tržišču.

NEPOSREDNI STIKI MED TRGOVCI IN PROIZVAJALCI

Postavlja se tudi vprašanje, ali imajo trgovci in proizvajalci možnost, da se na skupnih posvetovanjih izmenjajo obvestila o opaženih smereh na tržišču. Na to vprašanje lahko odgovorimo pritrdilno. Da, *tako priliko jim dajejo sejmi in v prvi vrsti mednarodni spomladanski velesejem v Zagrebu*, ki je od leta do leta v popolnejši meri vplival na oskrbovanje jugoslovanskega tržišča z izdelki za široko potrošnjo. Kakor je naraščala kupna moč državljanov in kakor so se širile želje potrošnikov, tako se je razvijal tudi ustroj spomladanskih sejmov v Zagrebu. Uprava velesejma si ni prizadevala samo, da z vsako razstavo odgovori takratnim zahtevam tržišča, temveč tudi, da z izborom razstavljenih izdelkov omogoči tudi zadovoljitev bodočih želja potrošnikov. Tako so spomladanske prireditve v Zagrebu postale obsežno tržišče artiklov za široko potrošnjo domače izdelave in uvoza, tako izdelkov za vsakodnevne potrebe kakor tudi za daljšo uporabno dobo.

SEJEM ŠIROKE POTROŠNJE

Oglejmo si bliže načrt za letošnjo spomladansko prireditev, *ki bo od 14. do 23. aprila.* To bo sejem izdelkov za domačinstvo, urad, šolo, šport in razvedrilo, kratko za vsako priliko, ali bolje, za vsako potrebo ali željo. Da bi se o tem prepričali, zamislimo si, da so velesejemski paviljoni že nared in pojdimo v domišljiji na sprehod po njih. Kaj bomo našli na primer za domačinstvo? Najprej je tu *Splošni sejem izdelkov za široko potrošnjo,* na katerem je razstavljena bogata izbira proizvodov za delo v kuhinji in življenje v stanovanju sploh. To so izdelki kovinske galanterije, potrebščine iz lesa in iz plastičnih snovi, predmeti iz stekla in keramike, vrsta izdelkov od brivskega aparata do posod, kuhinjskih aparatov, pralnih strojev, strojev za čiščenje in loščenje parketov, okrasnih predmetov; materiala za oblaganje sten in podov, do radijskih sprejemnikov, televizijskih aparatov, gramofonov in telefonov. Nemogoče naštevati vse predmete.

Na Sejmu prehranjevalnega blaga bodo razstavljena živila, ki jih že dolgo poznamo, polpripravljene ali že pripravljene jedi, zlasti take, ki pridejo prav zaposlenim gospodinjam. Treba je slediti času. Zato bomo med razstavljenimi dobrinami naleteli poleg konservirane povrtnine, sadja in mesa, pijač in začimb tudi na koncentrirano juho, na testo že pripravljeno na nadaljnjo hitro predelavo, industrijsko pripravljene obroke... Zraven teh proizvodov bodo razstavljene potrebščine in opreme za njihovo uživanje v domačinstvu, gostinstvu, obratih in menzah. Nazadnje bodo razstavljeni tudi stroji za prehranjevalno industrijo.

MODNA REVIJA IN POHIŠTVO

»Sejem tkanin« nudi možnost, da zadovolimo še širšim potrebam. Kako se bomo oblačili v prihodnji sezoni doma, na delu, na potovanju in na oddihu, to nam bodo pokazali razstavljavci in udeleženci *Revije sodobnega oblačenja.* Zdaj se moramo za trenutek povrniti domov. *Sejem pohištva* obsega vrsto sodobnih izdelkov za sodobna stanovanja. Pa ne samo to, tudi pohištvo za urade, hotele, dvorane, itd. Razstavo dopolnjujejo surovine in stroji za proizvodnjo teh izdelkov.

TURIZEM IN VRSTA DRUGIH RAZSTAV

Vsak oddelek sejma prodira po vsem tem v območje našega življenja in težko je postavljati določeno mejo. Tako lahko rečemo, da si *Sejem turizma in gostinstva* prizadeva, da bi rešil vprašanje uveljavitve jugoslovanskih prirodnih bogastev pri osveženju duha in učvrstitvi zdravja ter v korist še nezadostno izkoriščane panoge jugoslovanskega gospodarstva, to je turizma. Ko smo se že dotaknili vprašanja zdravja, ne moremo iti s tega vidika mimo razstave *Medicina in tehnika:* kako je treba varovati telesne sposobnosti, kako in s čim povrniti bolniku zdravje. Na tej razstavi je prikazano, kaj vse tehnika daje na razpolago zdravstveni službi.

Na *Razstavi merilne in regulacijske tehnike in avtomacije-JUREMA* nas razstavljeni izdelki vpeljujejo v načela sodobnih delovnih postopkov, ki jih je treba uvesti v jugoslovansko industrijo. *Razstava varilne tehnike* se omejuje na to strogo določeno področje varjenja in rezanja s sodobnimi pripomočki. Mnogo širše področje zavzema Razstava *strokovnih in poučnih publikacij ISIPA.* Na tej razstavi bomo videli številne nove izdaje s področja likovnih umetnosti, beletristike, itd. Po tako obsežni vsebini velesejma je razvidno, da bo trgovinska mreža imela dovolj priložnosti za izbiro in nabavo blaga. Na teh shodu proizvajalcev in trgovcev se mora slišati tudi glas potrošnikov, ker so vsi razstavljeni predmeti namenjeni nam — potrošnikom.

Tako predstavlja spomladanski velesejem priložnost za proizvajalce, da zvedo od trgovinske mreže za želje in potrebe potrošnikov; hkrati se lahko tudi sami pri neposrednih obiskovalcih zanimajo za nove smeri v okusu in željah potrošnikov. Sami potrošniki pa bomo ob priliki obiska na velesejmu lahko izražali razstavljalcem pohvalo ali pa tudi grajo, kjer bo to potrebno.

Doslej je svojo udeležbo prijavilo 350 domačih in 170 tujih razstavljavcev iz 10 držav.

M. V.

— • —

FINANČNI POLOM TOVARNE AVTOMOBILOV »BORGWARD«

Glede finančne stiske, v katero je zašla znana nemška tovarna avtomobilov »Borgward«, poročajo zdaj, da se je dosedanji lastnik dr. Karel Borgward sprijaznil z novim položajem in pristal na ustanovitev nove delniške družbe, h kateri je pristopila tudi mestna občina Bremen, in sicer z glavnico 50 milijonov nemških mark. Borgward se je uračunal, ker je hotel z izdelavo manjših ljudskih vozil pobiti konkurenco Volkswagena namesto, da bi rajši proizvajal več avtomobilov srednjega tipa. Lani je Borgward izdelal vsega 97.500 vozil, tovarna Volkswagen pa 865.000.

V Ljubljani vendar nekaj novega

Po pravici povem, da nisem imel namena pisati o Ljubljani. Človek najde pravzaprav malo izjemnega v sodobnih mestih, ki so si tako podobna; sodobna hoče postati vsekakor tudi Ljubljana in v tem pogledu celo prehiteti marsikatero drugo mesto. Morda ga je s svojimi lokali za samopostrežbo in »supermarketi« v gradnji tudi že prehitela.

Niti sončni mrk ni bil v Ljubljani tako drugačen, da bi ga bilo vredno zabeležiti v popotno torbo; saj ni prav nič posebnega, da je bila tudi tisto jutro v Ljubljani megla, ki sicer ni več tako huda kot nekdaj. Vsekakor se je tudi v Ljubljani stemnilo in rekli so, da je temperatura naglo padla za 4 stopinje.

Da sem se oglasil, je kriv pravzaprav zame (za Ljubljančane ne več) nenavaden prizor, katerega sem bil priča v kavarni »Slon«. Stasit črnec iztegne povsem naravno — kakor da bi to zame ne bila prava revolucija v mednarodnih odnosih — s svojo koščeno roko čez mizo in nalahno poboža roko plavolasega slovenskega dekleta, ki sedi na drugi strani mize, ter se poigra z zlato zapestnico dekleta. Sedel sem pri sosedni mizi in sem vso igro lahko opazoval. Pogled mi je obvisel na debelih ustnicah črnca, ki so mi zbudile privid dvobarvnega traku za pisalni stroj: zunanji rob črn, notranji pa močno rdeč. Očitno so tudi črnci pod kožo rdeči kot mi belci in najbolj prepričevalen dokaz za to je bil pač prizor, ki sem ga pravkar omenil. Čeprav rad prepuščam snov poklicnim romanopiscem in ne smem izdajati svojih pisateljskih ambicij, moram še dodati, da slovensko dekle ni odtegnilo svoje mehke bele ročice. Pa še nekaj: črnec je govoril slovenski, sicer nekoliko počasi in s preudarkom, toda pravilno... In v Trstu, kjer se naš jezik govori že čez 1300 let, mu nočejo priznati mesta, ki mu gre — sem razmišljal sam pri sebi.

Slovenci živijo danes v drugih dimenzijah. Sam sem bil priča, kako so se množice razgibale na nekdanjem Kongresnem trgu zaradi Lumumbove smrti in so se poleg slovenskih govornikov na balkonu univerze vrstili tudi študentje črne polti ter protestirali. Na pošti sem videl Ljubljančana srednjih let, ko je oddal pismo z znakom zračne pošte za slovenskega mornarja na ladji »Splošne plovbe«, naslovljeno na Bombay, kjer naj bi počakalo sina. Širi se ne samo miselno obzorje našega človeka, za kar skrbijo univerza in kupi domačih in tujih listov po kavarnah, temveč tudi področje resnične dejavnosti in uveljavljanja. Kje po svetu ne najdeš danes Slovenca? Ni važno, ali je predstavnik velikega podjetja, gospodarske ustanove, ali pri Unesco, ali v diplomatski službi v tujini ali pa si sam na svojo roko služi kruh. Glavno je, da smo svoje peruti razkrili. Mislim, da je temeljna napaka ljudi, ki nam v Trstu ali v Gorici krojijo usodo, prav ta, da gledajo na nas še vedno skozi stare naočnike, ki jim kažejo še danes ljudstvo kmetov, delavcev, mlekaric in kvečjemu tudi zakotnih uradnikov. Zato ne preračunajo pravilno odmeva, ki ga ima danes po svetu vsak udarec po našem telesu, pa naj bo zadan na ulici ali v uradu.

Tudi o pustu bi se dalo kaj povedati, čeprav ne vem, ali ima Ljubljana v tem pogledu kakšno specialiteto. Lahko omenim, da so tisti večer v restavraciji »Union«, ki je bila povsem zasedena, za uvod zatrobili kar štiri Modugnove kričaške popevke. Nikdo se ni zdrznil, čeprav so skoraj še odmevali z ulice dijaški protesti zaradi razsajanja proti Slovencem v Trstu in so tisti dan bili še vedno v zaporu openski dijaki. Ko bi bili v Trstu in Gorici prežeti vsaj s 5% narodne strpnosti, ki jo srečaš v Jugoslaviji, bi že bile davno rešene vse slovenske zadeve.

Tablice po restavracijah opozarjajo goste, da je bila uvedena obvezna »postrežnina« 10%, ki gre v poseben sklad za natakarje. Ali se bo obnesla? Vsekakor stisne gost natakarju poleg tistih 10%, ki jih ta zaračuna, še nekaj drugega drobiža, verjetno prav zato, ker ni ta napitnina predpisana in se mu zdi, da ostane tako z natakarjem še domač. Cene po restavracijah in hotelih so že višje. Življenje se prilagaja novemu tečaju dinarja, nov je tudi turistični tečaj (ne več 64 dinarjev za 100 lir, temveč 96 dinarjev). Vsekakor so cene v gostilnah in hotelih še vedno nižje kakor pri nas na Tržaškem.

L. B.

naše mnenje

Slovensko pa ni

Ruski učenjaki so izračunali, da bo satelit, ki so ga pognali proti Veneri, prispel v območje te skrivnostne zvezde sredi maja. Visoko mora torej biti do Venere in satelitu se bo naša zemlja s tiste višine prav gotovo zdela majhna krogla. Kako je človek, ki pošilja satelite in »ladje« v vesolje, postal velik in drzen! Toda hkrati se ne more otresti občutka, kako majcen je spričo neskončnih daljav v vesolju in neraziskanih svetov na nebesnem svodu.

Nasproti veličastnosti, ki obdaja svet, je človek res revno bitje in zasluži toliko večje pomilovanje, ako srepo buli v tla in svojega pogleda ne upre kvišku, ko še slepec z dvignjeno glavo lovi žarke izpod neba. Res so pomilovanja vredni ljudje, ki se včasih, ko se človeštvu odpira pogled v neskončnost in stoji na pragu nove dobe neslutenih odkritij in doživetij, ponižajo na raven besnih volkov, ki bi radi sejali smrt med sosedi samo zato, ker niso iz njihovega brloga. Vsaj tako so tulili po tržaških ulicah.

Kaj pa porečete o študentu, ki pride domov s takšnega pohoda ter vzklikne: Mamma, butta via quella carne s'ciava, no la posso magnar più (Mama, zavrzi tisto »slovensko« meso, ne bom ga jedel več), ko ugleda Slovenko, ki že leta redno prinaša meso tej družini z onstran meje? Mama je seveda ubogala in ni vzela »slovenskega« mesa.

Ker smo že tako daleč, da se moramo baviti tudi z mesarskimi zadevami, poglejmo si to »slovensko« meso temeljito s plemenskega vidika; saj je rasizem danes zopet v modi. S površnim veterinarskim pregledom se torej ne smemo zadovoljiti. Poglejmo najprej v rodovnik zaklanega živinčeta in ugotovili bomo, da je meso... švicarsko. Ker berete tudi druge rubrike »Gospodarstva« veste, da je goveja živina na Krasu in na Vipavskem temnosive švicarske pasme. Drži pa, da se je živinče paslo po kraških gmajnah, ki k sreči še niso okužene z radioaktivnimi snovmi. Priznavamo tudi, da je dihalo oster kraški zrak, ki se včasih napne v tržaško burjo. Da je pilo kraško vodo, mu vendar ne moremo zameriti, saj jo pijemo tudi mi v Trstu in celo takšno, ki prihaja pri Brojnici izpod zemeljskih kraških rovov. (Bog ve, kaj vse se še v te steka!).

Po analizi v smislu rasnih teorij, ki so na žalost še danes v čislih, smo torej prišli do zaključka, da tisto meso ni bilo »slovensko«, temveč meso — to se upamo trditi — govejih mulatov švicarsko-tržaškega pokolenja; saj so ti zrasli na »Carso nostro«. Ni sicer to čista rasa, a glavno je, da nimajo Slovenci pri njih nič opravka, kvečjemu, da so jih pasli.

Zato naj naše Kraševke le še pridno prinašajo meso v Trst, lahko še več, kakor je dovoljeno po pravilih drobnega obmejnega prometa, ko že znajo včasih potegniti tudi carinike.

— lb —

PO SVETU

GIZENGA NAMESTO LUMUMBE. V »Vzhodni deželi« Konga vlada bivši član Lumumbove vlade Gizenga. Gizengovo vlado kot vlado, ki bi morala vladati nad vsem Kongom, so priznale že mnoge tuje države, kakor Zvezna arabska republika (Egipt), Gana, Jugoslavija, Gvineja, Indonezija, Sovjetska zveza in ostale sovjetske zaveznice. Prav tako je Gizengovo vlado priznala tudi Tunizija. Proti umoru Lumumbe so bile izredno burne demonstracije v Sovjetski zvezi, v ostalih Vzhodnoevropskih državah pa tudi v Jugoslaviji. Predsednik Tito je na svojem potovanju po Afriki ostro obsodil zločin, pa tudi mnogo zahodnih državnikov je dalo duška svojemu ogorčenju zaradi dogodka, ki utegne imeti hude mednarodne posledice in skaliti mir.

PREDSEDNIK TITO NA POTI PO AFRIŠKIH DRŽAVAH. Dne 14. februarja se je predsednik Tito vkrcal v Splitu na ladjo »Galeb« in se v spremstvu posebnega odposlanstva podal na obisk prijateljskim afriškim državam, in sicer Tuniziji, Maroku, Gvineji, Gani in Združeni arabski republiki. Ladjo »Galeb« spremljajo trije rušilci: »Split«, »Kotor« in »Pula«; za njo plove tudi trgovska ladja »Lovćen«. Jugoslovanski tisk budno spremlja potovanje predsednika, tega pa nepretrgoma obveščajo o mednarodnih dogodkih in o domačih razmerah. Ljubljansko »Delo« pripominja, »da potujejo Tito in njegovi spremljevalci kot odposlanci vse zmagovitejše ideje, miroljubne koeksistence, ideje mednarodnega sodelovanja v cilju ustvarjanja miru in enakih pogojev, političnih in gospodarskih, za pravice posameznika človeške skupnosti.« Titova ladja je zdaj na poti proti Akri, glavnem mestu Gane na zahodni afriški obali. Na obisku afriških držav je tudi predsednik Sovjetske zveze Brežnjev, ki je že nekaj dni v Gani.

TUDI KENNEDY JE ČESTITAL SOVJETSKI ZVEZI. Sovjetska raketa, ki so jo spustili proti Veneri, je iznenadila ves svet in tudi Američane. Pozornost je vzbudila zlasti okolnost, da je raketa najprej nesla do določene višine drugo raketo, od katere se je prva odcepila. Predsedniku Hruščevu je čestital tudi ameriški predsednik John Kennedy. Toda kmalu nato, ko je brzojavna čestitka bilo odpravljena, so se sovjetsko-ameriški odnosi zopet pokvarili, ker je Sovjetska zveza ostro nastopila proti politiki Organizacije združenih narodov zaradi umora Lumumbe ter posredno obtožila tudi Ameriko. Prvotno so ruski učenjaki računali, da bo raketa prispela v območje Venere v 146 dneh, zdaj pa so mnenja, da se bo to zgodilo v 92 do 108 dneh. V Sovjetski zvezi so svečano proslavili ta dogodek, ki je doslej gotovo najdrznejši človeški podvig v vesolje. Ameriški listi pripominjajo, da zaostaja Amerika v tem pogledu približno dve leti za Rusijo.

SPAAK SE VRNE V BELGIJO. Paul Henri Spaak, ki je bil doslej glavni tajnik Atlantske zveze (NATO), je predčasno naznanil svoj odstop, ker se namerava povrniti v belgijsko politično življenje. V Belgiji je izbruhnila vladna kriza, ker so odstopili ministri, pristaši liberalne stranke, ki je doslej vladala v koaliciji s katoličani. Opazovalci domnevajo, da se Spaak namerava v prvi vrsti vrniti, da bi preprečil razkol v socialistični stranki, do katerega bi bilo skoraj prišlo zaradi zadnjega viharnega delavskega gibanja in stavk. Pojavilo se je zopet vprašanje odnosov med Flamci in Valonci, ki bi utegnilo načeti tudi socialistične vrste. Hkrati računajo, da utegne Spaak vplivati tudi na splošen politični razvoj v državi, ker je na glasu umerjenega politika. Spaaka je povabil na sestanek ameriški zunanji minister Dean Rusk, da bi mu poročal o odnosih med državami NATO.

Spaak naj bi bil v dobrih odnosih tudi s kraljem. Ta si je pomagal iz zadrege s tem, da je razpustil parlament in napovedal nove volitve proti koncu prihodnjega meseca. Tako ostane sedanja vlada začasno na oblasti, ker ni kralj sprejel ostavke liberalnih ministrov.

AVSTRIJSKI KANCLER RAAB SE KONČNO UMAKNE. V pismu, ki ga je naslovil na avstrijsko ljudsko stranko, je dolgoletni avstrijski kancler ing. Raab napovedal, da 11. aprila odstopi Ta dan bo poteklo 8 let, kar je Raab na tako važnem mestu. Ing. Raab ima 72 let ter boluje za hudo sladkorno boleznijo. Julius Raab je izrazil željo, da bi stranka za njegovega naslednika izbrala dr. Alfonza Gorbacha, ki je predsednik stranke. Dopisniki italijanskih listov z Dunaja prikazujejo dr. Gorbacha kot nacionalista, z druge strani pa poročajo, da bo verjetno izstopil iz vlade tudi podpredsednik profesor Gschnitzer, ki je po mnenju italijanskega tiska najvnetejši zagovornik pravic Južnih Tirolcev in najbolj nepopustljiv pred Italijani.

DUHOVI NA JUŽ. TIROLSKEM ŠE VEDNO RAZBURJENI. V nedeljo so na Južnem Tirolskem proslavili 151-letnico smrti narodnega junaka Andreja Hoferja, ki so ga ustrelili Francozi v Mantovi. Pri tej priložnosti so Južni Tirolci odkrili v Bocnu spomenik Hoferjevemu namestniku Petru Mayru. Italijani so postavili pred spomenik venec z italijansko zastavo in napisom »Gli Italiani di Bolzano a Peter Mayr«. Čeprav so karabinjerji stražili spomenik, so južno-tirolski mladinci poskušali odtrgati zastavo z venca. Policija je najprej zaprla tri mladince, a jih je nato zopet izpustila, vendar pridejo pred sodišče pod obtožbo, da so žalili državo. Tudi v Mantovi so se pred spominsko ploščo, kjer je bil ustreljen Andreas Hofer, zbrali predstavniki južnotirolskih organizacij.

STERILIZACIJA PREPOVEDANA. Deželna vlada v Bonnu je odpustila zdravnika dr. A. Dohrna, ki je doslej vodil bolnišnico v okraju Burgdorf pri Hannovru, ker je ta izvajal sterilizacijo nemških žensk. Doslej je izvršil to operacijo na 1039 ženskah. Dr. Dohrnu je tudi prepovedan dostop na kliniko. S tem je vlada preprečila sterilizacijo, ki se je med Nemkami po vojni precej razpasla.

Bon Unesco - nova mednarodna valuta

UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization — Organizacija združenih narodov za vzgojo, znanost in kulturo, katere članici sta tudi Jugoslavija in Italija, je izdala in dala v promet denarna nakazila — BON UNESCO, ki naj olajšajo kultunim ustanovam in osebam nakup publikacij, filmov in učnih ter znanstvenih pripomočkov.

Bone Unesco lahko imamo za pravo kovnvencionalno valuto, ki je izražena v dolarjih in delih dolarja. Prednost, ki jih ta nakazila dajejo koristnikom, je v tem, da bone lahko neposredno pošiljajo namembnikom, dobaviteljem v tujino. S tem se koristnik izogne predpisom, ki urejajo dodeljevanje tuje valute za uvoz iz tujine.

Bone plačamo v domači veljavi. Prodajo oziroma razpečavanje nakazil Unesca vršijo v vsaki državi v ta namen pooblaščene ustanove. V Italiji je za to pooblaščena Commissione Nazionale per l'Unesco v Rimu. Poleg Italije so pristale na prejemanje in izdajanje bonov še Avstrija, Burma, Ceylon, Francija s prekomorskimi posestmi, Indija, Indonezija, Japonska, Kanada, Maroko, Monako, Velika Britanija s svojimi kolonialnimi ozemlji, Sudan, Tunizija, Turčija, ZAR, ZDA, Zap. Nemčija in Vietnam.

Nakazila Unesco si morebitni uvozniki preskrbijo s posebno naročilnico ali tudi z navadnim pismom, v katerem je treba navesti nakupno ceno naročenega blaga in višino odpremnih stroškov v tuji valuti. Italijanska komisija za Unesco odpošlje naročene bone naročitelju ali po povzetju ali po podružnicah Banca d'Italia. Za bone v vrednosti nad 100.000 lir se izročitev izvrši izključno po podružnici Banca d'Italia.

Protivrednost nakazil se plača v domači valuti po uradnem tečaju za dolar dotičnega dne z dodatkom običajne 0.15% tečajne provizije ter 4% komisije za upravne in poštne stroške do 250.000 lir, 3% od 250 do 500 tisoč in 2% za vsote čez 500 tisoč lir. Posebne ugodnosti pri nakupu nakazil uživajo vzgojne in kulturne ustanove (knjižnice, šole).

Posestnik bonov pošlje bone in naročilnico v tujino na naslov svojega dobavitelja. Pot je torej zelo enostavna. Do danes sprejema bone Unesco 24 držav, in sicer: Avstrija, Belgija, Burma, Ceylon, Češkoslovaška, Danska, Francija, Holandska, Indija, Italija, Izrael, Japonska, Južna Afrika, Madžarska, Kanada, Mehika, Švedska, Švica, Tajska, Turčija, Velika Britanija, ZDA, ZAR, in Zap. Nemčija. Pošiljanje bonov v tujino je torej čisto preprosto in ni vezano na nobene formalnosti. Pošiljateljeva skrb je le, da zaradi sigurnosti pošlje bone priporočeno ter si za vsak primer izpiše njihovo serijo in številko.

Z boni Unesco se torej izognemo vsem oviram, ki jih države postavljajo za nakupe v tujini, za predmete, ki pridejo tu v poštev. Ti boni pa ne predstavljajo tudi listin, ki so morebiti predpisane za uvoz-izvoz predmetov plačljivih z boni Unesco, kot so licence ministrstva za zunanjo trgovino ali bančna dovolilnica (benestare bancario). Boni kupljeni v Italiji se ne morejo potrošiti pri italijanskih dobaviteljih; vsi boni pa imajo neomejeno časovno veljavo, nimajo zapadlosti, kar je za potrošnika bonov velike važnosti in koristi. Predvideno je tudi, da se smejo zamenjati, če jih nismo mogli izkoristiti oziroma menjati bonov večje veljave v druge manjše vrednosti.

Tudi glede vnovčenja bonov ni posebnih težav. Italijanski dobavitelj, ki prejme od uvoznika bone, t. j. dolarje (protivrednost v lirah izvoženega blaga), jih vnovči za lire pri katerikoli podružnici Banca d'Italia. Skupno z boni mora predložiti duplikat fakture. Fakture se lahko nanašajo na predmete prodane v Italiji tujim kupcem, ki so na prehodu v Italiji in so blago plačali z boni Unesco iz svojih držav.

Urejeni so tudi primeri, če dobavitelj ne more izvršiti naročila, če vrednost poslanih bonov prekaša vrednost naročila, vrnitev morebitne razlike in podobno. Sestavljen je bil tudi seznam predmetov, ki pridejo v poštev pri nakupu z boni Unesco. Seznam je precej obsežen in zadeva publikacije, vzgojne, znanstvene in kulturne narave, filmov in mikrofilmov, umetnin, muzikalije, znanstveni material za vzgojne in znanstvene ustanove, kot so mikroskopi, optični aparati in izdelki precizne mehanike. Nabavijo se lahko električne in akustične naprave, elektronski in elektrotehnični material, naprave za meteorološko in topografsko uporabo, za geodezijo in drugo.

Za kulturno, znanstveno in vzgojno spoznavanje med narodi je vpeljava bonov Unesco velikega pomena. Ne samo, da nakazila Unesco olajšajo nakup učnih in znanstvenih naprav v tujini, podana je tudi možnost široke izbire in primerjave cen in kvalitete blaga v državah, ki so pristale na ta način plačanja izvoženja blaga. Velika prednost je tudi v tem, da so boni Unesco ne razpolaga relativno velikemu številu odjemalcev, ki brez birokratičnih ovir pridejo v najkrajšem času do tuje valute — dolarjev — kot plačilnega sredstva v katerikoli državi, ki je pristala na prejemanje oz. izdajanje bonov Unesco.

A. L.

Mednarodna trgovina

EST HOČE NASTOPITI PROTI IZVOZU SOVJETSKEGA PETROLEJA

Podpredsednik komisije pri Evropski gospodarski skupnosti Mariolin je na sestanku s francoskimi petrolejskimi strokovnjaki izjavil, da hoče Evropska gospodarska skupnost čimprej nastopiti skupno proti Sovjetski petrolejski politiki. Kakor znano uvaža tudi Italija velike količine petroleja iz Sovjetske zveze. Mariolin meni, da bi bilo treba pri bodočem sklepanju sporazuma o omejevanju sovjetskega petroleja upoštevati sedanji uvoz petroleja iz Sovjetske zveze. Bodoči sporazum, naj bi se oslanjal na sedanje količine uvoženega petroleja. Tista država, ki bi hotela uvažati več, bi morala o tem obvestiti druge.

GOSPODARSKO SODELOVANJE MED ITALIJO IN MAROKOM

V rimskem zunanjem ministrstvu je bil podpisan s predstavniki Maroka sporazum o gospodarskem sodelovanju z Marokom. Italijanski strokovnjaki bodo pomagali pri graditvi telekomunikacijske mreže pa tudi pri izkoriščanju gospodarskih virov in pri izvajanju javnih del. Maroko je priznal italijanskim podjetjem posebne ugodnosti. Ustanovljen je bil italijansko-maroški mešani odbor, ki se bo sestajal vsake tri mesece in bo imel v Rimu in Rabatu stalna tajništva.

ROMUNSKE LADJE ZA SZ

Po najnovejšem sporazumu bodo romunske ladjedelnice zgradile šest tovornih ladij po 4.400 ton za Sovjetsko zvezo, in sicer jih bodo izročile v letih 1962 in 1963. Med 1963 in 1965 bodo Romuni zgradili 30 motornih ladij po 2000 ton za sovjetsko rečno plovbo.

MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO V ZDA je podelilo dvema italijanskima in enemu francoskemu raziskovalnemu inštitutu znesek 174.000 dolarjev kot pomoč pri proučevanju kmetijstva.

UVOZ KONSERVIRANIH RIB IZ JUGOSLAVIJE

Ministrstvo za zunanjo trgovino je sklenilo dovoliti uvoz 500 ton jugoslovanskih konserviranih rib. 300 ton bo šlo preko carinarnice v Trstu, po 100 pa v Bariju in v Brindisiju. Carinske oblasti ne bodo dovolile, da bi v naprej naročali kontingente.

NOV PREDSEDNIK PADOVANSKEGA VELESEJMA

Dosedanji predsednik padovanskega velesejma, inž. M. Saggin je bil premeščen na novo službeno mesto. Za novega predsednika padovanskega velesejma je bil imenovan dr. Luigi Merlin.

SOVJETSKI PETROLEJ ZA ŠVEDSKO

Sovjetska zveza je sklenila s Švedska pogodba, po kateri bodo Rusi izvozili na Švedsko 135.000 ton surovega petroleja v zameno za jeklene cevi. Podoben sporazum je poprej sklenila z Rusi Italija.

POVEČAN IZVOZ ALUMINIJA IZ JUGOSLAVIJE

V prvih devetih mesecih lanskega leta je Jugoslavija izvozila 9.827 ton aluminija oziroma aluminijastih izdelkov v vrednosti 2.025 milijonov dinarjev (v istem razdobju prejšnjega leta pa 7.648 ton v vrednosti 1,647 milijona dinarjev).

IZVOZ POVRTNIN IN SADJA IZ ITALIJE NAZADOVAL

Pred dnevi so bili objavljeni podatki o izvozu sadja, zelenjave in agrumov iz Italije v letu 1960. Statistični podatki potrjujejo, da je bilo s tega vidika lansko leto precej slabše kakor v prejšnjih letih. Celoten izvoz je nazadoval, v primerjavi z letom 1959, za 3,2% ter se je znižal s 23,475.242 stotov v letu 1959 na 22,728.471 stotov lani. Italijanski gospodarski krogi so tembolj zaskrbljeni, ker je hkrati napredoval izvoz teh vrst blaga iz skoraj vseh držav, v katerih pridelujejo konkurenčno sadje. Omeniti je sicer treba, da je bil lani izkupiček od izvoza za 14% višji kakor v letu 1959, vendar ni dosegel izkupička iz leta 1958. Povprečna cena, ki so jo Italijani iztržili za kg blaga v državah uvoznicah, je bila lani naslednja: sveža povrtnina 61 lir, agrumi 86, sveže sadje 84, suho sadje 420 lir. Italija je lani uvozila iz tujine 2,576.131 stotov sadja in povrtnine, to je 76% več kakor leta 1959, ko je uvoz znašal 1,460.814 stotov.

ITALIJA NUDJA

Aparati za pripremanje kave u kućanstvu
ALCE, Torino, Via Schina 5.
Dizalice automobilske
Ing. PACIFICO FIORGENTILI, Milano, Via Finocchiaro Aprile 2.
Crpke hidraulične i irigacioni uredjaji
ARRIGO POGGIOLINI, Bologna, Via S. Mamolo 68.
Koncentrati za krmivo
AGENZIA PRODOTTI ZOOTECNICI, Mantova, Via G. Chiassi 34.
Šarniri, kvake i sl.
GIACINTO RIVADOSSI, Agnosine (Brescia).
Traktori rabljeni
ENTE MAREMMA, Roma, Via R. Lanciani 38.
Uredjaji za štale
ARRIGO POGGIOLINI, Bologna, Via S. Mamolo 68.

ITALIJA TRAŽI

Odresci celofana u kolutima
ROSA VITTORIO, Mantova, V. Bronzetti 6.

SVETOVNA DEJAVNOST MEDNARODNE BANKE

Banka je mnogo pripomogla k gospodarski obnovi po vojni

Mednarodna banka za obnovo in razvoj ali kratko Svetovna banka je razvila v zadnjem desetletju zelo živahno delovanje. Temu je pripomogel nagel gospodarski razvoj v svetu in vedno večja potreba po kapitalih v investicijske namene. Važen vir naložbenih kapitalov je bila in je prav Svetovna banka, ki je v vedno večji meri dajala posojila v razne gospodarske namene.

Posojila Svetovne banke so dosegla v letih 1958 in 1959 po 700 milijonov dolarjev v vsakem letu, kar je za 75% več kot v letih 1955-1957.

Od leta 1949 do 1959 se je tudi število držav članic Svetovne banke dvignilo, in sicer od 44 na 68. Povečanje števila članic je imelo za posledico dvig potencialnih in dejanskih posojilojemalcev, katerih sposobnost zadolževanja je rastlo vzporedno z njihovim gospodarskim razvojem. In danes vse kaže, da bo povpraševanje po kreditih še večje že glede na veliko število novih držav; to bo primoralo Svetovno banko, da bo segla po novih in znatnejših posojilih, če bo hotela zadovoljiti vse prosilce.

ČEZ 20 MILIJARD DELNIŠKE GLAVNICE

Kako pride Svetovna banka do potrebnih finančnih sredstev? Največji del sredstev si Svetovna banka preskrbi s prodajo lastnih obveznic na svetovnih denarnih trgih. Države članice so do sedaj dajale le 30% potrebnih sredstev za finančne operacije banke. V predvidevanju, da bo Svetovna banka morala najeti večja posojila, je že lani imela za umestno, **da poveča svojo glavnico od 10 do 21 milijard dolarjev.** Povečanje glavnice bo brez dvoma olajšalo prodajo lastnih obveznic, ker ves novi kapital in 80% prejšnjega vpisanega kapitala predstavlja varno jamstvo za nove obveznice Svetovne banke. S popolno subskripcijo novega kapitala bodo fondi, ki jih države članice nudijo banki kot jamstvo za njene obveze, narastli na 18 milijard dolarjev.

Povečanje glavnice Svetovne banke se je izvršilo s povečanjem (kvote) deleža držav članic, od katerih so mnoge kar podvojile svoj delež. **Največji delničarji** Svetovne banke so ZDA s 6.350 milijonov dolarjev, Velika Britanija z 2.600 milijonov, Francija in Nemčija vsaka s po 1050 milijonov, Indija z 800, Kanada s 750 in Japonska s 666 milijoni dolarjev.

ZA ZDA IN KANADO NEMČIJA IN ŠVICA

V začetku so bile ZDA in Kanada, ki so dajale Svetovni banki potrebna sredstva. Toda gospodarski vzpon v Evropi je dal na razpolago nov vir kapitalov. Tako je n. pr. Svetovna banka leta 1959 najela za 430 milijonov dolarjev posojil, od katerih je le 25% odpadlo na ZDA. V istem letu se je med posojilodajalci pojavila Zapadna Nemčija, ki je dala največ kapitalov. Zgodilo se je namreč, da se je Svetovna banka obrnila za posojilo na nemški finančni trg, ki je prvič v zgodovini Svetovne banke dal za 200 milijonov 5% 15-letnih obveznic v DM in ne v dolarjih. S temi obveznicami in prejšnjimi obvezami do Deutsche Bundesbank znaša celotni dolg Svetovne banke v Nemčiji 365,4 milijone dolarjev od katerih je le 283 v dolarjih in ostalo v markah.

Tudi Švica je nudila Svetovni banki znatno finančno pomoč. Tako je deseto posojilo v Švici vrglo kar 23 milijonov dolarjev. S to vsoto se je dolg banke v Švici dvignil na 140 milijonov dolarjev. Na belgijskem trgu je Svetovna banka leta 1959 prodala desetletne 5% obveznice za 500 milijonov belgijskih frankov in dvoletne 3,5% bone je kupilo kar 39 investicijskih ustanov v raznih državah. V ZDA pa je prodala 4,50% desetletne obveznice za 100 milijonov dolarjev.

Vsa dosedanja dejavnost Svetovne banke je najzgovornejše poudarjena v 47 emisijah za 2.417 milijonov dolarjev, od katerih je nekaj nad 80% v dolarjih ostalo pa v belgijskih frankih, kanadskih dolarjih, nemških markah, holandskih goldinarjih in švicarskih frankih.

Finančne ustanove ZDA in Evrope so poleg dajanja posojil in posredniške službe pri prodaji obveznic Svetovne banke, pripomogle k razvoju Svetovne operacij tudi z nakupovanjem vrednostnih papirjev v njeni posesti in dajanjem lastnih sredstev v posojilne namene, ne da bi za slednje jamčila Sveže 568 milijonov dolarjev. Tuje zasebne finančne ustanove sodelujejo pri fitovna banka. Te transakcije so dosegle nansiranju načrtov, katerim je Svetovna banka odobrila posojila, tudi z nakupom obveznic, ki jih posojilojemalec izda zaradi integracije prejetega posojila z drugimi sredstvi. Leta 1959 je pet takih integracijskih operacij v zvezi z Avstrijo, Dansko, Italijo, Japonsko in J.A.U. (Južna Afrika) dalo kar 250 milijonov dolarjev. Od te vsote je znašalo posojilo Svetovne banke 100 milijonov, Evropska banka za investicije je prispevala 20 milijonov in zasebni finančni trg 130 milijonov dolarjev. Čeprav so se te operacije vršile v New Yorku, pripisuje Svetovna banka uspeh znatnim evropskim investicijam, ki so v nekaterih primerih krile nad tri četrtine izdanih obveznic.

SKORAJ ZA 5 MILIJARD

Do lani je Svetovna banka podelila za 4.500 milijonov posojil, s katerimi je finansirala okrog 600 raznih gospodarskih načrtov v 50 državah oziroma deželah. Če ne upoštevamo približno polovice milijarde dolarjev posojila, ki ga je Svetovna banka podelila Evropi kmalu po končani vojni, je večina njenih finansiranj šla v korist razvoja temeljnih gospodarskih sektorjev držav posojilojemalk kot so električna energija, prevoz, industrija, poljedelstvo, gozdarstvo in promet.

Evropske države se nenehno obračajo na Svetovno banko za posojila. Do danes je Svetovna banka dala evropskim državam za 1.300 milijonov dolarjev ali 30% vseh odobrenih posojil. (Azija) je prejela 30%, Zapadna polobla 20%, Afrika 13% in Avstralija 7%). V zadnjih letih je odpadlo na Evropo od skupnega finansiranja po 13%. Tako je med drugimi prejela l. 1959 Avstrija 25 milijonov dolarjev za dvig električne proizvodnje, Danska v iste namene 20 milijonov, Finska 37 milijonov za razvoj in obnovitev papirne industrije, Italija 20 milijonov za petrolkemične in termoelektrične naprave. Do vključno 1960 je Italija prejela od Svetovne banke 260 milijonov dolarjev in je na četrtem mestu držav posojilojemalk. Na prvem je Indija,, sledi Avstralija in na tretjem je Brazilija.

Svetovna banka finansira prvenstveno načrte, katerih ostvaritev je poverjena državi ali kaki drugi javni ustanovi. Poleg tega dovoljuje posojila tudi zasebnim podjetjem, kolikor imajo za to državno poroštvo. Banka, ko prejme prošnjo za posojilo, jo predvsem izčrpno prouči upoštevajoč vse tehnične in finančne zmožnosti prizadete države. Nato sledi temeljita in podrobna analiza načrta, ki ga je treba finansirati. Svetovna banka ne izpusti z vida načrta tudi potem, ko je fiannsiranje oz. posojilo odobrila. Svetovna banka se mora prepričati, ali se podeljena finančna sredstva učinkovito izkoristijo v dane namene.

Podelitev posojila ne veže posojilojemalca na nakup potrebnih dobrin v neki določeni državi; nasprotno, posojilo izkoristi lahko v katerikoli državi članici in Svetovna banka celo svetuje, da se dolžnik posluži mednarodnih kavcij (dražb). Za ves čas trajanja posojila banka sledi ostvaritvi načrta, nadzira uporabo sredstev in če potrebno tudi primerno posreduje.

KONKURENCA JE KORISTILA

Ni dvoma, da so finansiranja Svetovne banke imela za svetovno gospodarstvo pozitiven učinek, vzpodbujajoč konkurenco, ki je samo pospeževalo gospodarski razmah evropskih držav v povojnih letih. Danes sta Evropa in Japonska, tisti ki dajeta državam dolžnicam Svetovne banke največ materialnih dobrin in uslug, mnogo več kot ZDA. To je tudi znak, da si bo morala Svetovna banka v bodoče poskrbeti še večja razpoložljiva sredstva v tujih valutah in ne več v dolarjih, če bo hotela zadovoljiti vsem zahtevam po posojilu.

Razen ZDA je danes Nemčija takoj za Veliko Britanijo v dobavljanju dobrin in uslug finansiranim državam. Nemški »čudež« je postavil Zap. Nemčijo v prvo vrsto v konkurenci med podjetji in pokazal, da nemška podjetja lahko vzdržijo mednarodno konkurenco. Ko je leta 1946, Svetovna banka začela z delovanjem, nemška industrija še ni bila v stanju izvažati svojih proizvodov, danes se je položaj popolnoma spremenil. V Nemčiji skoro ni važnejšega industrijskega središča, ki ne bi dobavljal proizvodov kupljenih s sredstvi Svetovne banke.

Tudi druge evropske države kot Belgija, Francija, Italija, Švedska in Švica so si znale zagotovite podobne pogodbe in s tem dokazati svojo sposobnost, da izvažajo kapitale v manj razvite države sveta.

L. A.

Štiri vrste jugoslovanskega uvoza

Komite za zunanjo trgovino v Beogradu je sestavil spiske blaga po štirih kategorijah, kakor jih predvideva nova uredba o deviznem poslovanju glede raznih vrst uvoza. Komite je pooblaščen, da uvede še posebne omejitve tudi izven teh štirih kategorij uvoza, ako bi imel za potrebno.

PROST UVOZ BLAGA

Jugoslavija bo uvažala to blago brez vsakršnih formalnosti ali omejitve, in sicer iz tistih držav, ki bodo ravnale podobno pri ureditvi uvoza blaga iz Jugoslavije. V tem spisku je 80 proizvodov od tega 69 surovin in reprodukcijskih potrebščin ter 11 proizvodov za osebno potrošnjo: premog za koks, grafitne elektrode, bencin avio, olje za transformatorje, volframov koncentrat, nikelj, manganova ruda, kromova ruda, magnezij, kaolin, žgana in surova glina, grafit, grafitni loncij, optično in poloptično steklo, surovi fosfati, žveplo, kavstična in kalcirana soda, benzol za detergente, lepila za lesno industrijo, kristali za radio industrijo in elektroniko, sulfatna in sulfidna celuloza, natrom papir, bombaž za kardiranje in česanje, sintetična vlakna, volna, volnene krpe, volneni odpadki, laneno vlakno in druga trda vlakna, bombažno, sintetično, laneno in leonsko predivo, tehnični filci, sintetični čevljarski sukanec, morska trava, mlinska sita, zajčja dlaka in bombažni odpadki. Dalje obsega spisek o prostem uvozu tudi surove kože goveje živine in drobnice, naravni sintetični kavčuk ter regenerat, kopro, laneno seme za industrijsko predelavo, presne morske ribe za konservno industrijo, plutovino in nekatere druge proizvode. Spisek obsega še naslednje proizvode namenjene osebni potrošnji: čaj, začimbe in južno sadje, razen pomaranč, limon in mandarin, kokosovo moko, polenovke, preparate za prehrano otrok in dojenčkov, sadne in sočivne soke nefermentirane, s sladkorjem ali brez njega, v katerih ni alkohola, zdravilne in druge mineralne vode, močne alkoholne pijače, desertna in dišeča vina, šampanjec in pivo, tobačne izdelke, barvni film, barvni papir, kemikalije za barvne filme in papir ter umetniške barve.

UVOZ NA PODLAGI LIBERALNEGA DOVOLJENJA

Spisek obsega odpadke in ostanke bakra in bakrenih zlitin, železno rudo z več kakor 42% te sestave, sivo surovo železo, volneno česano predivo, kakaovec, loj, olje iz palmovih koščic, kokosovo in laneno olje, organske barve in sintetične pigmente. Za plačevanje tega blaga bodo jugoslovanska podjetja prejemala od Narodne banke devize na podlagi dovoljenja, izdanega od komiteja za zunanjo trgovino.

KONTINGENTIRANI UVOZ

Na tem spisku so naslednji proizvodi: aluminij, elektrolitni in ostali baker, valjani in vlečeni izdelki, belo surovo železo, staro železo, surovo jeklo, koks, grafit, premog, gorivo za Diesel motorje, dušična, kalijeva in fosforna gnojila, cement, kositer in zlitina, azbestno vlakno, pneumatike, živinska krma, prašiči za konservno industrijo, rezan les iglavcev, soja, roto papir, farmacevtske surovine in strojila za kože, kovinski, nekovinski in plastični proizvodi za gospodinjstvo, porcelan, pocinkana posoda, galanterija, draguljarstvo, kemijski proizvodi za osebno potrošnjo, glasbila, deli in pribor, fotoaparati, pribor in fotokemikalije, pribor za lov, ribolov in šport, kolesa, motocikli in osebni avtomobili, nadomestni deli, pritikline in pneumatike, radioaparati, tranzistorji, električni grelci, radiatorji in kuhalniki za gospodinjstvo, električni likalniki brez regulatorja, pralni stroji, hladilniki in televizorji, razen priborov in delov zanje, tekstilni proizvodi, usnjena in gumijasta obutev, zdravila, medicinski instrumenti in sanitetne potrebščine, črnobel foto papir in filmi, kava in druga živila, ki niso na seznamu prostega uvoza, sol, knjige, revije in note. Za nakup tega blaga bo banka objavljala zneske in vrste deviz, ki bodo podjetjem na razpolago za odkup. Komite za zunanjo trgovino bo določil kontingente za uvoz posameznih proizvodov.

UVOZ NA PODLAGI RESTRIKTIVNEGA DOVOLJENJA

Na podlagi restriktivnega dovoljenja bo Jugoslavija uvažala naravno nafto in motorni bencin razen letalskega, radioaktivne kemične elemente in izotope ter kreozotno olje. V ta spisek sodijo tudi živila razen kave in tistih, ki niso navedena v spisku blaga prostega uvoza, nadalje šivalni in pisalni stroji, tračna vozila izvzemši električne in Diesel lokomotive, bagerji, traktorji, prikolice vseh vrst, tramvaji, trolejbusi, hladilne naprave, vretena za industrijo bombaža in volne, predilniški stroji (kombajni in priključeni stroji zanje), registrske blagajne in drugo.

Dovoljenje za uvoz blaga, ki spada pod režim restriktivnih dovoljenj bo izdajal **komite za zunanjo trgovino.** Dovoljenja za uvoz blaga osebne potrošnje bo izdajal **zvezni državni sekretariat za blagovni promet,** dovoljenje za uvoz opreme bo izdajal **sekretariat za industrijo pri Zveznem izvršnem svetu.**

Novi tečaji dinarjev v veljavi

Kakor smo že poročali, so v Jugoslaviji 1. januarja uvedli nov obračunski tečaj, dne 15. februarja pa nov turistični tečaj. Za boljše razumevanje bomo navedli nekaj podrobnosti o teh deviznih spremembah v Jugoslaviji.

Uradni tečaj 300 dinarjev za 1 dolar pravzaprav še ostane in se uporablja z ene strani še vedno v določenih izjemnih primerih, hkrati pa je še vedno osnova za izračunanje tako imenovanega obračunskega pa tudi turističnega tečaja. Obračunski tečaj 750 dinarjev za dolar dobimo namreč, ako uradnemu tečaju dodamo tako imenovani »prim« v višini 150%, turističnega pa (600 dinarjev za dolar), ako dodamo temeljnemu uradnemu tečaju 100%. Našim bralcem bo bolj razumljivo, ako navedemo, da znaša uradni tečaj 48 dinarjev za 100 lir, obračunski 120 dinarjev za 100 lir, turistični pa 96 dinarjev za 100 lir.

Obračunski tečaj 750 dinarjev za 1 dolar ali 120 dinarjev za 100 lir se uporablja splošno *v vseh primerih v prometu s tujino* ako ni izrecno rečeno, da velja turistični tečaj. Od 1. januarja 1961 se torej zunanja trgovina obračuna na podlagi obračunskega tečaja.

OBRAČUNSKI TEČAJ DINARJA

	uradni	*obračunski*
Belgija (100 b. fr.)	600	1.500
Danska (100 kron)	4.343,34	10.858,35
Egipt (1 eg. f.)	861,467	2.153,67
Francija (100 fr.)	6.076,49	15.191,22
Hol. (100 gold.)	7.894,745	19.736,86
Indija (1 rupija)	63	157,50
Irak (1 ir. din.)	840	2.100
Italija (100 lir)	48	120
Kanada (1 k. dolar	300	750
Nemčija (100 m.)	7.142,85	17.857,12
Norveška (100 kr.)	4,200	10.500
ZDA (1 dolar)	300	750
Švica (100 šv. fr.)	6.860,561	17.151,40
Švedska (100 kron)	5.799,12	14.497,80
Vel. Brit. (1 št.)	840	2.100

KDAJ SE UPORABLJA TEČAJ?

Turistični tečaj se uporablja v naslednjih primerih: pri odkupu efektivnih tujih valut in vseh drugih plačilnih sredstev (nakazil, čekov, kreditnih pisem itd.) od tujih fizičnih ali pravnih oseb ne glede na to, v kakšne namene bo tuji državljan potrošil ta denar; pri odkupu tujih plačilnih sredstev od diplomatskih in drugih tujih predstavništev v Jugoslaviji; pri retransferju neporabljenih dinarskih sredstev v inozemstvo, kolikor tujec lahko dokaže z računom obračunske banke ali menjalnice izvršeno zamenjavo denarja; pri odkupu plačilnih sredstev od domačih gospodarskih organizacij, kolikor so te pridobile denar z gostinskimi uslugami; pri odkupu plačilnih sredstev namenjenih poravnavi gostinskih uslug, kadar prispejo v državo od tujih uslužnih podjetij (turističnih agencij, uradov itd.); pri odkupu efektivnih tujih valut od jugoslovanskih državljanov, ako tu ne morejo dokazati (s carinskim potrdilom, zapisnikom pošte ali carinarnice), da so tuje valute prinesli iz tujine.

Doslej (do 15. februarja) so naši ljudje v obmejnem prometu ali sicer na potovanju v Jugoslavijo menjavali denar po starem turističnem tečaju (64 dinarjev za 100 lir), zdaj pa velja turistični tečaj 96 dinarjev za 100 lir.

TURISTIČNI TEČAJ DINARJA

	uradni	*obračunski*
Avstrija (100 šil.)	1.153,845	2.307,69
Belgija (100 b. fr.)	600	1.200
Danska (100 kr.)	4.343,34	8.686,68
Egipt (1 eg. f.)	861,467	1.722,93
Francija (100 fr.)	6.076,49	12.152,98
Grčija (100 gr. dr.)	1.000	2.000
Hol. (100 gold.)	7.894,745	15.789,49
Indija (1 rupija)	63	126
Irak (1 ir. din.)	840	1.680
Italija (100 lir)	48	96
Kanada (1 dolar)	300	600
Nemčija (100 m.)	7.142,85	14.285,70
Norveška (100 kr.)	4.200	8.400
ZDA (1 dolar)	300	600
Švica (100 šv. fr.)	6.860,561	13.721,12
Švedska (100 kron)	5.799,12	11.598,24
Vel. Brit. (1 f. šter.)	840	1.680

— • —

SOVJETSKI PETROLEJ ZA FINSKO

Finska petrolejska čistilnica Neste Oy se je dogovorila s sovjetskim izvoznim podjetjem Sojuznaft-Export, da bo to dobavilo Fincem v času od 1962 do 1962 do 1965 pet milijonov ton petroleja.

URARNA IN ZLATARNA
Mikolj Karel - TRST
Campo S. Giacomo 3 - Tel. 95-881
Ure najboljših znamk, velika izbira zlatih okraskov za vse prilike

„VISTA"
TRST, Ul. Carducci 15, tel. 29-686
Bogata izbira naočnikov, daljnogledov, šestil, računal in potrebščin za višje šole, toplomerov in fotografskega materiala.

Gospodarstveniki iz vsega sveta sodelujejo na prireditvah, ki jih organizira:
ZAGREBŠKI VELESEJEM

Mednarodni spomladanski
ZAGREBŠKI VELESEJEM
14. — 23. IV. 1961
obsega:
MEDNARODNI SEJEM BLAGA ŠIROKE POTROŠNJE
MEDNARODNI SEJEM PREHRANE
MEDNARODNI SEJEM POHIŠTVA
MEDNARODNI SEJEM TEKSTILA IN KONFEKCIJE Z MODNO REVIJO
MEDNARODNA RAZSTAVA »MEDICINA IN TEHNIKA«
in stalne prireditve zagrebškega velesejma:
Razstavo jugoslovanskega turizma in gostinstva, Mednarodno razstavo merilne in regulacijske tehnike in avtomacije - JUREMA ter Mednarodno razstavo strokovne in znanstvene knjige - ISIP

Za vse informacije obrnite se na naslov:
Zagrebški velesejem
Zagreb
Aleja Borisa Kidriča
Telefon 51-666

»GOSPODARSTVO« izhaja trikrat mesečno. — UREDNIŠTVO in UPRAVA: Trst, ul. Geppa 9, tel. 38-933. — CENA: posamezna številka lir 30, za Jugoslavijo din 20. NAROČNINA: letna 850 lir, polletna 450 lir. Pošt. ček. račun »Gospodarstvo« št. 11-9396. Za Jugoslavijo letno 700 din, polletna 350 din; za ostalo inozemstvo 3 dolarje letno. Naročnina pri ADIT, DRŽ. ZALOŽBA SLOVENIJE, Ljubljana, Stritarjeva ulica 3, tek. rač. štev. 600-70/3-375 — CENA OGLASOV: za vsak m/m višine v širini enega stolpca 50 lir, za inozemstvo 60 lir. — Odgovorni urednik dr. Lojze Berce. — Založnik: Založba »Gospodarstva«. — Tiskarna »Graphis« v Trstu.

BCTKB
BANCA DI CREDITO DI TRIESTE
S. P. A.
TRŽAŠKA KREDITNA BANKA
GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 180.000.000
TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10
TELEFON ŠT. 38-101 BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

intermercator
TRST Ulica Cicerone, 10 Tel. 38-074
UVOZ IN IZVOZ RAZNOVRSTNEGA BLAGA PO TRŽAŠKEM IN GORIŠKEM SPORAZUMU

Avtomobil v domačem in mednarodnem gospodarstvu

Posledice zastoja izvoza v Ameriko

Evropske države iščejo druge trge - Amerika prešla v protinapad

Popuščanje konjunkture na avtomobilskem trgu v Združenih ameriških državah je povzročilo v evropskih tovarnah, ki so se močno usmerile na izvoz v Ameriko, velike skrbi. Med temi tovarnami so bile prizadete tudi italijanske, zlasti FIAT. Te so se bolj vrgle na domači trg ter poskušale pospešiti izvoz v druge države izven Združenih ameriških držav.

Naj navedemo samo nekaj podatkov o padanju uvoza tujih vozil v Ameriko. Od leta 1950, ko je Amerika uvozila 16.000 avtomobilov iz tujine, se je uvoz nenehoma vzpenjal in leta 1959 dosegel vrhunec s 610.000 vozili. Lansko leto so Američani uvozili iz drugih držav še 501.000, letos pa bo po vseh znamenjih uvoz še upadel, in sicer na približno 400.000 vozil. Med evropskimi tovarnami je samo zahodnonemška tovarna Volkswagen uspela, da ohrani svoje postojanke v Združenih ameriških državah in da jih celo izboljša. Leta 1959 je ta tovarna izvozila v Ameriko 120.000 vozil, lani 155-160.000. Tudi francoska tovarna Peugeot in angleška Austin-Healey sta tudi lani še nekoliko napredovali, vse ostale tovarne pa so morale skrčiti izvoz za okoli 50%.

Leta 1959 je uvoz tujih vozil v Ameriko dosegel 10% vseh prodaj v ZDA, medtem ko znaša danes približno še 7%. Američani uvažajo iz Evrope predvsem manjša vozila. Toda ameriške tovarne so kmalu prešle v protinapad in pričele same graditi srednja vozila, ki so ameriškim razmeram bolj prikladna ter so nekoliko prostornejša in po konjskih silah tudi močnejša kakor evropska. Tudi nekatere evropske tovarne so se skušale takoj prilagoditi novim razmeram na ameriškem trgu, in sicer predvsem z znižanjem cen. Po zadnjih štirih mesecih je francoska tovarna Renault zopet znižala ceno svojih glavnih tipov za 200 dolarjev; poleg tega je podaljšala garancijsko dobo ter napovedala nov tip vozila, ki bi se bolj prilagodil ameriškim zahtevam. Angleška tovarna Rootes Motors je znižala ceno vozilu Hillman, druga angleška tovarna British Morrises in italijanska FIAT pa sta to storili že poprej. Ameriškim avtomobilskim tovarnam se je v zadnjem času posrečilo izboljšati svoje postojanke tudi na tujih trgih. Izvoz ameriških avtomobilov je najprej nazadoval od 200.000 v letu 1950 na 117.000 v letu 1959, toda lani se je zopet povzpel na 140.000 vozil.

Proizvodnja v Franciji nazaduje od julija lanskega leta. Izvoz avtomobilov iz Francije je dosegel vrhunec februarja 1960, ko so izvozili v tujino 31.000 avtomobilov. Najbolj je nazadoval izvoz v Ameriko. Danes dela francoska industrija s 75% zmogljivosti. Izdelava majhnih vozil, še manjših kakor so sicer namenjena izvozu, je nazadovala za 10%. Francoski tovarnarji so ugotovili, da v Evropi narašča **povpraševanje po srednjih vozilih**, ki so močnejša in udobnejša. Francozi računajo tudi z znižanjem cen zaradi znižanja carin na Evropskem skupnem trgu.

Tudi švedska tovarna »Volvo« krči proizvodnjo; prvotno je postavila izdelavo v letu 1961 na 100.000, pozneje pa je načrt skrčila na 80-85.000 vozil.

Nekoliko boljši je položaj zahodnonemških tovarn Volkswagen, Opel, Ford in Daimler Benz. V tovarni Opel pravijo, da so skrčili proizvodnjo, ker ni dovolj kvalificiranih delavcev. Bavarska BMW ureja svoje finance. Tovarna Borgward je zašla v finančno stisko in računa, da ji bo občina v Bremenu pomagala iz zadrege. Nemški tovarnarji si prizadevajo, da bi svoje nove tipe prilagodili okusu kupcev. Opaža se težnja za združevanjem tovarn.

Položaj italijanske avtomobilske industrije je razmeroma ugoden, čeprav je izvoz italijanskih vozil v Ameriko lani nazadoval za 57%. Zanjo se je položaj zboljšal na drugih trgih. Povpraševanje po Fiatovih vozilih je še vedno veliko.

KAKŠEN JE POLOŽAJ V AMERIKI

Angleška avtomobilska industrija dela komaj z zmogljivostjo 50%. Ena četrtina delavcev v tovarnah dela samo 2 ali 3 dni na teden. Angleški tovarnarji računajo, da ne bo Amerika letos uvozila več kakor 400.000 avtomobilov iz tujine; angleške tovarne naj bi letos prodale v Ameriko okoli 125 tisoč vozil. Angleži se skušajo naglo prilagoditi novemu položaju. Prvotno so računali, da bodo do leta 1956 morali dvigniti zmogljivost svojih tovarn na 2,5 milijona vozil na leto, zdaj pa so prepričani, da bo zadostovala zmogljivost 1,75 milijona.

PROIZVODNJA TOVORNJAKOV v Zahodni Nemčiji je lani napredovala za 11% ter je dosegla 230.156 vozil (leta 1959 207.698).

DANCI so lani kupili 63.656 zasebnih avtomobilov, od tega 13.591 nemških Volkswagen, 10.376 Opel, več nemških in angleških Fordov, dalje Renault, Volvo, NSU itd.

V BELGIJI je krožilo lani 1,045.000 vozil, od tega 860.000 tovornjakov. V tej državi pride po en avtomobil na vsakih 11 ljudi.

MANJ NOVIH AVTOMOBILOV V AMERIKI

V letošnjem januarju so v Ameriki izdelali mnogo manj avtomobilov kakor lani v tem času. Tovarne »Ford-Motor« so izdelale 142.472 vozil (ali 40 odst. manj kakor januarja 1960). Mesečna proizvodnja tovarn »Ford-Motor« ni bila tako nizka od januarja 1953. Tovarne »General-Motors« so v letošnjem januarju izdelale 264.836 vozil (lani v jan. 380.696), tovarna »Chrysler« pa 41.785 vozil (lani v januarju 114.361). Proizvodnja je bila nižja tudi pri »American Motors« (letos 24.026, lani 40.836 vozil) in pri »Studebaker-Packard« (letos 4.758, lani 13.019 vozil).

VOZILA GIULIETTA. Pretekli četrtek so v tovarni Alfa Romeo proslavili izdelavo 100.000-ega vozila vrste Giulietta. V prihodnjih letih bo Alfa Romeo zgradila novo tovarno v Arese, ki je 7 km oddaljen od Milana. Nova tovarna bo krila površino 1,350.000 kv. metrov.

Kako kupiš avtomobil na obroke

Neki šaljivec je pred časom dejal, da se 80% vseh avtomobilistov vozi »na upanje«. Gotovo je nekoliko pretiraval, vendar se zdi, da ta odstotek ni tako daleč od dejanskega. Avtomobil ni več znamenje razkošja, temveč je postal pravcat predmet široke potrošnje in se kot tak tudi prodaja: na obroke.

Kako kupuješ avtomobil na obroke in koliko stane tak avtomobil? Navedli bomo podatke za vozila FIAT 600, FIAT 1100, Renault-Alfa Romeo »Dauphine«, Volkswagen in Austin A 40 Innocenti, po katerih je na italijanskem trgu največje zanimanje. Pri tem naj omenimo, da veljajo navedeni podatki za nabavo avtomobila na Tržaškem, medtem ko so podatki za ostalo Italijo nekoliko različni, in sicer zaradi višjih ali nižjih stroškov v zvezi z zavarovanjem vozil. Višina zavarovalnih premij je namreč različna po posameznih pokrajinah.

FIATOVA VOZILA

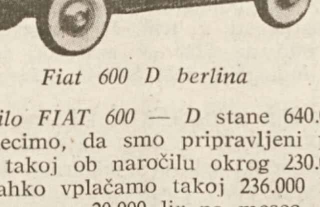

Fiat 600 D berlina

Vozilo FIAT 600 — D stane 640.000 lir. Recimo, da smo pripravljeni položiti takoj ob naročilu okrog 230.000 lir. Lahko vplačamo takoj 236.000 lir, ostalo pa po 20.000 lir na mesec. Do končnega izplačila je 24 obrokov. Ves ta čas pa bomo na zahtevo podjetja FIAT morali zavarovati vozilo. *Zavarovanje* za dve leti stane 76.000 lir. Pri plačevanju na obroke bomo naleteli še na druge stroške, in sicer 30.000 lir znašajo obresti na tovarni dolgovano vsoto 480.000 lir, 4.800 bomo plačali za same menice, 21.120 lir je prometnega davka. Nato moramo računati še 16.400 lir za registracijo in 11.300 lir za ureditev formalnosti v zvezi z izdajo evidenčne tablice, krožne dovolilnice itd. Zadnji strošek 11.300 lir je povezan tudi z nakupom avtomobila v gotovini (isto velja tudi za prometni davek), *sicer stane FIAT 600 namesto 640.000 767.200 lir*. Razlika se suče okrog 130.000 lir, vendar je treba upoštevati, da je v tej razliki vključeno tudi zavarovanje.

Fiat 1100 stane (model »Export«) 890.000 lir. Na obroke ga lahko nabavimo tako, da vplačamo ob naročilu 500.000 lir, nato pa doplačujemo še 24 mesečnih obrokov po 25.000 lir. Zavarovanje za dve leti stane 96.000 lir. Obresti na preostali znesek znašajo 59.375 lir, menice stanejo 6.000 lir, prometni davek na menice 600 lir, prometni davek na nakup vozila 30.000 lir, registracija 18.200 lir, formalnosti za evidenčno tablico itd. pa 13.500 lir. Vozilo barvajo tudi v več barvah. Za vsako dodatno barvo je treba plačati 15.000 lir. FIAT 1100, kupljen na obroke ne stane po vseh teh stroških več 890.000, temveč 1,250.000 lir. Tudi v tem znesku je vključeno zavarovanje. Tovarna Fiat računa obresti od 6 do 9,5%. Vozilo dobiš 10-15 dni po naročilu (v poletnih mesecih je treba čakati več).

DRUGA VOZILA

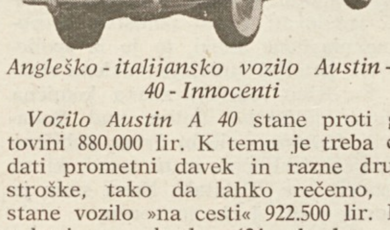

Angleško - italijansko vozilo Austin - A-40 - Innocenti

Vozilo Austin A 40 stane proti gotovini 880.000 lir. K temu je treba dodati prometni davek in razne druge stroške, tako da lahko rečemo, da stane vozilo »na cesti« 922.500 lir. Pri nabavi na obroke (24 obrokov po 25.000 lir) bomo izdali za obresti na 600.000 lir za dve leti 86.250, obvezno zavarovanje za dve leti znaša 92.000 lir; če dodamo še stroške za registracijo, za menice itd., nas bo vozilo končno stalo 1,100.750 lir.

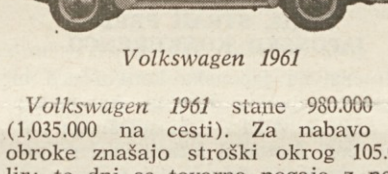

Volkswagen 1961

Volkswagen 1961 stane 980.000 lir (1,035.000 na cesti). Za nabavo na obroke znašajo stroški okrog 105.000 lir; te dni se tovarna pogaja z neko zavarovalno družbo in s finančnimi krogi za spremembo **nekaterih postavk** v prodaji na obroke. Zaradi tega ne moremo navesti točnega obračuna. Stroški v višini 105.000 lir pa vsekakor ustrezajo nabavi avtomobila proti takojšnji vložitvi 500.000 lir in 24 obrokom do kritja preostalih 535.000 lir v dveh letih.

»DAUPHINE« ALFA ROMEO

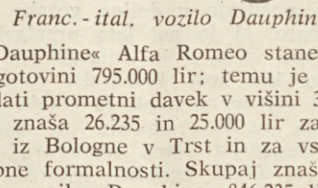

Franc. - ital. vozilo Dauphine

»Dauphine« Alfa Romeo stane proti gotovini 795.000 lir; temu je treba dodati prometni davek v višini 3,50%, kar znaša 26.235 in 25.000 lir za prevoz iz Bologne v Trst in za vse potrebne formalnosti. Skupaj znaša nabava vozila »Dauphine« 846.235 lir. Za nakup tega vozila na obroke lahko zberemo isti način kakor pri FIAT-ovih vozilih, to je takojšnje vplačilo 416.325 lir, nato še 24 obrokov po 25.000 lir. Pri tem bomo naleteli na naslednje stroške: obresti na preostali znesek 600.000 lir znašajo 59.400, prometni davek in kolki 1.390 lir, stroški za registracijo in za notarske storitve 6.000, privilegirana hipoteka na vozilo 15.500, menice 6.000, zavarovanje za dve leti (5 milijonov lir za tretje osebe, 5 milijonov za požar in 2 milijona za krajo) 81.800 lir. Dauphine na obroke stane po vsem tem 1,016.325 lir. Vozilo izdelujejo v dveh variantah, in sicer enega s štirimi prestavami in drugega s tremi. Tržaška poslovalnica ima na razpolago samo vozila s štirimi prestavami, po katerih je v Italiji mnogo več povpraševanja kakor po drugem modelu s tremi prestavami.

E. F.

NOVA TOVARNA »LANCIA« V letošnjem letu bo tovarna avtomobilov Lancia odprla novo tovarno v Bariju. Industrijski obrat, ki bo zavzemal 12 tisoč kv. metrov, bo stal 900 milijonov lir, za opremo pa bodo potrošili 500 milijonov lir. Vodstvo Lancie je izjavilo, da bo v novi tovarni zaposlila krajevno delovno moč.

ČEŠKOSLOVAŠKA TOVARNA »TATRA« je začela izdelovati serijski tovornjak T-138, ki se spretno giblje po vseh terenih. Vozilo so preizkusili na Ruskem. Ima tri osi, 8-cilindrski motor s 180 KS moči.

»Citroën 2 CV« — spaček. Pred kratkim so ga začeli proizvajati tudi v koprski tovarni TOMOS; tako se je tovarna preimenovala iz Tovarne motornih koles v Tovarno motornih vozil

„Zaporožec" - novo sovjetsko ljudsko vozilo

V Sovjetski zvezi so imeli tri najbolj znane avtomobilske znamke — Pobieda, Volga in Moskvič. Manj poznane so bile njihove velike limuzine ZIL III. iz tovarne Likhačev (prej Stalin) v Moskvi in »Čajka« tovarne Gorki. To so veliki osebni avtomobili, prave čajke, barke na cestah, po vzoru velikih ameriških vozov. Na konstruktorje takšnih razkošnih vozil so se spravili listi in jih pošteno okrcali, čemu brezpotrebno tratijo toliko plemenitih kovin in gradijo motorje samo za velike brzine in tem primerno visoko porabo bencina.

Avtomobilska industrija ZSSR se je pred dvema letoma vrgla na pripravljanje ljudskega, praktičnega vozila. Proizvodnjo novega ekonomičnega vozila so zaupali majhnemu ukrajinskemu avtomobilskemu podjetju v Zaporožju »Komunardu«. Ukrajina doslej še ni imela prave, velike avtomobilske industrije. Iz zaporoškega »Komunarda« se je razvil »Zaporoškij avtomobilni zavod« ZAZ, ki bo letos vrgel prve »Zaporožce« na sovjetski notranji trg. ZAZ dobiva avtomobilske motorje za svojega »Zaporožca« iz bližnjega, 130 km oddaljenega mesta Melitopol.

Sovjetski avtomobilski konstruktorji so morali prestati mnogo očitkov doma, zlasti pa v tujini, da posnemajo preveč tuje vzore. Zato so se pri »Zaporožcu« zelo potrudili in vnesli mnogo novosti, ki jih zahodne avtomobilske znamke nimajo in o katerih v sami Sovjetski zvezi zelo živahno razpravljajo, ali se bodo obnesle. Mimo tega pa so vpeljali tudi take novosti, ki so se že vdomačile na zahodu, a jih v SZ še niso uporabljali, tako n. pr. motor zadaj, zračno hlajenje motorja in drugo. Spočetka so dolgo mislili, da bi imel »Zaporožec« štiri vrata, toda čisto posebni pogoji ruskega življenja so jih prepričali, da so se odločili zdaj samo za dvoje vrat. Prah je na ruskih stepah poleti precejšen, za dolge daljave je treba vzeti s seboj precej prtljage, ki se da spraviti v voz laže skozi dvoje širših vrat kot pa skozi štiri ozka vrata.

Zaporožec porabi 5-5,15 litrov bencina pri 40 km brzine, pri 80 km pa 8 litrov. Spričo tega jih še napadajo tehnični krogi. Tudi olje se nekoliko preveč segreje. Ko bo stekla proizvodnja v vseh obratih, bodo pošiljali letno na trg 300.000 Zaporožcev. Ker pa so potrebe Sovjetske zveze res velike, bodo razpošiljali skupine avtomobilov v vsa mesta posebnim servisom, ki jih bodo dajali na razpolago zasebnikom.

»Zapo... ovo ljudsko vozilo, ki ga izdelujejo v Sovjetski zvezi in montirajo tudi v Belgiji

Dobro je informiran

Znana strokovna revija »Quattroruote«, ki izhaja v Milanu, in se sicer odlikuje po svoji resnosti, je v februarski številki objavila reportažo italijanskega časnikarja G. Valentinija o avtomobilskem izletu iz Trsta v Beirut (Libanon). Pisec je prepotoval Jugoslavijo, Bolgarijo, Turčijo, Sirijo in del Libanona.

Na jugoslovansko ozemlje se je podal čez krivično (tako pravi) mejno črto pri Fernečah, nato pa je nadaljeval pot proti »Postumiji«, ki so jo Jugoslovani po tej vojni prekrstili v Postojno. V Ljubljani je opazil, da so strehe na hišah strme kakor v Trstu, sicer pa menda ni v slovenski prestolnici kakor tudi ne v Zagrebu in Beogradu nič zanimivega. Bolj zanimiva je jugoslovanska »sončna cesta«, po kateri drvijo samo italijanski in nemški turisti. Sami Jugoslovani nimajo avtomobilov, da bi se vozili po njej. Tudi v večletnih gospodarskih načrtih ni nikjer predvideno, da bi v Jugoslaviji začeli s proizvodnjo avtomobilov, tudi ne ekonomičnih vozil. V Beogradu imajo sicer nekateri uglednejši državljani svoj lasten avtomobil, toda gre po večini za stare modele, ki jih Italijani kvečjemu spravijo še v muzej. Tu pa tam je pisec zapazil »Fiat 600« uvožen iz Italije. Da pa Jugoslovni vendarle izdelujejo neko vozilo pričajo razni »kolibriji«, ki jih kakor znano proizvaja neka državna tovarna v Zagrebu. Od Beograda naprej je pisec naletel na slabšo cesto, ki ga je kmalu pripeljala na bolgarsko mejo. Tu ga bomo tudi mi pustili, medtem ko mu plavolasi bolgarski cariniki brskajo po prtljažniku, da bi videli, ali ni morda v njem skrit kakšen sovražnik naroda. Nato je piščev Ford izginil za ovinkom in mi mu želimo srečno pot, milanski reviji pa, da bi našla solidnejše sodelavce.

Uvoz avtomobilov v Italijo

Italijanski avtomobilisti se čedalje bolj zanimajo za avtomobile tuje proizvodnje. S postopnim uvajanjem Evropskega skupnega trga se cene tujim avtomobilom znižujejo. Cene nekaterim vozilom so se zaradi nižjih carin prvič znižale leta 1960 pod 1,000.000 lir. Tako naj omenimo najnovejši model Volkswagen, ki stane 980.000 in Douphine - Alfa Romeo (Renault), ki stane 795.000 lir. Zanimivo je pri tem, da je sedaj mogoče nabaviti po dosegljivi ceni tudi avtomobile, ki jih izdelujejo v državah izven Evropskega skupnega trga, a so kljub temu našli možnost, da prodrejo posredno ali neposredno na Evropski skupni trg in s tem tudi k nam. Za primer naj omenimo angleško vozilo Austin A/40 - Innocenti in celo rusko vozilo »Zaporožec«, **ki ga sicer montirajo v Belgiji,** je pa povsem podobno Fiat 600 in stane skoraj 150.000 lir manj kakor »600«, to je 516.000 lir.

Leta 1959 je Italija uvozila 10.351 tujih vozil (od tega 9.636 zasebnih avtomobilov in 715 industrijskih vozil). Lansko leto se je uvoz znatno povečal. Do konca oktobra je uvoz dosegel čez 16.000 vozil. Večji del gre za avtomobile nemškega izvora (5225 leta 1959 in 7720 do oktobra 1960), na drugem mestu so francoska vozila (lani 3610), na tretjem angleška (2861), itd. Med uvoženimi vozili je bilo največ izdelkov Volkswagen (1823), Renault (1516), nato Simca (1037), Opel (990) itd.

IZDELAVA TOVORNIH AVTOMOBILOV V MEHIKI

Tovarna avtomobilov Diesel Nacional S.A.K. v Mehiki bo pričela izdelovati avtobuse in tovornjake. Tovarna že izdeluje osebne avtomobile Dauphine, na podlagi Renaultove licence.

Vedno več eksotičnega lesa čez Trst

V zadnjem času so začeli dovažati v naše pristanišče čedalje več eksotičnega lesa. Povečini je ta les v tranzitu, namenjen v razne srednjeevropske države. Tranzit eksotičnega lesa ni pravzaprav za Trst nič novega. Že v predvojnih letih so ladje v našem pristanišču raztovarjale hlodovino iz Brazilije in iz francoskih kolonij v Afriki. Med vojno je dovoz eksotičnega lesa prenehal, v prvih povojnih letih pa se kljub velikemu povpraševanju ni mogel razviti, ker so za Trst veljale višje prevoznine kakor za italijanska pristanišča in je zaradi tega tranzit lesa ubral pot čez Benetke in Genovo. Les, ki so ga z železnico ali tovornjaki pripeljali v Trst iz Genove, je bil znatno dražji (2000-4000 lir pri toni). Šele leta 1958 je uvedba enotne prevoznine za vsa italijanska pristanišča zopet pritegnila znatne količine eksotičnega lesa čez Trst.

Tržaško pristanišče je dobilo redne zveze z deželami ob Gvinejskem zalivu in z Indonezijo; to je pospešilo tranzit tega lesa čez Trst proti Avstriji in drugim srednjeevropskim deželam. Povpraševanje po eksotičnem lesu se je začelo v zadnjih letih stopnjevati, in sicer iz več razlogov. Zanimivo je, da tega lesa ni mogla izpodriniti ne čedalje večja uporaba plastičnih snovi in tudi ne uvajanje lahkih kovin v industrijo pohištva, zlasti aluminija.

Eksotičen les uporabljajo zlasti za pohištvo in pridobivanje furnirja. Takega lesa, ki je uporaben v te namene, pa je začelo v Evropi primanjkovati. Les iz ekvatorialnih dežel je zaradi dobrih kakovosti čedalje bolj iskan. Domači les nudi premalo izbire; pri nas lahko izbiramo recimo med hrastom in bukvo, medtem ko je eksotičnih vrst lesa zelo mnogo in vsaka vrsta se razlikuje od drugih tudi po barvi. Eksotičen les je priljubljen tudi zaradi premera ekvatorialnih debel. V Evropi ne rastejo taka drevesa, da bi lahko iz njihovih debel pridobili deske široke po 1 meter ali celo več in dolge 7-8 metrov.

K čedalje širši uporabi eksotičnega lesa pa je nedvomno pripomogla tudi moda. Danes je v modi tik (teak), to je zelo drag les (1 kub. m hlodovine stane 150-250.000 lir), ki ga uporabljajo kot prevleko pri finem pohištvu. Zaradi visoke cene je v prometu mnogo »lažnega« tika. Pri tem uporabljajo mizarji zlasti les vrste »Afrormosia« in »Iroko«, ki sta zelo podobna tiku, a mnogo bolj poceni. Modo tika so sprožili Švedi, pravzaprav švedski rokodelci, ki so iz njega začeli izdelovati razno hišno opremo. Še dražji kakor tik pa je *palisander*, ki stane v hlodu do 500.000 lir kub. meter. Druge vrste eksotičnega lesa so bolj poceni. Tako stane mehki les »Samba« le 22-25.000 lir kub. meter.

Promet z eksotičnim lesom je zelo razvit. Ladje odhajajo iz *Gvinejskega zaliva in iz Indonezije* popolnoma natovorjene. Za pošiljko lesa morajo evropski uvozniki čakati tudi po 3 mesece, da si zagotovijo potreben prostor na ladji. *V Trst* prihaja iz teh krajev po ena ladja vsakih 15 dni, in sicer plovejo na teh relacijah italijanske, jugoslovanske in indijske ladje. Eksotičen les, ki ga raztovarjajo v Trstu, gre po večini kar v hlodih naprej v Srednjo Evropo. Nekaj se ga ustavi za predelavo na tržaških žagah (Zmajevich in CILLE), nato pa nadaljuje pot kot rezan les. Tržaški mizarji rabijo razmeroma malo eksotičnega lesa, več pa ga kupujejo mizarska podjetja v Furlaniji. Hudo konkurenco v tranzitu eksotičnega lesa pa delata Trstu zlasti *Genova,* ki si je že postavila vrsto žag, in pa *Porto Marghera (Benetke).* Iz Trsta gre les po večini v Italijo in Avstrijo. Tudi Jugoslavija uvaža manjše količine eksotičnega lesa, v prvi vrsti mahagonija.

Eksotičen les dovažajo predvsem s Filipinov in iz srednjeafriških dežel. Tudi Brazilijo krijejo veliki gozdovi, ki jih bodo gotovo v bodoče pričeli izkoriščati v velikem obsegu. Zaenkrat pa je to izkoriščanje še predrago in brazilski les ne more vzdržati konkurence drugih eksotičnih vrst lesa. Tudi prevoznine iz Brazilije v Evropo so previsoke, saj znatno presegajo znesek 8000-9000 lir, kolikor znaša prevoznina za kubik lesa iz Srednjeafriške dežele v Sredozemlje. Les s Filipinov ni tako izbran kakor afriški, zato pa je cenejši; brazilski les je prvovrsten, a je predrag.

V tranzitu čez Trst gre zlasti mnogo eksotičnega lesa naslednjih vrst: *Mahagoni.* Tipični mahagoni je srednjeafriški Sapeli (po nigerijskem pristanišču Sapelle). Barve je temnordeče, zaradi obilne smole je zelo odporen proti vlagi. Kubični meter tega lesa tehta 700-800 kg. Posebna zvrst iz družine mahagonovcev je Sipo, ki je podoben Sapeli, a je nekoliko temnejši in se po uporabi rad krči in zvija. Čez Trst gre tudi mnogo *»Sambe«.* Temu lesu pravijo v Gani Vawa, na Slonokoščeni obali pa Obeče. Je mehak les, bledorumene barve, brez grčev in ima neprijeten vonj po gnilih ribah. Uporabljajo ga za izdelovanje oken in vrat in namesto smrekovine sploh. Je razmeroma lahek: 1 kub. meter tehta 400-450 kg.

S Filipinov dovažajo tudi les *»lauan«.* Lauana je dvoje vrst, in sicer bele in rdeče barve. Ker je precej podoben mahagoniju, ga uporabljajo za izdelovanje pohištva.

Z Bornea dobavljajo les *»ramin«,* ki je bele barve in dobro kljubuje vremenskim činiteljem. Zato ga uporabljajo skoraj izključno za izdelovanje okenskih rulejev. Za izdelovanje furnirja pa pride v poštev zlasti *»okume«,* ki ga pa pri nas še ne poznajo.

Zanimiv je tudi »afriški oreh« ali *»mansonia«.* Ta je povsem podoben našemu orehu. Mizarji ga radi uporabljajo zaradi njegove izredne prožnosti. Pri njegovi obdelavi pa se lesni prah zarije v nosnice in grlo mizarja, kjer je zelo nadležen in povzroči po daljšem času krvavitve. Afriški les *»avodiré«* je zelo podoben našemu javorju in ga uporabljajo za izdelovanje vezanih plošč. Za zdaj je v naših krajih malo razširjen, vendar pa ga hvalijo kot izredno pripravnega za vsestransko uporabo.

Eksotičen les so v zadnjem času začeli uporabljati tudi za izdelovanje parketov, vendar mu arhitekti in inženirji še premalo zaupajo, ker ga morda premalo poznajo s te strani. Številni poizkusi pa so pokazali, da se eksotičen les da odlično uporabiti za parkete in se obnese bolj kakor bukov ali celo hrastov les.

E. F.

Socialni utrinki

KOLIKO NAREDI GOSPODINJA NA DAN

Izredno zanimivi so podatki, ki jih je objavilo takoimenovano središče za proučevanje gospodinjstva v Zah. Nemčiji o vsakdanjem delu gospodinje. Računajo, da gresta približno dve tretjini vse zasebne potrošnje, to je denarja, ki ga potrošimo za živila in ostalo vzdrževanje človeka, skozi roke gospodinje. Že po tem se vidi, kako važna je njena vloga v življenju.

Za primer je omenjeni inštitut vzel mestno družino s štirimi člani. Izračunal je, da zahteva gospodinjstvo povprečno 352 ur dela na mesec ali 11,5 ure na dan. Od tega odpade 29 ur na pomoč, ki jo nudijo gospodinji drugi družinski člani. Tako ostane gospodinji 323 ur dela na mesec. Od tega porabi gospodinja 20% za čiščenje stanovanja in pripravljanje hrane, 17% za šivanje, 7,5% za pranje in likanje, 7,5% za nakupovanje, 6,7% za pranje, 3% za kurjavo in 17,6% za druga dela.

Navade po družinah so različne; tako v nekaterih družinah gospodinja ne kuri in ne šiva, v nekaterih družinah tudi ni otrok. Če vsa ta opravila odbijemo, ostane gospodinji še vedno 210 ur dela na mesec, to je okoli 7 ur na dan.

Omenjeni inštitut v Muenchenu na Bavarskem je šel v svojih računih še dlje. Na Bavarskem živi 9,4 milijona prebivalcev; 90% se hrani v lastni družini. Če to upoštevamo, pridemo do zaključka, da zahteva gospodinjstvo na Bavarskem 16,8 milijona ur dela na dan ali 6 milijard ur na leto. Postrežnica ima na Bavarskem okoli 1,50 — 2 nemški marki na uro. Na tej podlagi sklepamo, da je vredno delo gospodinje 9 do 12 milijard nemških mark na leto.

NAJVEČ ITALIJANSKIH DELAVCEV ODIDE V EVROPSKE DRŽAVE. Italijanski delavci se čedalje bolj izseljujejo v evropske države. Tako se je v lanskem letu izselilo v te države okrog 400.000 delavcev, v čezoceanske dežele pa le okrog 75.000 ljudi, po večini svojcev že izseljenih delavcev. Delovna sila, ki se je lani izselila, je bila po večini kvalificirana. Največ delavcev se je izselilo v Švico (200.000) in v Zahodno Nemčijo (140.000); na Angleško se je izselilo 10.000 delavcev; izseljevanje v Francijo se iz leta v leto krči. Tako je šlo lansko leto na delo v Francijo samo 23.384 delavcev. Zaradi zastoja v premogovnikih je izseljevanje v Belgijo skoraj docela prenehalo.

Med čezoceanskimi deželami je po številu izseljenih delavcev na prvem mestu Kanada (v letu 1960 16.028 delavcev), na drugem mestu je Avstralija (16.009 delavcev), sledijo Združene ameriške države (12.243), Venezuela (9.881), Argentina (4.387) itd.

KENNEDY JE BOGAT ČLOVEK. Novi predsednik Združenih držav Kennedy je bogat. Premoženje novega predsednika v Floridi (Palm Beach) cenijo na 10 milijonov dolarjev; k temu je treba dodati še razne vrednostne papirje in posestva, kakor hišo v Georgetownu, vilo v Hyannis-Portu in užitek od premoženja njegovega očeta. Letne dohodke novega predsednika (brez plače, ki mu pripada kot predsedniku), cenijo na 500.000 dolarjev. Od tega je treba odbiti davke.

Tehnične novosti

Proti nesrečam v zraku

Južno od mesta Oaklanda v Kaliforniji so meseca oktobra ustanovili v zgradbi, varni pred bombardiranjem, najmodernejše zračno nadzorstveno središče. Kot vse države z razvitim letalstvom, so imele tudi ZDA že nekaj desetletij skromne zračne nadzorstvene postaje. Toda z napredkom letalstva, posebno s povečanjem hitrosti reaktivnih letal, so se povečale in pomnožile čisto navadne prometne težave, ki nastajajo ne zaradi hib v motorjih, ampak zaradi prevelikega števila zelo naglih zračnih prometnih vozil. Trčenja v zraku nad letališči in tudi izven v širšem zračnem območju so se le prepogosto ponavljala. In pri trčenju ni kaj reševati, ker je sunek tako strašen, da se letali popolnoma razbijeta in ljudje v njih, tako da je še identifikacija žrtev zelo težka. Ameriška javnost je stala pod vtisom nekaterih zaporednih zračnih trčenj, pri katerih je izgubilo življenje nekaj stotin oseb. V juniju 1956 je prišlo nad samim Grand Canyonom, velikansko sotesko z vrtoglavimi stenami, do trčenja dveh velikih potniških letal in so vsi potniki in moštvo letal (128 potnikov) izgubili življenje. To je zbilo sodu dno in je ameriški kongres pod vtisom pogostih nesreč določil 150 milijonov dolarjev za ustanovitev zvezne nadzorstvene ustanove s 26 nadzorstvenimi središči.

Prvo izmed teh središč je bilo zdaj odprto v Oaklandu, ki mora dnevno nadzorovati nič manj kot 2000 letal. Blazna naglica modernih letal postavlja tehnično visoke zahtevke glede opreme zračnih nadzorstvenih središč, ker ne morejo navadna človekova čutila dovolj hitro beležiti in reagirati na bliskovite premike letal na radarskih sprejemnikih. Elektronski aparati so nenadomestljivo pomožno sredstvo v rokah nadzorstvenih tehnikov. Oaklandsko središče je v najtesnejših stikih s 40 nadzornimi letališčnimi stolpi na letališčih Kalifornije. Deset oddajnikov na bližnjih vrhovih pokrajine izpopolnjujejo nadzorstveno omrežje, ki nenehno bedi nad zračnim prostorom. Dolge vrste anten za mikrovalove bliškovito utripajo, ko neprestano oddajajo na platno radarskih centrov potek silno naglih letal, ki jih vodijo iz nadzorstvenih središč v njihovem strelovitem letu. Dovolj je nesreč v letalskem prometu najrazličnejše narave in zato morajo izključiti vsaj najusodnejša trčenja v širšem zračnem prostoru.

(Gotovo ste brali že o strahovitih posledicah trčenja letala na reaktivni pogon z drugim letalom nad New Yorkom (Brooklynom), do katerega je prišlo pred dobrim tednom).

PRVA LETEČA LADJA-HOVERCRAFT

Presenečenje nad iznajdbo prometnega sredstva, ki leti meter nad zemljo počivajoč na zračni blazini, smo že premagali. Zdaj prihaja iz Anglije, domovine, kjer so iznašli to novo čudo, vest, da že gradijo prvo letečo ladjo SRN-2, ki bo imela 50 ton prostornine za 60 potnikov in bo vozila 130 km na uro. Kakor hitro bo ta prva leteča ladja stopila v promet, bodo na podlagi njenih izkušenj gradili večjo, s prostornino 125 ton, na kateri bo mesta za 26 osebnih avtomobilov in 200 potnikov. To je komaj začetek hitrega napredovanja novega vozila, brez koles in pogrezanja v morje. Izumitelji že pripravljajo načrte za »hovercrafte«, ki bodo nosili po svetu — leteč v zraku meter nad površino — po 2000 potnikov, kolikor jih prepeljejo sedaj največji običajni prekooceanski parniki.

RAZLOŽLJIVI NASLANJAČ

Neki iznajdljivi inženirji za pohištvo v neki francoski tovarni so sestavili in spet razstavili naslanjač, kos za kosom, od tkanine, posameznih delov lesa in kovinskih vzmeti, vijakov in vezi. S tem so rešili vprašanje, kako hitro razložiti vse dele naslanjača, jih očistiti in nato spet hitro sestaviti s pomočjo posebnega patentnega zapirača.

MEHANIČNA MANIKIRA

Po električnih brivskih aparatih s čedalje bolj izpopolnjenim britjem so na trgu sedaj že mehanične manikire, ki režejo nohte, obrezujejo obrobno kožico, gladijo nohte in jim dajejo primerno obliko. Vprašanje je, ali se bodo te vrste mehaničnih manikir razširile tako, da se bodo posamezna konkurenčna industrijska podjetja tepla z oglasi po listih za prevlado na trgu.

PROTI ZMRZNJENJU MORJA

Mnogo je bilo v zadnjih letih govora in pisanja o najsevernejši ameriški letalsko-vojaški naselbini v Thuleu na Grönlandiji. Prinašali so slike o življenju letalcev in znanstvenikov v ledenih izkopanih predorih pod večnim grönlandskim ledom. Električni aparati so ustvarili vse udobnosti sodobnega življenja, ki ga je moč urediti v zaprtih prostorih. Izven svetlih toplih prostorov pa je bila temna, ledena arktična noč z ledom na morju in kopnem pri temperaturah izpod 40 stopinj mraza. Zdaj so se domislili, da ne bi dali morju, da bi zamrznilo. Položili so pod morsko površino mrežo plastičnih cevi, prepolnih luknjic. Pod močnim pritiskom spuščajo skozi cevi stisnjen zrak in peneči se zračni mehurčki ne dajo morju, da bi zamrznilo. Način je sicer uspešen, toda ne posebno cenen.

Socialno zavarovanje obrtnikov

V Jugoslaviji pripravljajo zakon, s katerim bodo tudi samostojni obrtniki vključeni v zdravstveno, pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

Po osnutku novega zakona bi pri nameravanem pokojninskem in invalidskem zavarovanju samostojnih obrtnikov sodelovala država, medtem ko bi stroške zdravstvenega zavarovanja prevzeli obrtniki sami. Zavarovanje bi zajelo poleg nosilca obrti tudi njegove družinske člane, t. j. ženo oziroma moža, otroke in starše, ki jih obrtnik vzdržuje. Celotno zavarovanje naj bi sestavljalo sedem zavarovalnih razredov. Obrtnikom bi bilo na prosto voljo dano, izbrati si ustrezni razred. V primerjavi s pokojninskim zavarovanjem delavcev in nameščencev bi ti razredi ustrezali lestvici od IV. do XX. razreda. Po tej razporedbi bi bila osnova za dajatve v sedmih zavarovalnih razredih 8900 do 24.700 din mesečno. Prispevke za zavarovanje bi obrtniki plačevali po razredih, v katere so se vpisali, ti bi pa znašali določeni odstotek osnove. Tako n. pr. bi znašal prispevek za VI. zavarovalni razred okrog 3000 din mesečno. Pri višjih razredih bi bil prispevek seveda primerno višji. Sedanje pokojninsko zavarovanje delavcev in nameščencev bi bilo tudi v splošnem odločilno za pokojninsko zavarovanje obrtnikov. Za pridobitev pravice do pokojnine bi bila starostna meja 60 let za moške in 55 let za ženske, pri čemer bi bil za polno pokojnino potreben za moške delovni staž 40 let, za ženske pa 35 let. Osnovne pokojnine bi se določile po povprečnem znesku osnov zavarovalnih razredov razvrstitve zadnjih 10 let. Invalidsko zavarovanje bi zajelo pravico do invalidske pokojnine in poklicne rehabilitacije. Za pridobitev te pokojnine bi bil potreben minimalni staž 10 let.

Glede zdravstvenega zavarovanja, ki bi ga obrtniki prevzeli sami brez državne podpore, bi bila stvar urejena tako, da bi uživali obrtniki najbolj bistvene oblike zdravstvene zaščite. Taka osnovna zdravstvena pomoč bi zajemala zdravniške preglede, zdravljenje doma, v ambulantah in v bolnicah in razne obvezne preventivne ukrepe. Za pravico do razširjene zdravstvene zaščite bi morali plačevati poseben prispevek.

— om —

Gospodarsko pismo iz Jugoslavije

Okvir novih gospodarskih predpisov

Ljubljana, febr. 1961

V prejšnjem mesecu je bila izvedena devizna reforma, bolje rečeno, je bil storjen prvi korak na poti k uresničitvi novega zunanjetrgovinskega in deviznega režima. Postavljen je bil novi in enotni devizni tečaj, ki ima obračunski značaj in ki odslej velja v zunanjetrgovinskem poslovanju. Te dni pa je bil določen nov turistični tečaj, kar je bilo tudi že prej napovedano. V turističnem pogledu namreč ni moči uvesti novega tečaja takoj, temveč bo potrebno zaradi sočasnega vsklajevanja notranjih cen, ta tečaj uvajati postopoma. Tako imamo sedaj le dva tečaja namesto številnih prejšnjih, ki sta stabilna in enotna ter znašata din 750 za en dolar v trgovinskem poslovanju s tujino in din 600 za obračunavanje v turističnem prometu.

RAZVOJ TERJA VEČJO SPROSTITEV

Moramo pa ugotoviti, da pomenijo spremembe na zunanjetrgovinskem in deviznem področju samo del sprememb, ki jih zahteva naš gospodarski razvoj in ki jih morajo uzakoniti naši predstavniški organi. Neposredni povod za te spremembe je dal dosedanji često nepričakovani hitri razvoj gospodarstva, ki terja čim večjo sprostitev na vseh področjih gospodarskega udejstvovanja. Z drugimi besedami rečeno terja sedanje stanje gospodarstva, da se odločanje in odgovornost prenese čim bolj na neposredne proizvajalce. To pa so od zunaj gledano delovni kolektivi posameznih tovarn, rudnikov, skratka podjetij, ki upravljajo ta podjetja, z vsem njihovim premoženjem in dohodkom. Družbi morajo sicer dati svoj delež, da lahko izpolnjuje tiste naloge, ki jih mora izpolnjevati kot celota, drugo po jim ostane in s tem lahko razpolagajo, kot najboljše vedo in znajo. V prvi vrsti gre seveda za plače, posebej pa še del dohodka za izpopolnjevanje mnogih obveznosti, ki pomenijo večjo življenjsko raven delavcev. Pri tem mislimo na organiziranje počitniških domov, na otroške domove in igrišča, na kulturno izživljanje in podobno.

DELITEV DOHODKA IN ENAKOPRAVNOST PODJETIJ

Med prvimi takimi spremembami v gospodarstvu so spremembe na področju delitve dohodka podjetij. V tej zvezi je v osnutkih za nove predpise zlasti poudarjeno načelo enakopravnosti in enakosti vseh podjetij. Med njimi ne sme biti privilegiranih podjetij in tudi ne takih, ki bi živele na račun drugih. Dohodek, ki ga ustvarijo, pa naj ga dele po načelu: kdor več da, naj več dobi. Razumljivo je, da je bilo v zvezi z vprašanjem delitve dohodka mnogo razpravljanj, da pa so končno le zmagala načela, ki so značilna za prosto gospodarstvo, ki ga ne vežejo nikake upravne spone.

VLOGA NARODNE BANKE

Zlasti pomembni so predpisi, ki naj bi postavili v skladu s splošnim razvojem in stanjem v gospodarstvu nova načela tudi v bančnem in kreditnem sistemu. To vprašanje je bilo doslej morda najbolj kočljivo in zato tudi ni moglo priti tako dolgo do neke rešitve. Posebno se je problem zapletel, ko je postala Narodna banka nosilec posebne službe za evidenco in nadzorstvo poslovanja vseh gospodarskih in drugih organizacij. Njena naloga je bila in je namreč nadzorovati vse naloge, ki jih te dajejo bankam v izvršitev.

POSEBEN ZAVOD ZA NADZORSTVO PODJETIJ

Te dni je bilo tudi to vprašanje rešeno: ustanovljen bo poseben zavod, ki bo opravljal plačilni promet v državi in obenem preko tega nadziral finančno in drugo poslovanje podjetij in vsega gospodarstva sploh. Kreditiranje bodo opravljale posebne poslovne banke, deloma razdeljene po panogah, deloma pa komunalne-občinske banke za območja občin.

Omenimo naj še, da bodo zvišane pokojnine, kot so bili letos že delno zvišani prejemki javnih uslužbencev (za 10%). Osnutki predvidevajo še nekatere druge zboljšave v socialnem in pokojninskem zavarovanju, zlasti pa bo finansiranje tega zavarovanja postavljeno na druge osnove.

PROTI NEUPRAVIČENEMU ZVIŠANJU CEN

Od ukrepov na gospodarskem področju pričakujemo vsekakor zboljšanje gospodarskega stanja v splošnem, zlasti pa večjo stabilizacijo. K temu naj bi pripomogla že sama uvedba enotnega obračunskega tečaja dinarja, za zaščito domače proizvodnje pa uvedba carin. Zato ni nič čudnega, če so javnost pa tudi uradni organi, ostro obsodili nekatera podjetja, ki so vnaprej, preden so jim bili znani vsi novi elementi v sestavu njihovih novih obračunavanj, začela dvigati cene, med tem, ko je v večini primerov predvideno celo znižanje cen. To velja zlasti tam, kjer bo uvožen reprodukcijski material po novem tečaju cenejši. No, v zadnjih dneh so bile take nezrele tendence po ostri kritiki zajezene oziroma ustavljene, tisti, ki so neupravičeno zvišali cene, pa so jih morali znižati.

KOPRSKO PRISTANIŠČE SILI V OSPREDJE

Kot neposrednim sosedom na zemlji in na morju naj še povemo, da koprsko pristanišče po dveh letih razvoja krepko sili v ospredje. Njegov pomen še bolj narašča, ker naša plovba uvaja nove proge, ki povezujejo Jadran s prekomorskimi deželami.

REKA ŽE PREOBREMENJENA

Dosedanji razvoj pomorskega prometa zahteva nujno povečanje jugoslovanskih pristanišč na severnem Jadranu, to je v prvi vrsti Reke, ki ne zmore vsega prometa in je dejansko s 3,419.972 tonami lani dosegla višek zmogljivosti. Računajo, da bi bilo potrebno povečati zmogljivost luke in vseh s tem zvezanih naprav vsaj še za 2 milijonia ton letno. Pri tem pa se je že sedaj vnela polemika, po kateri naj bi se večanje in modernizacija luških naprav prenesla na Koper, ki ima zato vse pogoje. Za to govori povezava z zaledjem, ki je v Kopru boljša in bližja — mislijo tu zlasti na Avstrijo. Potrebna je le gradnja kratke železniške proge, kar pa ne predstavlja niti posebnega problema, niti velikih stroškov. Sploh pa je načrt za to progo že pripravljen in tudi s sredstvi ne bo problema. Cestna povezava Kopra z zaledjem je dobra odkar je bila zgrajena nova cesta čez Senožeče.

Seveda so to vprašanja bližnje prihodnosti in širšega obsega. Trenutno pa se koprsko pristanišče še bori za svoje mesto in za priznanje. Pri tem mislimo zlasti na priznanje enakega položaja in stanja kot velja za druge luke, zlasti za Reko in Bakar, v prvi vrsti pa za enake mednarodne železniške tarife. Morda bi si mislili, da tak problem sploh ne more nastati in da je nerazumljiv. Toda Koper šele stopa s svojo luko v ospredje in ga doslej kot takega nihče ni poznal. Za marsikoga je to nepridiprav, ki mora šele pokazati, da je zrel stopiti v družčino starejših vrstnikov. V pripravi so načrti za povečanje koprskega pristanišča, da bo lahko zmagovalo milijonski promet. Jasno je, da rast tega nepridiprava ne bo tako počasna, kot je bila rast njegovih sosedov, nihče pa ne more računati, da mu bo pot posuta z rožicami.

— *žj* —

NOVA ORGANIZACIJA JUGOSLOVANSKIH BANK

Iz govora člana Zveznega izvršnega sveta Nikole Ninčeva navajamo v kratkem tisto mesto, ki se nanaša na reorganizacijo bančnega sistema v Jugoslaviji. V novi organizaciji bo imela *Narodna banka vlogo emisijske banke* oziroma vlogo »banke bank« in bo kreditirala vse posiovne banke. Specializirane banke — Jugoslovanska kmetijska banka, Jugoslovanska investicijska banka in Jugoslovanska banka za zunanjo trgovino — bodo imele nalogo, da omogočijo izpolnitev tistih proizvodnih nalog, ki jih postavlja zvezni družbeni plan na področju kmetijstva, industrije in blagovne izmenjave s tujino. Nalogo, da zagotovijo najbolj ekonomično uporabo kreditov, pa bodo imele *komunalne banke*, ki bodo nekakšna skupna blagajna komun za kreditiranje gospodarstva na njihovem področju. Plačilni promet bodo opravljale službe *zavoda za družbeno knjigovodstvo*, ki ga omenja že naš ljubljanski dopisnik. Za zdaj bo ta zavod na določen način povezan z Narodno banko, da bi preprečili morebitne začetne težave v zvezi s spremenjeno organizacijo plačilnega sistema.

Nubijce bodo preselili

Te dni so v Egiptu slovesno obhajali obletnico začetka velikega dela na Nilu, kjer so pričeli graditi tako imenovani Asuanski jez. Ker bodo z jezom dvignili raven vode na Nilu, bo za Asuanskim jezom nastalo pravo jezero, ki bo preplavilo tudi naselbine Nubijcev, ki živijo v Sudanu na meji proti Združeni arabski republiki (Egiptu). Ti se bodo morali izseliti in Združena arabska republika se je obvezala, da bo v ta namen prispevala 15 milijonov funtov.

Tako je nastalo vprašanje, kje naj naselijo okoli 52.000 sudanskih Nubijcev, ki bodo morali zapustiti svojo domovino. Sudanska vlada je sklenila, da preseli Nubijce daleč od njihovih sedanjih bivališč, to je 600 milj od egipčansko-sudanske meje, in sicer v Kašm el Girba ob reki Atbari, mnogo bolj južno od njihovih sedanjih naselbin. Selitev naj bi bila zaključena junija 1963. V ta namen bodo uporabili nekaj nad 100 vlakov. Do tega časa bodo po načrtu zgradili zaporne zidove na visokem Asuanskem jezu, da bi zadržali prve vode jezera, ki se bo čez nekaj let razlilo 300 milj daleč po Nilski dolini ter poplavilo današnje nubijske vasi.

Nubijcem so najprej obljubili, da bodo njim samim prepustili izbiro kraja, kjer naj bi se naselili, toda kasneje se je vlada sama odločila in izbrala Kašm el Girba proti njihovi želji. Nubijci so namreč izbrali področje južno od Hartuma, kjer vladajo približno enaki običaji in enak način življenja kakor v Nilski dolini. Pradedi Nubijcev so živeli v Nilski dolini že tisoče let. Nubijcem ni prav, da jih pošiljajo v dolino gorske reke Atbare, ki jo pol leta preplavljajo deroče vode, a je drugega pol leta suha kot kost. Prebivalci so tam po sili razmer nomadi in imajo popolnoma različne običaje od nubijskih. Sudanska vlada namerava pri Kašm el Girbi zgraditi jez, ki bo stal 10 milijonov funtov, ter naseliti Nubijce in tamkajšnje nomade na zemlji, ki bi jo namakali z vodo iz reke.

—•—

JUGOSLOVANSKI TRAKTORJI ZA BRAZILIJO. Te dni so na Reki vkrcali 357 traktorjev vrste »Zadrugar« za Brazilijo. S to pošiljko je bilo izčrpano naročilo 2.148 traktorjev, ki jih je Brazilija naročila jugoslovanskemu podjetju »Tehnopromet«.

Jeklo v sodobni industriji

NAČRT ZA RAZVOJ ITALIJANSKEGA JEKLARSTVA

Upravni svet državnega holdinga FINSIDER, ki združuje italijanske železarne in jeklarne, je postavil načrt za razvoj in modernizacijo svojih obratov. Načrt je že odobril IRI (Inštitut za obnovo in razvoj italijanske industrije) in tudi pristojna ministrstva. Italijansko železarstvo in jeklarstvo se hoče vskladiti s splošnim razvojem italijanskega gospodarstva, ki se v celoti razvija ugodno. Potrebe po jeklu se večajo iz dneva v dan. Italija je leta 1960 porabila 8,5 milijona ton jekla, kar ustreza 170 kg na vsakega prebivalca; potreba se je povečala v primerjavi s prejšnjim letom (1959) za 18% ter je dosegla 2,5-krat višjo raven kakor pred 10 leti. V primeri z letom 1959 se je proizvodnja jekla dvignila za 20% ter dosegla 8,2%.

Po petletnem načrtu FINSIDER bo Italija leta 1965 proizvedla 6,5 mil. ton litega železa in 8,7 milijona ton jekla. Tako bodo podjetja te državne skupine in druga izven nje pokrila notranjo proizvodnjo in naraščajoči izvoz. Izboljšave bodo izvršene v naslednjih obratih: Cornigliano, Taranto, Bagnoli (pri Neaplju), Piombino in v Trstu. K tem pobudam je treba še prišteti proizvodnjo valjanih plošč v Noviju in postavitev sodobnih strojev za proizvodnjo posebnih vrst jekla v Terniju. Hkrati bo treba ugoditi večjim zahtevam na področju prevoza, kopanja rud, itd. Celotno bo Italija v petih letih potrošila 600 milijard lir za modernizacijo in povečanje svoje železarske industrije; od tega pojde 280 milijard za južne krajine.

Proizvodnja jekla je v prvih 10 mesecih leta 1960 dosegla 6.808.000 ton (l. 1959 v istem času 5.478.000); napredek je znašal 24,3%. Proizvodnja surovega železa je leta 1960 znašala 2.207.000 ton (leta 1959 v istem času 1.733.000). Napredek je znašal 27,3%.

VRTNA OPREMA IZ NOVIH SNOVI

Neka zahodnonemška tovarna je začela izdelovati vrtno pohištvo iz posebne plastične snovi, to je iz »poliesterov«, katerim dodajajo steklena vlakna. Surovino izdeluje znana kemična tovarna Badische Anilin und Sodafabrik. Ležalne stole in drugo pohištvo izdelujejo izključno iz te snovi, ki so ji nadeli ime »Palatal«. Nova snov je odporna proti dežju in soncu.

Ameriške jeklarne so delale s polovično zmogljivostjo

V tretjem tromesečju preteklega leta so ameriške jeklarne obratovale samo s polovico svoje zmogljivosti, namreč s 55%. Proti koncu leta naj bi izkoriščanje zmogljivosti še bolj nazadovalo. Ameriške jeklarje oziroma ameriške jeklarske družbe ta pojav ne vznemirja posebno. Njihova vodstva so še vedno prepričana, *da se bo konjunktura v letu 1961 obrnila odločno na bolje*. Računajo, da bodo statistični podatki pokazali, da je proizvodnja jekla v lanskem letu presegla 100 milijonov kratkih ton, da je bila torej višja kakor povprečna proizvodnja v zadnjih desetih letih.

Med prvimi vzroki tega nazadovanja v zaposlenosti jeklarn navajajo skrčenje potreb avtomobilske industrije. Njena naročila so razmeroma še vedno na nizki ravni. Optimizem ameriških jeklarjev sloni na dejstvu, da je v času pomanjkanja velikih naročil v razmahu moderniazcija velikih jeklarn. Družbe še vedno investirajo razmeroma mnogo denarja v svoje obrate. Izkoriščanje zmogljivosti nazaduje v celoti, vendar se opušča delo v zastarelih obratih in tistih, ki niso bili postavljeni na ustrezna mesta bodisi glede dovoza surovin ali razpečavanja proizvedenega jekla. Jeklarska industrija se čedalje bolj razvija v znanih središčih kakor so Cleveland, Chicago, Detroit, Gary in St. Louis, medtem ko zaostaja v Pittsburghu in Youngstownu.

Zmogljivost ameriških jeklarn bo v letu 1961 dosegla 150 milijonov ton. Tako se bo v 25 letih podvojila, saj je leta 1940 znašala samo 60 milijonov ton. V mirnem času potrebuje Amerika okoli 100 milijonov ton jekla; v prvih devetih mesecih lanskega leta je proizvodnja jekla v Ameriki znašala 80,38 milijona ton (leta 1959 v istem razdobju 72,48 in leta 1951 78,4). Toda pred 10 leti so ameriške jeklarne morale za dosego omenjene proizvodnje izkoriščati 100,5% svoje zmogljivosti, medtem ko je izkoriščanje v prvih devetih mesecih lanskega leta doseglo samo 72%. Pri manjšem izkoriščanju zmogljivosti je torej bila proizvodnja lansko leto večja. Na teden je proizvodnja dosegla povprečno 2,7 milijona ton v januarju in 1,5 milijona ton v septembru, kar pomeni, da je izkoriščanje zmogljivosti v tem času nazadovalo od 90,5 na 52%. V ameriški jeklarski industriji dela 542.648 delavcev.

PLAČE AMERIŠKIH DELAVCEV V JEKLARNAH. Po dolgi stavki leta 1959, so ameriški delavci v jeklarnah dosegli zvišanje plač. Povprečno znaša plača delavca 3,31 dolarja na uro. K temu dodajo jeklarne še 45 stotink dolarja za zavarovanje. Delavec, ki dela 34,2 ure povprečno na teden, prejme 113 dolarjev. Ameriške jeklarne so v osmih mesecih lanskega leta izplačale svojim delavcem 2,78 milijarde dolarjev, to je 31% več kakor leta 1958. Število zaposlenih delavcev je bilo za 17% višje. (Leta 1959 je bila znana stavka, zaradi česar ni mogoče primerjati podatkov s tem letom).

NEZAVIDLJIV AMERIŠKI REKORD. Po najnovejših podatkih je danes v Združenih ameriških državah 4,540.000 ljudi brez posla. Še nikdar ni bilo v zadnjih 20 letih, to je od leta 1940 toliko ljudi brez dela v Združenih ameriških državah.

Plače delavcev v evropski elektrotehnični industriji

Industrijsko združenje v Lombardiji je sestavilo preglednico o višini stroškov za delovno silo na področju elektromehanike v Italiji, Franciji, Zah. Nemčiji, Belgiji, Švici in Veliki Britaniji. Iz preglednice je razvidno, da prejemajo italijanski delavci najnižje plače; pri vsem tem so izdatki italijanskih tovarnarjev za delovno silo najvišji v primerjavi z ostalimi omenjenimi državami.

Kvalificiran delavec s področja elektromehanike zasluži v Italiji povprečno 314,40 lire na uro, medtem ko zasluži njegov tovariš v Franciji 373,69 lire, v Zah. Nemčiji 389,63, v Belgiji 497,83, v Švici 543 in v Angliji 494,63 lire. Omeniti moramo, da ni preglednica upoštevala realnih plač (kupne moči plač), temveč samo nominalne. Položaj se bistveno izpremeni, ako dodamo izdatke za socialno zavarovanje, ki so v breme tovarnarjev, in druge stroške povezane z uporabo delovne sile. Tako je treba plačam dodati sklad za odpravnino, sklad za novoletne nagrade, trinajste plače in družinske doklade. Socialne *dajatve* dosežejo v Italiji 88,24% povprečne plače ali mezde, v Franciji 58,62%, v Zah. Nemčiji 42,75%, v Belgiji 33,54%, v Švici 23,28% in na Angleškem 10,21%. S socialnimi dajatvami vred znašajo stroški za kvalificiranega delavca v elektromehanični stroki na uro: v Italiji 591,84 lire, v Franciji 592,75, v Zah. Nemčiji 556,21, v Belgiji 664,80, v Švici 669,41 in na Angleškem 545,13 lire.

—•—

URA KOT IGRAČA

Nekateri otroci v zahodnih državah se že igrajo z uro, ki pravilno gre kot navadna draga ročna ura. Lahko jo je razložiti in spet sestaviti. Otroci se z igranjem učijo, kako je ura sestavljena in kako jo je treba sestaviti. Seveda bi bili potrebni za takšne ureigračke posebni servisi, ki bi skrbeli za nadomestne dele, ki so se izgubili med igranjem.

Amater ali poklicni fotograf?

Otročje lahko fotografiranje - Nemci zopet v osredju

Kdaj bodo vrgli na trg idealno fotokamero? In koliko so stvarno vredni uspehi, ki se z njimi toliko hvalijo trgovci s fotografskimi potrebščinami? Takšna nezahvalna, a ne nezanimiva vprašanja so javno postavljali samozadovoljno se smehljajočemu trgovinskemu dostojanstveniku pred odprtjem »Photokina«, mednarodne kinematografske razstave v Kölnu.

Zastavljali so mu pa seveda tudi nekatera bolj tehnična vprašanja, kot na primer o razvoju gumijastih leč. Toda dve navedeni preprostejši vprašanji sta pobudili dobrohotnejše zanimanje. Zbrani strokovnjaki so vedeli, da je še zmeraj amater in ne poklicni fotograf tisti, ki kupuje več kot polovico industrijske fotografske proizvodnje.

Trgovinski funkcionar je brž zagrabil najbližji mikrofon. Idealna fotokamera, je pikro in ironično pripomnil, bi morala stati okoli 1500 lir, da bi se vam zdela idealna. Morala bi zadovoljiti ne samo splošnega fotografa, temveč tudi zvezdoslovca, biologa in časnikarja. Na trg bi prišla, tako je prerokoval, kmalu po pojavi idealnega človeka. Kar se tiče podtikanja, je po tem ironičnem izbruhu bolj pomirljivo nadaljeval, drži, da niso bile usluge in postrežba trgovcev takšne, kot bi morale biti, toda poglavitne pomanjkljivosti izvirajo iz neizkušenosti trgovinskih vajencev. Toda na splošno so po trgovinah hitro in pametno pomagali amaterjem, jim svetovali in jim dajali dolgoletna jamstva za prodane aparate.

Idealne fotokamere ne bomo seveda nikdar dobili. Toda vendarle je bila razstava **Photokino 1960** pregledna izpostavljena točka, s katere se je dalo kritično zajeti vsa stremljenja na področju fotografije in z njo zvezanih drobnih iznajdb. Ker je Nemčija spet prevzela vodstvo na tem področju, je svetovna trgovina priznala, da je Photokina nekaj takega, kar je bilo vredno videti. Razstavni prostor so morali letos razširiti, da so nanj sprejeli 550 razstavljavcev iz 17 držav, ki so razstavljali svoje blago v Kölnu. Sorazmerje med nemškimi in tujimi razstavljavci raste iz leta v leto v korist tujcev in je letos doseglo že 38%. Med tujci je bilo 54 francoskih podjetij, 43 ameriških, 18 angleških in 16 japonskih. Večina fotografskih industrijskih podjetij se je ukvarjalo z vprašanji o avtomatičnem eksponiranju, o velikosti negativov, najbolj primernih za amaterje, o izboljšanju flešov, leč za znanstveno fotografiranje, barvnih negativov, papirjev in projektorjev.

Na razstavi Photokina leta 1956 so bile glavna novost **avtomatično delujoče kamere.** Poleti 1959 so imeli fotografi miniaturne kamere, ki so vse napravile same glede odprtja leč in časovnega eksponiranja. Medtem so izumitelji razširili geslo »ne delajte tega sami!« splošno na vsako fotografsko kamero; vključili so zraven neko vrsto bolj domače kamere, pri kateri lahko lastnik vsak trenutek gleda, kaj se dogaja na negativu. Takšne kamere so zdaj že razstavljali in stane najcenejša — razume se v Nemčiji — 31 tisoč lir.

Nemški industrialci upajo, da bodo novi avtomatični modeli povzročili naval kupcev, ker je namreč število kamer, ki so jih leta 1959 prodali, padlo na 2,77 milijona, po kar lepi prodaji 3,06 milijonov v letu 1958. Čeprav imamo veliko število trdovratno neodvisnih amaterjev, ki uživajo v tem, da sami prilagajajo svoje kamere kljub zmešnjavam in tveganjem, ki so s tem samostojnim nastopanjem v zvezi, je vendarle na svetu mnogo več takšnih amaterjev, ki bi si z veseljem prihranili vsakršno odgovornost. Industrialci dobivajo poročila iz trgovin, da celo najbolj samozavesten poklicni fotograf kupuje avtomatične kamere kot dopolnilni aparat, ki je bolj varen.

Na zadnji razstavi so poskušali nekateri proizvajalci prepričati občinstvo o prednostih 4x4 cm negativov. Navajajo, da so pri teh negativih nižji operacijski stroški kot pri večjih. Kamere te velikosti so primerne za barvne fotografije, ker dajejo sorazmerno cenene barvne negative.

Nič novega ni bilo v razvoju flash-opreme, barvnih papirjev, negativov in projektorjev, a majhne novosti so bile pa le dosežene v vseh panogah.

Kölnska Photokina je izpodrinila lipski velesejem kot mednarodno fotografsko izložbeno okno. Spočetka so v Kölnu mislili razstavljati vsako leto, toda nato so prešli na vsaki dve leti in zdaj nekateri vztrajajo, da bi bilo dovolj samo vsako tretje leto. Industrijski proizvajalci namreč menijo, da je prenaporno proizvajati novosti v tako hitrem zaporedju, trgovci s fotografskimi potrebščinami pa so še bolj proti prepogostim razstavam, ker bi njihove zaloge prehitro zastarele. Toda kaj, ko pa je tekmovanje v fotografski trgovini tako ostro in oba: proizvajalec in trgovec le pridobita, ako pričujeta fotografa, da je njegova oprema zastarela, čeprav je v resnici prav dobra za njegove namene.

VELIK STRAH PRED JAPONSKO KONKURENCO

Intenzivna japonska konkurenca bi utegnila pripeljati do tega, kar bi kupec najraje videl — do splošnega znižanja cen. Japonski industrialci so prisiljeni izvažati, država jim pomaga, in kot vsakdo ve, razpolagajo povrhu vsega še s ceneno delovno silo. Fotooprema, ki jo je razstavljalo 16 japonskih podjetij v Kölnu, je dobra in ni vsa posneta po drugih zgledih. Nemci izvažajo več kot dve tretjini svoje celotne proizvodnje in opazujejo zaradi tega nekam živčno Japonce; prav tako so živčni Angleži in Američani. Japonska industrija je celo izdelala 37.000 kamer, ki so bile leta 1959 uvožene v Nemčijo.

Negotovost glede prihodnih odnosov med Šestorico in Sedmorico ravnotako vznemirja Nemce; zakaj prav Sedmorica je naročila fotografske opreme za 40 milijonov mark in bila tako leta 1959 glavni kupec nemških foto-kemičnih proizvodov, medtem ko so partnerji Splošnega evropskega trga kupili fotografskega blaga le za 22,4 milijona mark.

Est.

Prosvetni delavci s te in one strani

Večkrat smo v našem listu obravnavali posledice zelo hitre industrializacije v Sloveniji in med drugim, kako je prava brezposelnost sploh izginila, kako so službe na izbiro in kako mladina v nekatere poklice ne gre več. Omenili smo tudi, da so moški silno redki v učiteljskem poklicu in da se ta poklic, kakor pišejo v slovenskih prosvetnih glasilih, čedalje bolj feminizira. Mimo prevladovanja žensk v učiteljskem poklicu se pojavlja še drugo vprašanje: pomanjkanje prosvetnih delavcev. Čeprav obstoji sedem učiteljišč, učiteljev še zmeraj primanjkuje. Na bivše Primorsko prihaja vsako leto obilo novih učiteljic in tudi nekaj učiteljev iz učiteljišč v Kopru in Tolminu, pa je kljub temu huda stiska za učitelje in seveda še bolj za profesorje. Samo v goriškem okraju primanjkuje 230 prosvetnih delavcev. Večino šoloobveznih otrok so usmerili v osemletne šole, ki so večidel po dolinah ob železniški progi in glavnih cestnih križiščih. Težko je dobiti učno moč za enorazrednice v visokih hribovskih krajih in pa v raztresenih naseljih. Ti učitelji prejemajo posebne mesečne nagrade. Občina v Idriji pa je za svoje šole v hribih primaknila še posebne občinske nagrade za učitelje, ki bi se hoteli žrtvovati za hribovske otroke.

Imamo v obmejnih krajih v prosvetni službi dvoje čisto različnih razmer: na jugoslovanski strani meje pomanjkanje prosvetnih moči, na italijanski strani pa velik naval učnih moči na vse natečaje, polno brezposelnih učnih moči v Beneški Sloveniji, na Goriškem, na Tržaškem in še dalje v notranjosti Italije. *Dve slovenski učiteljišči: v Trstu in Gorici* imata vsako leto manj dijakov, ker so tako slabe perspektive, da bi po diplomi prišli do učiteljskega mesta. V Šempetru ob Nadiži je v tamkajšnjem učiteljišču nad polovico slovenskih dijakov iz vseh krajev Beneške Slovenije. Tudi ti čakajo leta in leta, da bi dobili vsaj kakšno začasno mesto. Mnogi zaman. Nekateri gredo v druge poklice, med emigrantske delavce v tujini, za sobarice in otroške negovalke po italijanskih mestih.

Res čudno, kako teče čisto nasprotno tok prosvetnih delavcev slovenske narodnosti na obeh straneh meje. Nekateri se sprašujejo, ali se bi moglo temu odpomoči?

Na bivšem Slovenskem Primorskem bodo mimo visokih šol na Koprskem *dobili še visoko šolo v Tolminu.* Tolminsko učiteljišče se bo postopoma razvilo v pedagoško akademijo, elektrogospodarska šola v Cerknem pride v Novo Gorico in postane visoka šola za pogonske inženirje, industrijska šola pohištvene stroke v Novi Gorici postane srednja šola za lesno stroko in ekonomska srednja šola v Ajdovščini postane šola za višje uslužbence v javnih službah.

Jugoslavija in dinar

Tržaška avtoprevozniška podjetja, ki vzdržujejo avtobusne zveze z Jugoslavijo, so poslala skupno spomenico Confindustriji (Zvezi italijanskih industrijcev). V spomenici je rečeno, da bo valutna denarna preobrazba v Jugoslaviji onemogočila vzdrževanje avtobusnih prog med Trstom, Gorico in Čedadom in jugoslovanskimi obmejnimi področji. V spomenici je poudarjeno, da tržaška podjetja prejmejo v Trstu po 6,50 lire za vsakega potnika/km, medtem ko prejmejo na povratni vožnji (v smeri proti Trstu) po 5 dinarjev za potnika/km. Ob prehodu čez mejo morajo sprevodniki položiti izkupiček, ki ga potem Narodna banka prenese na Ufficio Italiano Cambi (Ital. devizni urad). Tržaška podjetja krijejo režijske stroške, vendar se boje, da ne bo nov tečaj dinarja (0,83 lire za dinar namesto 2,08 lire kakor doslej) potlačil izkupiček za povratne vožnje na prenizko raven.

Pomorstvo

Napovedane ladje

JUGOLINIJA

(Odhodi iz Trsta)

Proga Jadransko morje —

— Vzhod: Skopje 17. febr., Sarajevo 23. februarja.

— Indija — Pakistan: Vojvodina 4. marca, Baška 25. marca.

— Indonezija — Daljni vzhod: Baška 25. marca.

— Sev. Kitajska — Japonska: Baška 25. marca.

— Sev. Afrika: Slovenija 3. marca.

— Sev. Amerika: Slovenija 3. marca.

— Južna Amerika: Nikola Tesla 25. februarja.

— Perzijski zaliv: Topusko 18. febr.

JADRANSKA LINIJSKA PLOVIDBA

Proga Jadransko morje —

— Dalmacija — Grčija (tedenska): Lastovo 21. febr., Opatija 28. febr.

— Dalmacija — Kreta (štirinajstdnevna): Orebić 17. febr. in 3. marca.

LADJE SPLOŠNE PLOVBE

Motorna ladja »Bled« je 16. februarja priplula v New York. Ladja »Bohinj« je raztovorila blago v Benetkah, nato je odplula proti Piranu, 26. februarja pa bo odplula z Reke proti Združenim ameriškim državam. Ladja »Bovec« je 15. februarja odplula iz N. Yorka proti Jadranu.

Hotel Jelovica Bled

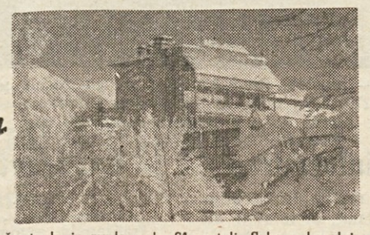

Odprt vse leto. Tekoča, topla in mrzla voda. 61 postelj. Sobe s kopalnico. Lasten taksi, restavracija z narodnimi in mednarodnimi specialitetami. Dependansa BLEGAŠ z lastno restavracijo, 45 postelj, kurjava s pečmi. - Žičnica

Lestenci, svetilke, popolne opreme za kopalnice . . . po cenah, ki se ne dajo primerjati!

Brandolin

Via S. Maurizio, 2

Tvrdka SILA JOŽEF

UVOZ IZVOZ

TRST — Riva Grumula 6-I - Telefon 37-004 Telefon 55-689

INTEREUROPA

mednarodna spedicija in transport

Glavna direkcija Koper tel. 141; 184 telex 03—176

Brzojav: Intereuropa Koper,

Tek. rač. 600-31 — 1-34 Jugobanka Ljubljana

s svojimi poslovalnicami v Beogradu, Zagrebu, na Reki, v Ljubljani, Mariboru, Sarajevu, Sežani, na Jesenicah, v Prevaljah, Kozini, Subotici, Zrenjaninu, Novem Sadu, Novi Gorici, Podgorju in Nišu.

Se Vam priporoča in zagotavlja hitre in cenene spedicijske in transportne usluge. — Prevzema vse spediterske posle v zvezi z mednarodnimi velesejmi!

UVOZ - IZVOZ

drva za kurjavo in premoga

VREMEC R.

Občine - Narodna 78

Telef. 21-306

Prispele so prve pošiljke!

Cene ugodne!

Splošna plovba - Piran

Župančičeva ul. 24

tel. 51-70 - telex 03-122

Komercialni oddelek - Ljubljana

Igriška ul. 12

telefon 23-147 - telex 03-185

Pomorski prevozi dolge in obalne plovbe.

Redna POTNIŠKO - TOVORNA linijska služba Jadran — ZDA — Jadran, združena z Jugolinijo. Odhodi ladij vsakih 10 dni.

Ladjedelnica gradi ladje do 2.500 BRT in vrši remonte.

Izleti z jahtama »Burja« in »Piranka«

JUGOSLAVIJA RIJEKA JUGOLINIJA

Održava osam linija i to:

Sjeverna Evropa (tjedno) iz Jadrana do Londona i luka Sjeverne Evrope.

Sjedinjene države Amerike u zajednici s Plovbom, Piran (desetdnevno) iz Rijeke do New Yorka, Philadelphie i Baltimora.

Južna Amerika (mjesečno) iz Jadrana do Buenos Airesa.

Levant (tjedno) iz Jadrana do Latakije, Beiruta i Aleksandrie.

Iran, Irak (svaki mjesec i pol) iz Jadrana do Khorramshahra.

Indija, Pakistan, Burma (mjesečno) iz Jadrana do Ranguna.

Daleki Istok — Ekspresna (mjesečno) iz Jadrana do japanskih luka.

Daleki Istok — Brza pruga (dvomjesečno) iz Jadrana do Kine i Japana.

Na svim prugama plovi 35 brzih i modernih brodova, koji imadu preko 230.000 tona nosivosti, rashladni prostor, tankove za biljna ulja i 470 putničkih mjesta.

IZVOZNICI — UVOZNICI

PREVOZITE ROBU BRODOVIMA »JUGOLINIJE«

Športhotel POKLJUKA

(BLED 1250 m)

Moderno urejen hotel s tekočo toplo in hladno vodo, centralno kurjavo in dvigalom • Idealni smučarski tereni, krasni izleti. Restavracija z domačimi in tujimi specialitetami, kavarna z glasbo in plesom • Železniška postaja Lesce-Bled, Bled-Jezero. Stalna avtomobilska zveza • Obiščite nas, zadovoljili Vas bomo!

MOBILI MADALOSSO

Trst - Trieste, ul. XXX Ottobre

vogal ul. Torrebianca, tel. 35-740

blazine permaflex

Pohištva — dnevne sobe — oprema za urade — vozički — posteljice

RAZSTAVE: UL. VALDIRIVO, 29 — UL. F. FILZI, 7

vestnik SLOV. GOSPODARSKEGA ZDRUŽENJA

SEDEŽ: TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10/I. - TELEFON ŠT. 78-05

Pred volitvami v obrtniško komisijo

Kakor smo že poročali, bodo v nedeljo, 12/3 volitve v pokrajinsko obrtniško komisijo. Opozarjamo vse obrtnike, ki so jim pri srcu stanovske koristi, naj se volitev za gotovo udeleže. Mnogo vprašanj ni bilo do sedaj še rešenih: razna posojila za obnovitev naprav, zadeva pokojnin in izboljšanje uslug v bolniški blagajni. Zato bodo obrtniki na volitvah oddali glas kandidatom, ki bodo resnično zastopali koristi obrtnikov ne glede na različno politično prepričanje. Imena kandidatov, za katere boste glasovali so na 4. listi, ki je edina opozicijska lista, in sicer: Colja Felice (Srečko) Sesljan (Nabrežina), Feriani (Feriančič) Ferdinando (Trst), Renar Andrea (Bane), Carli (Kralj) Daniele (Boljunec), Novak Ivan (Trst), Smerdel Ivan (Trst).

Prijava dohodkov po Vanonijevem zakonu

Po predpisih Vanonijevega zakona morajo vsi davkoplačevalci do 31. marca leta 1961 prijaviti davčni upravi svoje dohodke v letu 1960. Za davkoplačevalce, ki ne bi izpolnili te obveznosti, so v zakonu predvidene kazni, in sicer: avtomatično zvišanje dosedanje davčne osnove za 10% ter znatne denarne kazni in seveda vpis kazni v kazenski list. Zato priporočamo članom, da izvršijo prijavo v omenjenem roku.

Tajništvo SGZ bo tudi letos sestavljalo in vlagalo prijave, kakor bo tudi na razpolago za vsa zadevna pojasnila in nasvete članom, ki se bodo za sestavo in vložitev prijave obrnili na tajništvo SGZ. Vljudno naprošamo davčne zavezance, da čimprej izberejo podatke in dokumente, ki so potrebni za sestavo prijave, in sicer:

1. Osebni podatki prijavitelja ter družinskih članov, ki živijo z njim v družinski skupnosti, to je datum rojstva, kraj rojstva, očetovstvo itd.
2. Podatki o hišah in drugih zgradbah, ki so last prijavitelja, to je število nadstropij, znesek najemnine ter obdavčljivi iznos iz leta 1938 iziroma podatke morebitnega sporazuma če je bil dosežen.
3. Davčni plačilni listi za leto 1959-60 in 1960-61.
4. Trošarine in davek na poslovni promet (IGE) plačani v letu 1960.
5. Zneske drugih davkov in taks, ki se nanašajo na obrat, kot so: taksa na napisne table, za odvažanje smeti, za mere in uteži, za zasedbo javnega prostora, za obnovo upravnih dovolilnic, za prometno dovoljenje in podobno.
6. Najemnina za lokal v letu 1960 in podatki o lastniku.
7. Izdatki za kurjavo, luč, vodo, plin, industrijski tok, vzdrževanje prostorov, inventarja, reklame, prevoze blaga, potnine, provizije, poštnine, telefona, pisarniških potrebščin, zavarovanje in podobno.
8. Seznam uslužbencev ter znesek mezd in plač v letu 1960 ter prispevki za socialno in nezgodno zavarovanje.
9. Znesek izdan v letu 1960 za nabavo blaga, surovin in drugega materiala.
10. Vrednost blaga in surovin na zalogi 1. januarja 1960 in 31. decembra 1960.
11. Kosmati izkupiček v letu 1960.

POKRAJINSKA KOMISIJA ZA BOLNIŠKO BLAGAJNO TRGOVCEV

Zastopnik Slovenskega gospodarskega združenja se je odzval vabilu in se v prejšnjem tednu dvakrat udeležil seje, ki pa se zaradi neupravičene odsotnosti nekaterih članov, zastopnikov Federcommercio in Associazione dettaglianti ni vršila.

Zaradi tega bo moral generalni vladni komisar imenovati po zakonu na njihova mesta druge zastopnike in v najslabšem primeru celo pozvati odgovorna združenja, da se pokorijo zakonu.

VAŽNO ZA GOSTILNIČARJE

Opozarjamo gostilničarje in lastnike drugih gostinskih podjetij, da si morajo fakturirati sami blago, ki ga kupijo za prodajo v svojih podjetjih, tako na primer: jajca, piščance, sir, zelenjavo in ribe. Za jajca znaša pristojbina 2,30%, za piščance 3,30%, za sir 2,30%, za zelenjavo 2,30% in za ribe 2,30%.

V zadnjem času je moralo več gostilničarjev plačati precejšnje denarne globe, ker niso avtofakturirali (izstavili sami sebi faktur). Zato naj se strogo držijo teh predpisov.

KRONIKA

SLOVENSKI DIJAKI SO BILI IZPUŠČENI. Tržaška policija je izpustila štiri slovenske dijake, ki jih je aretirala zaradi »protiitalijanskih« napisov na Opčinah v času burnih demonstracij italijanskih dijakov proti tržaškim Slovencem. Italijanski listi so takoj poročali, da pridejo dijaki pred porotno sodišče, češ da so s svojim početjem žalili italijansko državo. V resnici je policija ugotovila, da niso bili protiitalijanski napisi njihovo delo, pač pa so slovenski dijaki dali duška svojemu ogorčenju z napisi proti neofašistom in z napisi, s katerimi so zahtevali priznanje pravic Slovencem.

VPRAŠANJE ODŠKODNINE ZA ŠKODO NA ZEMLJIŠČIH

Tržaški poslanec Vidali je vložil vprašanje na ministra za državno obrambo glede odškodnine, ki naj bi jo morale vojaške oblasti plačati kmetom za škodo, povzročeno pri vojaških vajah v Dolu pri Banah. Poslanec ugotavlja, da so vojaške oblasti za časa angloameriške vojaške uprave vselej poravnale škodo v takšnih primerih; pod italijansko upravo pa še ni bila škoda poravnana.

ZA POVEČANJE ČEŠKOSLOVAŠKEGA TRANZITA ČEZ TRST

V ponedeljek je odpotovalo v Prago odposlanstvo Tržaške trgovinske zbornice, ki ga vodi predsednik zbornice dr. Caidassi. V češkoslovaški prestolnici se bo tržaško odposlanstvo sestalo s predstavniki podjetja Čehofracht. Kakor znano, je bil februarja 1960 med Čehofrachtom in tržaškim pristaniščem dosežen sporazum, po katerem so se Čehi obvezali, da bodo poslali čez Trst najmanj 150.000 ton blaga v enem letu. V resnici je češkoslovaški tranzit v enem letu od podpisa prekoračil 200 tisoč ton. Po vsej verjetnosti bodo na sestanku povišali minimalno količino češkega blaga od 150.000 na 200.000 ton.

SPLAVITEV »AGIP-VENEZIA«. V soboto so splavili v Tržiču turbocisterno »AGIP-Venezia«, ki so jo zgradili za državno družbo metanovodov iz Milana. Nosilnost ladje znaša 47.700 ton in je dvojček ladje »AGIP-Bari«, ki jo bodo v kratkem izročili lastnikom. Botra je bila soproga ing. Matteia, predsednika ENI.

POSREDOVANJE V SINDIKALNEM SPORU V CRDA. INTERSIND je za 20. februarja sklicala v Rimu sestanek sindikalnih organizacij, da bi proučili sporna vprašanja, ki so nastala med delavci in vodstvom CRDA. Gibanje, ki se je večkrat izrodilo v stavke, je s tem prešlo v novo obdobje. Sindikalne zahteve so naslednje: ureditev plač delavcev, ki so plačani po odstotkih, uvedba proizvodne nagrade ter sklada za dodatek k pokojninam. S svoje strani pa je vodstvo podjetja obrazložilo svoj položaj; tržaške ladjedelnice so v krizi zaradi svetovnega položaja tega sektorja ter zaradi notranje neokornosti v CRDA. Delavci ladjedelnice v Tržiču niso sprejeli boja, ki ga je postavil INTERSIND, da bi namreč delavsko gibanje moralo prenehati medtem ko bi se začela pogajanja v Rimu. V soboto so v Tržiču proglasili 48-urno stavko.

NA TRGU KARLA ALBERTA NE BO CERKVE. Tržaški občinski svet je zavrnil popravek k regulacijskemu načrtu, po katerem bi v središču trga Karla Alberta zgradili župnijsko cerkev za tamkajšnji okraj. Proti predlogu je glasovalo 31 svetovalcev, za pa 24; dr. T. Simčič, predstavnik Slovenske katoliške skupnosti, se je glasovanja vzdržal. Župan Franzil je dejal, da je bilo to vprašanje postavljeno prvič že pred 13 leti in, da so se ugodno o njem izrekli višji svet za javna dela, vladni generalni komisar in skrbništvo za ohranitev spomenikov. Cerkev ne bi zavzela vsega vrta, ampak le tretjino, pa tudi sicer ne bi pogled mnogo trpel. Nasprotniki tega načrta so vsi navedli le estetske razloge.

AVTOBUSNE PROGE MED ITALIJO IN JUGOSLAVIJO

Avtobusne proge med Italijo in Jugoslavijo, ki so v preteklem letu dosegle pozitivne rezultate, so bile podaljšane tudi za letošnje leto. Potrdili so tudi dosedanji način občasnih prevozov med obema državama. Za letošnje leto so sklenili izdati 8.000 dovoljenj za blagovni prevoz v obmejnih pokrajinah in 10.000 za ostali del ozemlja.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V nedeljo, 26. febr., ob 15. in ob 18. uri v prosvetni dvorani A. Sirk v Sv. Križu

Pavel Golia
»SNEGULJČICA«

NAŠE SOŽALJE

V Trstu je umrla Marija Rebec-Popolini, v Ricmanjih Angela Berdon roj. Grdelič, na Proseku Ivan Verša, na Repentabru Marija Guštin, v Samatorci Alojz Gruden, v Križu Jernej Košuta-Županov.

Skoraj 10 milijard za puljsko ladjedelnico

Tudi velika tovarna ladijskih strojev

V petletnem perspektivnem načrtu za razvoj jugoslovanskega ladjedelstva zavzema ladjedelnica »Uljanik« v Pulju prvo mesto. Od vseh finančnih sredstev, ki jih bo v tem obdobju prejelo jugoslovansko ladjedelstvo, pojde za modernizacijo Uljanika približno ena tretjina, ali 9 milijard 703 milijoni dinarjev. Tako se bo do leta 1965 puljska ladjedelnica uvrstila med največje obrate te vrste v Jugoslaviji. Šest milijard dinarjev pojde za preureditev in razširitev strojegradnega oddelka, da bo tako zmogljivost tega obrata dosegla za 170.000 KS Dieslovih motorjev na leto.

Že v tem letu bodo montirali okoli *50 velikih strojev* in oprem, nabavljenih v Italiji, Franciji, Zah. Nemčiji in Švici; to bo stalo 1,200.000 dolarjev. Doslej so v Uljaniku proizvajali za 40.000 KS motorjev na leto in posamezni pogonski stroji so imeli največ po 18.000 KS. Leta 1962 pa bodo v puljski ladjedelnici izdelovali stroje po 25.000 KS do največ 76.000 KS na leto. S tem postane Uljanik tudi *tovarna ladijskih strojev*. S proizvodnjo motorjev je Uljanik začel leta 1956, in sicer so bili to »Burmaister Wain« (po danski licenci). Danes proizvajajo v Uljaniku 92% vseh potrebnih delov, ostalih 8% pa uvažajo. Za leto 1962 računajo, da se bo vrednost proizvedenih motorjev dvignila čez 6 milijonov dolarjev po cenah na svetovnem tržišču.

Letos bodo v Uljaniku izdelali *9 velikih motorjev za Poljsko* s skupno pogonsko silo 53.000 KS. Prihodnje leto pa bodo šest motorjev vgradili v ladje, ki jih zdaj gradi ladjedelnica.

Po razširitvi do konca leta 1965 bo puljska ladjedelnica zasedla 9. mesto med največjimi tovarnami strojev na svetu. V njej bodo gradili velike ladje do 50.000 ton nosilnosti. Dok št. 2 bodo podaljšali, tako da bo lahko sprejemal tudi največja plovila zgrajena v Jugoslaviji. Zgradili bodo novo operativno obalo in postavili vrsto novih žerjavov. Poleg tega bodo v ladjedelnici zgradili novo veliko dvorano za varjenje in pa kovačnico.

Od leta 1947 je ladjedelnica Uljanik investirala 5 milijard 759 milijonov dinarjev. Z novimi investicijami se bo Uljanik uvrstil med najsodobnejše ladjedelnice.

Poleg velikih ladij in ladijskih motorjev izdelujejo v Uljaniku že nekaj let tudi *varjene agregate*, ki jih je prej Jugoslavija morala uvažati. Začetek je bil skromen, saj so prvo leto izdelali le 50 takih agregatov, danes pa so ti izdelki dobro znani in povpraševanje po njih nenehoma narašča. Tako gredo dobro v promet agregati »BU«, ki jih Uljanik izdeluje po 500 na leto. Proizvodnjo agregata SA 350 so opustili ter se oprijeli modela SA 340, ki tehta le 220 kilogramov. Tudi s proizvodnjo tipa 450 bodo v doglednem času prenehali, mesto tega pa bodo izdelovali agregat SA 50, ki tehta le 375 kg. Nove vrste agregatov so za 30% cenejše.

V doglednem času se bo proizvodnja agregatov »BU« povečala in izdelke bodo začeli dobavljati v večji meri tudi tujini. Prvo pošiljko v vrednosti 100 mil. dinarjev so nedavno odpremili v Indijo. Letos odpošljejo v Indijo še dve pošiljki agregatov BU-60. Inž. Foskie, ki je prvi konstruktor teh agregatov, je prepričan, da si bodo ti izdelki odprli pot tudi na druge trge. Doslej ni namreč Uljanik posvečal posebne pažnje izvozu teh izdelkov, ker je bilo zanje dovolj povpraševanja v sami Jugoslaviji.

Dr. B.

PRISTANIŠČE V TRŽIČU SE RAZVIJA. Tržiško pristanišče, ki je lansko leto imelo 404.763 ton prometa (30% več kakor leta 1959), je naslovilo na ministrstvo za trgovinsko mornarico in na upravo Rotacijskega sklada za Trst in Gorico (kakor znano, spada tržiška občina pod Goriško pokrajino) prošnjo za dodelitev večjega posojila iz tega sklada. Z izposojenimi sredstvi nameravajo izboljšati pristaniške naprave, tako da bi lahko v Tržiču pristajale tudi večje ladje.

Ob podražitvi mleka

Tržaški pokrajinski odbor za cene je sprejel zahtevo trgovcev z mlekom, da se prodajna cena poviša od 82 na 85 lir za liter. Ko so leta 1953 določili novo ceno mleku v višini 80 lir za liter, so računali, da stane mleko pri kmetu 40 lir, nadaljnjih 9 lir stane prevoz od hleva do mesta, 10 lir gre za pasterizacijo, 7 lir za raznašanje po mlekarnah, 14 lir pa znaša zaslužek prodajalca na drobno. Leta 1957 je bila cena mleka povišana na 82 lir za liter, vendar so trgovci na drobno izjavili, da so zaradi pomanjkanje kovancev po 1 in 2 liri vedno prodajali mleko dejansko po 80 lir liter. Zato so sedaj zahtevali, da se cena poviša na okroglo 85 lir in to tudi dosegli. Tržaški trg potroši približno 520 hl mleka na dan. V mestu sta dva zavoda za pasterizacijo, okoli 30 hl mleka pa prinašajo v mesto same mlekarice iz okolice in s Krasa.

Že večkrat smo sprožili misel o ustanovitvi domače mlekarne na Krasu, ki bi zbirala mleko in ga dobavljala Trstu. Bazovčani so si sami pomagali in odvažajo skupno s tovornjakom mleko v Trst. V nekaterih vaseh plačujejo živinorejcem mleko po 50 lir, ako ga sami prinesejo v mlekarno oziroma k trgovcu. Našim živinorejcem lahko plačajo mleko 10 lir draže kakor v Furlaniji, ker so prevozni stroški za v Trst manjši; sicer je tudi naše kraško mleko bolj cenjeno. Od povišanja cene od 82 na 85 lir ne bodo živinorejci imeli ničesar. Nekdo izmed naših živinorejcev je ceno mleka primerjal s ceno »oranžade« ter je prišel do zaključka, da je mleko glede na svojo hranilno vrednost mnogo cenejše kakor cena umetnih pijač.

DRUŽINSKE DOKLADE

Na ministrstvu za delo so pripravili besedilo novega zakona, ki urejuje izplačevanje družinskih doklad delavcem in uslužbencem. Zakon bo moral sprejeti ministrski svet. Po novem zakonu bodo prejemali družinske doklade zaposleni starši za brezposelne sinove in hčere do 18. leta starosti. Za sinove, ki študirajo, veljajo družinske doklade do 21. leta, za sinove na univerzi pa do 26. leta.

Mnenje drugih

„Klobasa ali knjiga"

NEPOTREBNO ZBADANJE

Iz Ljubljane smo prejeli naslednje vrstice, ki jih objavljamo brez komentarja.

Gospod urednik.

Ko sem te dni vrtel gumb na radiu, sem slučajno ujel neko radijsko postajo — morda je bila celo tržaška —, ki je postavila gornje vprašanje in nanj tudi odgovorila: V Jugoslaviji vsakdo, ki mu ponudiš na izbiro klobaso ali knjigo, rajši in takoj zagrabi klobaso.

Res je to nekoliko čudna primerjava, še bolj pa čuden komentar, posebno še, če ima tista postaja ali propagator namen pridobivati naše ljudi za kake svoje teorije tudi na drugem področju. Mislim, da ga naši ljudje lahko samo odklonijo, toda ne zato, ker bi bili zaradi takih ali podobnih »teorij« in sklepanj užaljeni. Nasprotno, kdorkoli je slučajno poslušal tisto oddajo, si je lahko mislil kakšna sirota je tisti, ki je napisal nekaj takega in kako malo pozna naše razmere. Moral bi namreč vedeti, da je pri nas klobas dovolj, celo več kot preveč, da jih lahko izvažamo na tisto stran, s katere je prišla taka ugotovitev. Vedel bi pa tudi lahko, da pri nas tiskajo tiskarne noč in dan knjige in da jih ne morejo sproti natiskati toliko, da bi zadovoljile vse potrebe. Vedeti bi tudi moral, da pri nas v vsej državi ni — nepismenih.

Dovolite mi g. urednik, da tu prekinem gornjo misel. V št. 368/61 Vašega lista z dne 10. II. 1961 sem čital namreč kaj zanimive podatke italijanskega avtorja, ki govore o žalostnem stanju tam, kjer ni toliko klobas in ne toliko knjig kot pri nas. Naj jih ponovim: v Italiji 13% nepismenih ali 5,500.000, okoli 20,000.000 napol pismenih, v Španiji 17%, Grčiji 25%, Franciji 2%, Rusiji 1%, v Jugoslaviji jih ni, ali jih je morda le toliko da jih ni moči izraziti v enem celem odstotku.

Ne mislim s tem karkoli očitati tistim milijonom nepismenih ali napol pismenih, ker sami niso tega krivi. Pač pa bi moral pisec radijske reportaže o klobasi in knjigi na naš rovaš malo bolj pomisliti, preden se loti take pisarije. Zgrešil je in razkril le svojo revščino. Ali ne bi bilo lepše, če bi povedal nekaj kar je res, pa četudi ni najboljše, kot da se loteva takih neresnih primerjav in zbadanj. Piscu teh neokusnosti lahko še povemo, da so se Italijani, ko so leta 1941. zasedli Ljubljano, čudili visoki ravni naših knjižnih izdaj in veliki založniški dejavnosti ter da so v ta namen poslali celo posebno komisijo, ki naj bi proučila naš sistem.

žj.

Sestanek mešanega odbora

V Rimu se je zopet sestal mešani odbor, v katerem so predstavniki Italije in Jugoslavije in ki sledi izvajanju določb glede položaja narodnih manjšin v smislu londonskega sporazuma. V glavnem sta na dnevnem redu vprašanji uvedbe dvojezičnosti in ureditve položaja šol. Nedavne demonstracije tržaških dijakov in tistih, ki so bili za njimi v Trstu, so bile pač slab uvod k reševanju narodnostnih vprašanj. Tudi »Agenzia Giulia« priznava, da se dajo podobna vprašanja bolje uravnavati in rešiti za zeleno mizo. Duhovi so se medtem pomirili in tudi z italijanske strani se zdaj oglašajo posamezni glasovi, da bo treba vendar izvršiti londonski sporazum in priznati tudi pravico do uporabe slovenskega jezika. V tem smislu je pisal tržaški katoliški list »Vita Nuova«, medtem ko je glasilo goriške škofije »Voce diocesana« ostro obsodilo razgrajanje proti Slovencem v Trstu in obujanje fašističnih metod. Bivši tržaški župan inž. Bartoli, ki se je doslej ukvarjal bolj z gospodarskimi zadevami kakor na primer z graditvijo letališča, se je vrgel zdaj zopet v politiko. Tako je ozračje, ki ga je ustvarilo razsajanje proti Slovencem in proti uvedbi dvojezičnosti izkoristil za to, da je javno načel vprašanje revizije novih meja. Bartoli je postal kandidat krščanskodemokratične stranke za tržaškega senatorja.

NAROČNINA ZA »GOSPODARSTVO«

Za Italijo letna 850 lir, polletna 450 (poštni čekovni račun 11/9396); posamezna številka 30 lir.

Za Jugoslavijo 700, polletna 350, posamezna številka 20 dinarjev.

Naroča se pri ADIT, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva ul. 3/I, tek. rač. štev. 600-70/3-375.

Ostalo inozemstvo 3 dolarje.

KNJIGE in REVIJE

MEDICINSKI SLOVAR V 16 JEZIKIH Podjetje Elsevier iz Amsterdama bo v kratkem izdalo medicinski slovar »Quaestionarium Medicum« v 16 jezikih, med temi tudi v esperantu.

Dušan Savnik: Afrika, včeraj in danes. — Ljubljana, 1960. Založba Mladinska Knjiga, 521 str. zemljevid.

Slovenci smo končno le dobili v Dušanu Savniku, goriškem rojaku, temeljitega in zelo razgledanega pisca o tujih deželah, o njihovih zgodovinskih premikih in o ozadju dogodkov, ki jih pretresajo v boju za osvoboditev. Že njegova knjiga »Svet nasprotij — 20 držav Latinske Amerike« je bila slovenskim bralcem pravo odkritje. Kdor jo je prebral laže sledi dogodkom v Karibskem morju in gleda na odnose med velikim Severnim njihovim sosedom ZDA in državami Latinske Amerike z večjim razumevanjem in brez razočaranj.

Savnikova Afrika obsega zgodovino vseh številnih neodvisnih, na pol neodvisnih in še popolnoma odvisnih zemelj Afrike; dalje njihov zemljepis, politični razvoj in gospodarske vire. O vsaki državi si ustvarimo zaključeno sliko do najnovejših časov.

Špolar — Tavčar: Stanovanje. — Izredna knjiga Prešernove družbe za leto 1961. Ljubljana, 138 str. Že dolgo nisem imel tako praktične knjige v roki. Kdo se dandanašnji ne znajde v zadregi ne samo, kako graditi novo stanovanje, temveč, kako ga opremiti, če ga že ima, novo ali staro, kaj napraviti z našimi stoletnimi kmečkimi hišami po Krasu, ki so pravi dvorci, v vsakem pogledu, velike in neudobne. Ni ga vprašanja iz našega praktičnega življenja, ki ne bi v knjigi našlo svoje moderne rešitve. Lepo na drobno je povedano, kako napravimo naše kmečke hiše sodobne. Kako lovimo »drobne živalice«. Ne ustrašite se in ne sramujte se. Ne gre več za starinske bolhe in za sramotne stenice, pač pa še zmeraj za molje in druge bolj skromne živalice. Seveda je v knjigi dovolj nasvetov tudi za ljudi z večjimi zahtevami in večjimi sredstvi: Za samotne duše, kako uredijo garsonjere, za garaže in televizije v naših domovih. Nekaj izvodov te poceni knjige že kroži po Tržaškem, nihče se ne bo kesal, če jo kupi, ker mu bo stalen svetovalec v praktičnem življenju.

Dr. Anton Trstenjak: Človek v stiski. — Prispevek k psihologiji osebnega svetovanja. Celje leta 1960. založba Mohorjeve družbe. Okrog 80.000 izvodov te knjige kroži med ljudmi v Sloveniji. Ni to ne domači in ne tuji roman, neko napeto branje, pač pa zelo pametna in skrajno poljudno napisana knjiga o stiskah, ki pritiskajo sodobnega človeka v modernem, mehaniziranem času. Mislim, da smo mi tržaški Slovenci še bolj prizadeti po naglici sedanjega časa, kot drugi in da zato najdemo razumevanje in tolažbo v knjigi, ki razpravlja o strahu pred prihodnostjo, o spolni stiski in vzgojnih težavah ter o vseh duševnih problemih našega časa. Knjigo je napisal eden izmed najbolj razgledanih Slovencev na področju svetovne psihologije in psihiatrije.

DENAR

TEČAJ NOVE JUŽNO-AFRIŠKE VALUTE. Tudi na nemških borzah so uvedli borzne kupčije z novo južnoafriško valuto »rand«. Ta je bila uvedena v Južni Afriki 14. februarja. V Frankfurtu je 15. februarja rand notiral 0,10 funta šterlinga. Na nemških borzah notira zdaj tudi irski funt.

Turizem

NOVI MOTELI. Do začetka prihodnje turistične sezone bodo postavili v okraju Reka tri nove motele. Moteli bodo ob Jadranski magistrali, in sicer pri Opatiji, v Žurkovu (med Reko in Kraljevico) in v letoviščarskem kraju Jablancu pod Velebitom.

SNEŽNE RAZMERE NA GORIŠKEM

Dne 14. februarja je bilo v Logu pod Mangrtom 65 cm snega. Zmrzuje (—1°C), skakalnica uporabna. V Livku —1°C, 20 m snega, zmrzuje, na Črnem vrhu +3°C, dvajset cm snega, južno, skakalnica uporabna, na Vojskem —6°C, 70 cm snega, pršič, v Lokvah +3°C, 10 cm snega, južno, skakalnica uporabna, v Predmeji —3°C, 15 cm snega, zmrzuje, na Goljakih —4°C, 95 cm snega, pršič, na Čavnu —1°C, 45 cm, snega, pršič.

Kultura in življenje

Razstava slovenskega slikarja v Burmi

(Izvirno za »Gospodarstvo«)

Rangoon, 8. febr.

Čeprav se razstave te vrste še niso udomačile v Burmi, je razstava, ki jo je priredil od 7. do 14. februarja slovenski akademski slikar Jože Ciuha v glavnem mestu Burme Rangoonu, zbudila veliko pozornost. Ta slikar, ki je doma iz Trbovelj, pripada povojni slikarski jugoslovanski generaciji. V tujini je znana po svojih razstavah v Italiji, Nemčiji, Avstriji, Franciji, na Poljskem in drugih evropskih državah. Leta 1959 mu je burmanska vlada podelila štipendijo, da bi lahko študiral kulturo in umetnost v Burmi. Poleg študija se je Burmi oddolžil tudi z lepo razstavo, ki bo ne samo zaradi števila razstavljenih slik, temveč tudi s svojimi temami močno spodbujala mlajše burmanske slikarje.

Jože Ciuha: Dekle in mesec (slika na steklu)

Ciuha je na razstavi prikazal tipe žena iz raznih krajev Burme; posebno pozornost pa so zbudile slike, ki prikazujejo žene in dekleta iz zanimive države Kachin, ki pripada Burmanski uniji. Ta pokrajina se razteza v severnih predelih Burme in meji na Kitajsko. Jože Ciuha je zbudil prav gotovo največjo pozornost s svojimi razstavljenimi deli na steklu, ki jih izvrši s posebno tehniko. V času svojega bivanja v Burmi je mnogo potoval tudi po drugih bližnjih deželah, kakor po Indoneziji; na teh potovanjih je zbral lepe motive. Morda ga je privabila mistika Azije in azijskih žena, o kateri je tako pogosto govora; saj je slikal predvsem ženske, v katerih je našel hvaležno temo zaradi izvirnosti njihovih oči in ust.

Ciuha je znan v Jugoslaviji tudi kot ilustrator knjig. Ni dvoma, da bo njegovo bivanje v Burmi vplivalo tudi na njegov nadaljnji razvoj.

Ta razstava jugoslovanskega slikarja je nov prispevek h krepitvi kulturnih odnosov med Burmo in Jugoslavijo. To je prišlo do izraza tudi ob priliki svečanega odprtja razstave, ki jo je odprl burmanski minister za prosveto.

Ing. F. V.

GLEDALIŠKI ZBORNIK TUDI V VLOGI SPLOŠNE KULTURNE REVIJE

Izšel je že davno napovedani Zbornik Slovenskega gledališča v Trstu. Gre za tehtno dokumentacijo slovenskega odrskega snovanja na Tržaškem v pretekli XV. sezoni. Uvod v ta kulturni obračun predstavlja poročilo prof. Andreja Budala »Ob poldrugem desetletju Slovenskega gledališča v Trstu«. Sledijo tiskovni odmevi o delu SG v lanski sezoni, ki jih je zbral urednik Adrijan Rustja. Z njimi dobimo jasno predstavo o sodbi in gledanju javnosti na delo in potrebe našega gledališča. Veseli nas, da so med temi odmevi tudi sodbe in ugotovitve našega lista, saj z največjo pozornostjo spremljamo razvoj slovenskega kulturnega udejstvovanja v Trstu, na katerem ima SG verjetno najpomembnejši delež. Adrijan Rustja je napisal pregleden članek o stoletnem jubileju Hrvatskega narodnega kazališta v Zagrebu in Srpskega narodnega pozorišta v Novem Sadu. O zaslugah, ki jih ima SG v Trstu za razvoj slovenske kinematografije pa piše Rado Rauber v članku z naslovom »SG v Trstu in slovenski film«.

Posebnemu delu v zvezi z našim SG sledi splošni, ki je za nas prav tako pomemben, odkar smo ostali brez prepotrebnega revijalnega kulturnega glasila. Gledališki zbornik prevzema vedno bolj vlogo takšne kulturne revije.

Janko Jež je ob priložnosti 25. obletnice smrti L. Pirandella prispeval esej o pomenu tega italijanskega gledališkega snovatelja, ki je svojega bližnjega tako rad obsipaval z grotesknimi in sarkastičnimi domislicami. O naših »Tragičnih časih brez tragedije« poroča Josip Tavčar. Svoj zanimivi prikaz o etičnem uravnavanju sodobne družbene in duhovne krize končuje pisec z ugotovitvijo, da je mogoče izraziti nezadovoljstvo nad neizogibnimi pretiravanji, ki spremljajo takšno etično uravnavanje samo v simbolistični satiri; takšna je na primer »Zeh pred smrtjo«, ki je najnovejše Tavčarjevo delo, objavljeno na koncu gledališkega zbornika. »Sodelovanje med Slovenci in Italijani na področju glasbe« je naslov zanimivega pregleda, ki ga je tudi napisal Janko Jež. Na koncu naj še omenimo »Moj razgovor z Ermilovom« Filiberta Benedetiča.

Zbornik je skrbno uredil in lepo opremil Adrijan Rustja. Organizacijo dela je prevzel Danilo Turk. Založila ga je uprava SG v Trstu. Osnutek naslovne vinjete je delo ing. arh N. Matula. Številne fotografije je posnel M. Magajna. Tiskala je tiskarna »Graphis«.

PAVEL GOLIA: »SNEGULJČICA«

V soboto, 18. t. m. je SG uprizorilo Sneguljčico Pavla Golie. Doslej nam jo je že dvakrat. Predstava je bila zelo dobra; vodil jo je Jožko Lukeš, ki ga že delj časa poznamo kot podjetnega režiserja otroških iger. Svojo nalogo je opravil zelo požrtvovalno in s smislom. Pomisliti moramo, da otroške predstave prav tako spremljajo križi in težave. Neumno bi bilo ugovarjati, češ saj je za otroke vse dobro..., oni tako in tako ne opazijo, če je kaj narobe v zvezi z individualno odrsko izvedbo ali pa kakimi scenskimi učinki. Ni res. Otroci so občutljivi in prav tako dovzetni za razne pomanjkljivosti kakor odrasli. Lukeš dobro ve vse to. Male gledalce je igra tako prevzela, da so njen potek spremljali z največjo pozornostjo ter celo z vzkliki kakor »Dol s kraljico!« V veliki meri imajo zaslugo za vse to tudi doživeto podani liki Sneguljčice, mačehe in predvsem res odličnih škratov. Omeniti moramo, da so škrate v soboto prvič igrali poklicni igralci in ta iniciativa je hvale vredna. Saj so škratje bili pravcat steber celotne predstave.

Mirandi Cahariji, ki je prišla do svoje prve glavne vloge in ki jo je pohvalno odigrala, želimo iz vsega srca še mnogo uspehov. Poleg ostalih igralcev, ki so svojo nalogo izpolnili z običajno vnemo, ne smemo pozabiti scenografa Jožeta Cesarja, glasbenega skadatelja Karla Boštjančiča in kostumografa inž. arh. Milene Matulove, ki so pripomogli k uspehu »Sneguljčice«.

F. G.

V Pevmi skoraj nič več kmetov

„Ente Tre Venezie" na Fogarjevem posestvu

Pevma je z gospodarskega gledišča zelo zapletena in zavozlana zadeva. Podgora je bila nekdaj kmečka vas in živi danes od industrije. Ko izgovoriš Oslavje se spomniš takoj na izvrstno briško vino, toda kaj je pravzaprav Pevma? Mimogrede naj povem čitateljem s Tržaškega, da se znajdeš v Pevmi takoj, ko prestopiš most čez Sočo; na desni ob cesti je stara Pevma, na levi pa novo naselje, ki ga je pravkar zgradila goriška občina. Ko izgovoriš Pevma, ti ne pade v glavo ne briško vino, ne industrija, ampak spomniš se takoj na »Ente Tre Venezie« (Ustanova treh Benečij), to je vprašanje, ki Pevmce predvsem zanima, čeprav ne več tako kakor pred nekaj leti, ker so se medtem mlajši zaposlili v podgorski predilnici in drugih tovarnah.

Ko sem bil zadnjič v Pevmi, se je v razgovoru pojavila tudi ta slavna Ente, kar me je vzpodbudilo, da sem se nekoliko bolj podrobno pozanimal o tej zadevi. »Kolikor je meni znano, je Ente kupila to veleposestvo od družine Fogar. Kako so pa Fogarjevi prišli do njega — vprašal sem domačina, pravzaprav domačinko — po imenu sodeč niso Fogarjevi iz plemenite družine, ampak so potomci furlanskih kmetov.« »Da, oni niso podedovali, ampak so zemljo kupili.« »In denar, kje so dobili toliko denarja?« »Zaslužili so ga v Gorici. Bili so namreč mesarji, imeli so več mesnic v Gorici.« »Ah, sedaj razumem. Kupili so seveda od grofov?« »Ne, ne od grofov, marveč od raznih kmetov.« »To pa mi je zopet nova uganka. Saj je bila vendar vsa zemlja v Brdih v rokah grofov, baronov in sploh plemenitašev.« »Je že res, ali od grofov so najprej kupili manjše parcele kmetje.« »Zanimivo. Ali so vam znana imena teh kmetov,« »Ne vem, koliko jih je bilo vseh, spominjam se samo imena treh kmetov, o katerih mi je ded pripovedoval, da so svojo zemljo prodali Fogarju. To so bili Pintar, Bensa in neki Gašpar, ki so imeli še precej velike kmetije. Iz te pevmske Fogarjeve družine je nekdanji tržaški škof dr. Fogar, ki zdaj živi v Rimu.«

Bivše Fogarjevo posestvo je še precej veliko, vendar ni mnogo vredno. Nad poldrugi kilometer dolga in pol kilometra široka ravnina med Pevmo in Sočo bi se šele morala bonificirati, na kar pa nihče ne misli, ker bi to preveč stalo; na levi strani Pevme od Grojne do potoka blizu cerkve pa se dvigajo nizki, slabo obraščeni griči, komaj sto metrov nad Pevmo, ki bodo v najkrajšem času — morda že v enem mesecu — popolnoma ogoljeni. Ente Tre Venezie jih namreč zelo pridno seče, da bi vsaj deloma zakrpal svoj primanjkljaj. Domačin, s katerim sem se razgovarjal o tej »Ente«, ko sva gledala omenjeno ravnino ob Soči, mi je zatrjeval, da znaša letni primanjkljaj okoli enega milijona lir. Pokrajina okoli Pevme bo seveda še manj privlačna kot je sedaj, ko bodo ti griči popolnoma ogoljeni.

»Ente« je kupil Fogarjevo posestvo leta 1936, torej pred 25 leti, s splošno znanim namenom, da bi z naseljevanjem Furlanov poitalijančilo to popolnoma slovensko vas, tik ob Gorici, kjer ne govorijo slovenski samo doma, ampak tudi na ulici. O tem sem se sam prepričal, ker so mi vsi ljudje, katere sem srečal na cesti, na moj slovenski pozdrav prijazno in z veseljem odzdravili po slovensko. Seveda bode to v oči fašiste in vse tiste prenapeteže, ki se skrivajo za njihovim hrbtom. Najbolj pa jih bode spomenik padlim antifašistom sredi vasi, o katerem bom v prihodnjem članku nekaj zanimivega povedal. In to slovensko vas so hoteli zadušiti s priseljevanjem Furlanov na bivše Fogarjevo veleposestvo.

Od začetka te ofenzive na Pevmo je preteklo skoraj 25 let, sedaj pa poglejmo, kaj so v tej dobi dosegli! Na tem veleposestvu dela pozimi pet do osem, poleti pa petnajst do dvajset delavcev, Razen enega Furlana so vsi domačini, večinoma števerjanski koloni. Glavni vir dohodkov je živinoreja: 60 glav goveje živine, med temi 25 krav, ki jih molze domačinka iz Pevme. Posestvo razpolaga z enim traktorjem. Ko je oranje v polnem teku, pa jim pridejo pomagat traktorji iz Majnice, majhne slovenske naselbine med Podgoro in Ločnikom. Pšenice pridelajo do največ 400 stotov, koruze nekaj manj. Tudi bika nimajo svojega, temveč uporabljajo bika s postaje kmeta Andreja Leopuščeka, zraven pošte.

Kakor sem že omenil, obratuje podjetje s primanjkljajem. Ali znaša primanjkljaj en milijon, kakor mi je trdil domačin, ali več ali manj, seveda nisem mogel točno ugotoviti. Vsekakor kažejo razni znaki, in o tem je tudi splošno prepričanje, da primanjkljaj zares obstoji, in ne majhen. To potrjuje tudi prizadevanje vodstva, da bi veleposestvo razkosali in parcele prodali ali jih pa dali v najem, seveda Furlanom, češ da imajo furlanske družine mnogo otrok. Take načrte lahko delajo seveda samo birokrati v rimskih pisarnah. Predvsem niso Furlani tako neumni, da bi s svoje zemlje prišli gladovat v Pevmo. Drugič, če bi tudi prišle take družine, bi prav gotovo v najkrajšem času zbežale v tovarne in to vsi: očetje, sinovi in hčere. Saj so v tovarnah skoraj že vsi mladi ljudje iz Pevme in jaz se nisem mogel dovolj načuditi, ko mi je neka zelo podjetna in brihtna vdova povedala, da njen tridesetletni sin dela doma na kmetiji...

O preostali peščici pevmskih kmetov in o omenjenem spomeniku pa v prihodnjem članku.

Drago Godina

Naslednji hoteli se priporočajo

Hotel COLUMBIA

Trst, ul. Geppa 18, tel. 23-741 in 31-083 II. kategorije. • Sedemdeset postelj. Vse hotelske udobnosti. Enoposteljne sobe od 1100-1400 lir, dvoposteljne od 2200-2600 (davki in postrežba vključeni).

Hotel POŠTA

Trg Oberdan 1 (v centru mesta) - Tel. 24-157. — Vse udobnosti, mrzla in topla tekoča voda, centralna kurjava, telefon v sobah. Dvigalo. Cene od 750 lir dalje.

TRŽNI PREGLED

Italijanski trg

Na italijanskem trgu s kmetijskimi pridelki je bilo pretekli teden razmeroma mirno. Pšenica je ohranila svojo ceno, ponudbe novega pridelka so oprezne. Povpraševanje po koruzni moki je zaživelo, cene težijo navzgor. Riž se še vedno dobro prodaja. Cene svežemu in suhemu sadju so ostale zmerne, povpraševanje po pomarančah, jabolkih in hruškah je nekoliko upadlo. Živo je še vedno povpraševanje po starem krompirju. Na trgu z živino prevladujejo zmerne cene za prašiče, cene teletom in kravam so nekoliko padle. Boljše vrste vina gredo še vedno dobro od rok, cene navadnemu vinu so ostale neizpremenjene. Trg z oljem je miren, prekupčevalci so bolj rezervirani.

KAVA

TRST. Cene so v lirah za kg, blago ocarinjeno f.co Trst: **Brazilska kava**: Pernambuco 3, 17/19 1220, Santos Fancy 18 1310, Victoria V 18/19 1150; **Srednjeafriška kava**: Ecuador extra superior 1220, Haiti naravna XXX 1310, S. Salvador naravna 1410, Kostarika 1460; **Arabska in afriška kava**: Gimma 1250, Moka Hodeidah št. 1 1340, Uganda očiščena in oprana 1070; **Indonezijska in malajska kava**: AP/1 1085, AP 1130, Rob EK/1, 3-5% 1070, Rob EK/1 special 1120, Rob EK/3 10-12% 1060 lir kilogram.

POPER

TRST. Sarawak črni special London quality 327-330 šilingov za cwt. cif. Trst, Sarawak beli 450-470 šil. pod istimi pogoji, Malabar garbled 340-355 šil., Tellicherry garbled 365-370 šil.; Tellicherry extra bold 375-385 šil. za cwt. cif.

SLADKOR

TRST. Na tržaškem trgu so pretekli teden zabeležili naslednje kotacije: rafiniran angleški sladkor v vrečah iz jute po 37/8/6 funta šterlinga za tono (1000 kg, cif. Trst, proti takojšnji izročitvi), sladkor vrste SMX po 37/10 funta šterlinga; francoski rafiniran sladkor po 55 lir kg (f.co Ventimiglia, v vrečicah iz papirja); cristallise Paris št. 3, 51 lir kg, f.co Modane, v vrečah iz papirja; kubanski sladkor cif. Genova 103 dolarje za tono, v vrečah iz jute; belgijski cristallise v vrečah iz papirja po 449 frankov za 100 kg. cif. Trst.

OLJE

MILAN: Cene veljajo za stot blaga natovorjenega v Milanu, prometni davek in trošarina nevračunana: surovine za oljarno: tropine 3250-3300, ricinus 13.500-14.000, koruzna srčeca 5100-5300, riž 2800-2900; surovo semensko olje iz zemeljskih lešnikov 35.800-36.000, iz soje 31.800-32.000, iz pese 31.800-32.000, iz sončnic 32.800-33.000, iz koruze 29.200 do 29.700, iz tropin 30.400-30.500; laneno olje 25.200-25.400, ricinovo industrijsko 36.500-37.500, kokosovo navadno 21 do 21.500; namizno olje iz zemeljskih lešnikov 38.600-39.000, iz sončnic 35.300 do 35.500, rafinirano olje iz soje 33.800 do 34.000, prvovrstno sojino olje 34.200 do 34.500, navadno 32.400-32.600; oljčno olje lampante 4% 42.700-43.000, retificirano 48.500-49.000 lir stot.

GRADIVO

PIACENZA. Polna opeka 11.000 lir 1000 kosov; štiriprekatni votlaki 9.000, dvoprekatni 8500, dvojne opeke 20.000, strešniki marsejskega tipa vakuum 28 tisoč, ploščice do 60 cm 390 lir, do 80 cm 420 lir, večje do 6 cm debele 500 lir kos; pesek 400, gramoz prečiščen in opran 600, prod 400, izbran gramoz 1000 lir kubični meter.

STEKLENICE IN PLETENKE

MILAN. Cene veljajo od tovarnarja do grosista, f.co skladišče, prometni davek vračunan: pletenke s pokrovom, lesenim podstavkom 5-7 litrov 420-440 lir pletenka, 10-12 litrov 500-530, 15-17 litrov 560-610, 20-22 litrov 660-680, 25-27 litrov 720-750, 30-33 litrov 760-810, 40-43 litrov 910-940, 50-53 litrov 980-1030 lir pletenka; pletenke v temnem ohišju za kisline 810-840, v železnem ohišju za kisline 870-920; steklenice Vichy po 1 liter 31-33, po ½ litra 24-25; steklenice iz plastične mase po 1 liter 34-36, ½ litra 34-36, steklenice Champagnes po 1 liter 40-41, po ½ litra 29-30 lir steklenica.

ŽITARICE

LODI. Cene veljajo za stot blaga, prometni davek nevračunan: mehka domača pšenica 7400-7500, dobra merkantile 7200-7250, merkantile 6900-7100, trda domača pšenica 8900-9100, merkantile 8800-9000; domača koruza 5250 do 5350, dobra merkantile 4400-4500, navadna 4000-4100; neoluščen riž Arborio 8900-10.400, Vialone 9300-10.100, Carnaroli 8300-8900, R.B. 8700-9600, Rizzotto 7500 do 8100, Maratelli 7800-8400; oluščen riž Arborio 17.500-18.300, Vialone 16.200 do 17.300, Carnaroli 16-16.600, R.B. 15.700 do 16.200, Rizzotto 13.600-13.900, Maratelli 13.400-13.900; uvožen ječmen 4200 do 4300; oves 4.350-4500; pšenična moka tipa »00« 9000-9100, krušna moka tipa »0« 8700-8800, moka za testenine tipa »0« 9300-9500; otrobi tip »0« 11.350 do 11.400 lir stot.

PERUTNINA IN JAJCA

MILAN. Živi domači piščanci I. 800 do 830, zaklani domači piščanci izbrani 900-1000, zaklani piščanci iz vališč 510 do 570, II. 430-490, zaklani piščanci iz Madžarske 450-500; žive domače kokoši 580-650, uvožene 380-400, domače zaklane kokoši 800-900, uvožene kokoši zaklane v Italiji 550-600, uvožene zmrznjene 400-550; zaklani kopuni 1000-1200, žive pegatke 950, zaklane 1150-1200; prvovrstni zaklani golobi 1100-1250, drugovrstni 900-1000; žive pure 700, zaklane 900-1000, zaklane in zmrznjene iz tujine 400-550; živi purani 600, zaklani 700 do 750, zmrznjeni uvoženi purani 400 do 500; žive race 500-520, zaklane 400 do 600; žive gosi 420, zaklane 400-420; živi zajci 440-450, zaklani s kožo 560 do 630, brez kože 590-680; sveža domača jajca I. 24-25 lir jajce, navadna domača 22-23, uvožena I. 22-23, II. 20-21 lir jajce.

ZELENJAVA IN SADJE

MILAN. Cene veljajo za kg, embalaža je čista teža: suh česen 150-200, kuhana pesa 48-72, repica 84-144; karčofi Riviera 30-55, sardinjski karčofi 10-40; korenje kraj. pridelka 30-48, od drugod 44-78; cvetača 42-60, iz Neaplja 48-72; zelje 48-84; cikorija Katalonija 50-75; čebula kraj. pridelka 72-96, od drugod 70-80; dišeča zelišča 120-250; rdeč radič 250-312, endivija 100-138, trokadero 88-212; krompir Binthje inozemski 42-50, majestic 36-40, okrogel krompir 32-33; paradižniki Canarie 180 do 276; peteršilj 212-312, zelena navadna 80-130; špinača iz Toskane 113-163; jabolka Abbondanza I. 30-66, merkantilna 36-72, Delicious extra 114-156, I. 90-114, Renete extra 96-132, I. 60-96; hruške merkantilne 60-90, I. 108-120; rumene pomaranče I. 78-120, merkantile 45-75, rdeče I. 90-120, merkantile 66-90, taroki I. 114-180, merkantile 90 do 108; limone I. 110-144, merkantile 90-108; mandarine Palermo extra 168 do 180, I. 138-168, merkantile 84-144; orehi Sorrento 300-350 lir kg.

VINO

MILAN. Cene veljajo za stop/stot, vino nove proizvodnje, trošarina in prometni davek nevračunana, f.co skladišče v Milanu: rdeče piemontsko vino 10-11 stop. 550-600, 11-12 stop. 600 do 620, Barbera 12-13 stop. 650-700, piemontski moškat 12.300-12.800 lir stot, Oltrepò pavese 10-11 stop. 550-600, 11-12 stop. 600-620, mantovansko rdeče 9-10 stop. 500-530, Valpolicella in Bardolino 10,5-11,5 stop. 610-630, Soave belo 11-11,5 stop. 660-690, Raboso 10-11 stop. 540 do 570, Merlot 670-710, reggiano 10-11 stop. 540-570, rdeče emilijsko filtrirano vino 11-12 stop. 7900-8300 lir stot, modensko vino 10-11 stop. 540-570, rdeče emilijsko 11-12 stop. 610-640, belo vino iz Romagne 9-10 stop. 540-560, rdeče 9-10 stop. 530-550, klasični Chianti 12-13 stop. 370 do 410 lir toskanska steklenica, aretino belo 10-11 stop. 545-575, belo vino iz Mark 9-11 stop. 575-595, rdeče 565-585, barlettano extra 14-15 stop. 600-620, navadno 13-14 stop. 570-590, Sansevero belo 10,5-11,5 stop. 610-630, Squinzano 580 do 600, Martina Franca 10,5-11,5 stop. 620-640, filtrirano sladko vino iz Brindisija 10.300-10.800 lir stot, iz Barlette 9900-10.500, Rionero Barile 10,5-12 stop. 700-750, Milazzo Barcellona 11-12 stop. 600-630, Alcamo 580-590, Babo 340-360, belo sardinjsko 11,5-12,5 stop. 590-610, rdeče 12,5-13,5 stop. 590-610 lir stop. stot.

MLEČNI IZDELKI

LODI. Cene veljajo za kg blaga, trošarina in prometni davek nevračunana, brez embalaže, f.co skladišče: maslo iz centrifuge 740-750, maslo iz smetane 640-650, krajevno maslo 650-670, emilijsko 630-640, zmrznjeno emilijsko 610-625; sir reggiano proizvod 1959 760 do 800, proizvod 1960 600-630, grana iz Lodija proizvod 1959 730-750, proizvod 1959/60 700-710, grana svež 1-30 dni 450 do 460, postan 480-500, sbrinz svež 470 do 480, postan 560-580, emmenthal svež 520-540, postan 570-590, švicarski emmenthal 700-720, provolone svež 530 do 550, postan 570-590, italico svež 410-430, postan 460-480, crescenza svež 290-310, postan 390-410, gorgonzola svež 290-305, postan 520-560, taleggio svež 350-370, postan 460-490; sirčki švicarskega tipa (6 kosov) 170-200, osoljen sir brez maščobe svež 140-150, postan 220-230 lir kg.

ŽIVINA ZA REJO IN ZAKOL

LUGO. Goveja živina za rejo: krave 280-300 lir kg, breje krave 300-340, krave s teletom 240-270; voli 320-360, junci in junice 2-3 leta stari 360-380, teleta 2 stota težka 450-480, krave mlekarice 150-240.000 lir glava. Živina za zakol: krave I. 250-330, II. 300-320, junci 320-340, stara teleta 450-540. Konji za vprego I. 200-220, II. 150-200.000 lir glava, za zakol I. 190-225, II. 170-190, žrebeta za zakol 290-350; osli za vprego 50-80.000 lir glava, za zakol 100-140, oslički za zakol 170-190; mladi prašiči 25 kg težki 400-450 lir kg, 25-30 kg težki 370-420, za rejo do 150 kg težki 350-360, čez 150 kg težki 330-350; ovce 220-230 lir kg.

MEDNARODNA TRŽIŠČA

	30.1.61	7.2.61	20.2.61
CHICAGO			
Pšenica (stot. dol. za bušel)	215.½	211.—	211.⅜
Koruza (stot. dol. za bušel)	115.¾	116.⅝	113.⅜
NEW YORK			
Baker (stot. dol. za funt)	29.	29.—	29.—
Cin (stot. dol. za funt)	100.37	100.50	100.50
Svinec (stot. dol. za funt)	10.80	10.80	10.80
Cink (stot. dol. za funt)	13.—	11.80	11.50
Aluminij (stot. dol. za funt)	26.—	26.—	26.—
Nikelj (stot. dol. za funt)	74.—	74.—	74.—
Bombaž (stot. dol. za funt)	32.25	32.25	32.55
Živo srebro (dol. za steklenico)	211.—	208.—	208.—
Kava »Santos 4« (stot. dol. za funt)	36.75	36.75	37.50
LONDON			
Baker (funt. šter. za d. tono)	218.½	221.½	226.½
Cin (funt šter. za d. tono)	784.½	788.—	797.½
Cink (funt šter. za d. tono)	79.¼	81.—	84.½
Svinec (funt šter. za d. tono)	63.⅞	65.—	67.—
SANTOS			
Kava »Santos D« (kruzejrov za 10 kg)	609.—	609.—	609.—

Na mednarodnih trgih s surovinami je cena bakra v zadnjih dneh znatno napredovala, in sicer zaradi negotovosti, ki vlada v Rodeziji, Kongu in Čilu. Povpraševanje po cinu je zaživelo in cene so nekoliko napredovale. Prav tako so pričele naraščati cene cinku in svincu. Trg s kavčukom je neravnovešen, ker so se razširile vesti, da je Sovjetska zveza nakupila velike količine kavčuka na Malaji. Na trgu z žitaricami niso nastopile posebne spremembe kljub pomanjkanju pšenice v Evropi in na Kitajskem. Trg s kavo je miren, medtem ko je cena kakava rahlo nazadovala. Povpraševanje po sladkorju je nekoliko upadlo in cene so popustile. Cene bombažu so čvrste; dobro se držijo tudi cene volne.

ŽITARICE

V Chicagu je cena pšenice v tednu do 17. februarja nazadovala od 211 na 210 ¾ stotinke dolarja za bušel proti izročitvi v marcu. Cena koruzi je nazadovala od 116 ¾ na 114 ¼ stotinke dolarja za bušel pod istimi pogoji.

SLADKOR, KAVA, KAKAO

Cena sladkorju je v New Yorku nazadovala od 3,00 na 2,92 stotinke dolarja za funt proti takojšnji izročitvi. Kava je v pogodbi »M« nazadovala od 42,80 na 42,56 stotinke dolarja za funt proti izročitvi v marcu. Tudi cena kakava je nazadovala, in sicer od 20,95 na 19,95 stotinke dolarja za funt proti izročitvi v marcu.

VLAKNA

Cena bombaža je v tednu do 17. februarja v New Yorku rahlo napredovala, in sicer od 32,25 na 32,45 stotinke dolarja za funt proti takojšnji izročitvi. V Liverpoolu je ameriški middling 15/16 notiral 23,55 (prejšnji teden 23,40) penija za funt. Volna je v New Yorku nazadovala od 115 na 114,5 stotinke dolarja za funt (vrsta suint) proti takojšnji izročitvi. V Londonu je vrsta 64's B nazadovala od 94¾ na 94 penijev za funt proti izročitvi v marcu. V Roubaixu (Francija) je cena napredovala od 12,45 na 12,50 franka za kg proti izročitvi v marcu.

KAVČUK

V Londonu je vrsta RSS nazadovala od 23 5/8 — 23 ¾ na 23 ½ — 23 ¾ penija za funt proti takojšnji izročitvi. V New Yorku je cena nazadovala od 29,25 na 28,60 stotinke dolarja za funt proti izročitvi v marcu.

KOVINE

Londonski trg je v tednu do 17. februarja zabeležil naslednje kotacije (v oklepaju kotacije iz prejšnjega tedna): baker 224 (220 ¾) funta šterlinga za tono (1016 kg); cin 794 ½ (787 ½), svinec 67 (65), cink 84 (83); na newyorški borzi pa so bile kotacije naslednje: baker 28,18 (28,02), svinec N. York 11 (neizpr.) cink St. Louis 11,50 (11,50), aluminij v ingotih 28 (28), antimon Laredo 29,50 (29,50) dolarja za tono, lito železo 66,44 (neizpr.), Buffalo 66,50 (neizpr.), staro železo povprečen tečaj 33,50 (32,50), živo srebro v jeklenkah po 76 funtov 209-212 (prejšnji teden 209-212) dolarjev jeklenka.

— 0 —

Uvoz žive živine ustavljen

V Uradnem vestniku z dne 17. februarja je objavljen odlok, s katerim so bile vnešene nekatere spremembe v pravilnik, ki ureja uvoz govejega mesa v Italijo. Po tem odloku se bo uvoz svežega in zmrznjenega mesa prekinil, ko bo povprečna cena goveje živine padla v določenih mestih pod 305 lir za kg. Uvoz žive goveje živine se bo prekinil, ko bo cena kravam druge izbire padla pod 185 lir za kg. Za meso namenjeno industrijski predelavi bodo odslej veljala ta pravila. Ker se je te dni položaj na živinskem trgu poslabšal, tako da je cena padla pod določeno raven, je minister za zunanjo trgovino Martinelli odredil, da se uvoz živega goveda takoj prekine za nedoločen čas.

IZVOZ ORODNIH STROJEV IZ ITALIJE

Lansko leto so v Italiji izdelali čez 50.000 ton raznih orodnih strojev. Izvoz teh strojev je dosegel 20.000 ton. Italija tudi uvaža orodne stroje tujega izvora, vendar je že nekaj let njen izvoz precej večji od uvoza.

POVEČANA PROIZVODNJA JEKLA V AMERIKI

V drugem tednu meseca februarja so ameriške jeklarne proizvedle 1 milijon 524.000 ton surovega jekla, teden poprej je proizvodnja dosegla 1,492.000 ton in pred tremi tedni 1,466.000 ton. Po mesecu oktobru lanskega leta je proizvodnja v prejšnjem tednu dosegla najvišjo raven.

VALUTE V MILANU

	7-2-61	20-2-61
Dinar (100)	67,00	69,00
Dolar amer.	627,10	628,75
Francoski fr.	126,40	126,40
Švicarski fr.	145,55	145,39
Avstrijski šil.	24,07	24,08
Funt šter. pap.	1757,00	1759,00
Zlato (gram)	718,00	717,00
Kanadski dol.	632,00	633,00
Funt šter. (zl.)	5850,00	5950,00
Napoleon	4750,00	4850,00

BANKOVCI V CURIHU
20. februarja 1961

ZDA (1 dol.)	4,290
Anglija (1 funt šter.)	12,00
Francija (1 fr.)	85,50
Italija (100 lir)	0,684
Avstrija (100 šil.)	16,40
ČSR (100 kron)	13,00
Nemčija (100 DM)	102,50
Belgija (100 fr.)	8,35
Švedska (100 kron)	82,25
Nizozemska (100 gold.)	113,00
Španija (100 pezet)	7,00
Argentina (100 pezov)	4,80
Egipt (1 funt šter.)	7,85
Jugoslavija (100 din.)	0,425
Avstralija (1 funt šter.)	9,55

Vestnik KMEČKE ZVEZE

Tudi zemlja je lačna

Njivi hlevskega gnoja, senožeti komposta!

Stara resnica je, da je gnoj prvi in najvažnejši kmetijski pridelek. Če bi naša zemlja mogla govoriti, bi se nam nedvomno takole pritožila: »Ljudje in živali so preskrbljeni s hrano, jaz, ki ene in druge redim, pa sem lačna. Lačen človek in žival se ne moreta pravilno razvijati niti delati ali proizvajati; lačna zemlja tudi ne. In vendar človek zahteva in si prizadeva, da bi mu rodila čim več. Čim več mu dajem, tem bolj sem izčrpana, lačna. Človeka nasiti živež, žival krma, mene pa gnoj.«

Ta nepobitna resnica je v skladu z naravnim zakonom in se zato ne da spremeniti ali omiliti. Ne računajmo torej na dobre letine, če zemlje primerno ne nasitimo s to hrano. Vreme, na katero tako radi zvračamo krivdo za slabo letino, ne sme biti vedno na zatožni klopi. To nam potrdijo skušnje. Zakaj namreč v enem in istem letu na zemljišču z enako zemljo ena njiva rodi bolje, druga slabše? Prva je bila bolje obdelana in pognojena. Na taki zemlji vpliv vremen ni tako odločilen. Samo na slabo obdelanih in slabo pognojenih tleh povzroči slabo vreme (mokrota, suša, mrzlota) zelo slabe letine. Danski, nemški, nizozemski in drugi kmetovalci skrbno gnojijo svojo zemljo že celo stoletje in pridelajo na enaki površini 3 do 4 krat več kot mi, a v najslabših letih vsaj 2-krat več kot so včasih pridelali v najboljših letih. Ne pripisujmo razlik med našim in njihovim pridelkom tamkajšnji zemlji, češ, da je boljša od naše, ker to drži le v bolj redkih primerih. Da so rastlini prav tako kot živali potrebni razen hrane tudi zrak, toplota, svetloba, voda je že tako znano. Iz zraka sprejema rastlina plin, ogljikovo kislino, iz katere si gradi maščobe, beljakovine, škrob, sladkor i. dr. Ta plin sprejemajo njeni zeleni listi. Toda zrak je potreben tudi zemlji — rastlinskim koreninam. Nad zemljo zraka nikoli ne zmanjka; pač pa zmanjka koreninam (ki tudi dihajo) vselej, kadar so tla nezračna (trda, zbita, steptana, prevlažna). To se zaradi pomanjkanja gnoja dogaja pri nas. Prav zaradi večjega dostopa zraka v zemljo, jo orjemo, rahljamo, okopavamo, branamo in ji dodajamo hlevskega gnoja, ki tla rahlja.

Dobro nam je znano, da prihajata toplota in svetloba od sonca, zato nam ta zadeva ne dela preglavic, izvzemši v sušnem ali premokrem (oblačnem) vremenu. Z vodo pa je že drugače. To sprejemajo le korenine iz zemlje. Sposobnost tal, da zadrže vodo (vlago), lahko povečamo, če jih dobro obdelujemo; kisla (mokra) tla apnimo in še posebno če oranice pogosto in močno gnojimo s hlevskim gnojem. To (gnojenje namreč) se zdi čudna zadeva, ker nekateri menijo, da gnoj »izpije« vlago. Resnica pa je, da dobro obdelana in pognojena tla postanejo rahla in kot takšna sprejemajo in zadržujejo več vlage. Poskusi so dokazali, da rastlina porabi manj vode, če je zemlja s hrano (gnojem) dobro založena. To pomeni, da se rastlina laže upira suši; to je posebno važno za naše kraje, kjer pridelke rada ogroža suša.

Človek se hrani z rastlinskimi in živalskimi snovmi, rastlina s snovmi, ki jih dobi iz razpadlih rudnin. Te snovi so seveda v zemlji. Pravimo jim prvine ali elementi. Rastlina jih potrebuje kar ducat. To so torej rastlinska hranila. Rastlini so potrebna prav vsa ta hranila, čeprav ne v enaki meri; enih potrebuje več, drugih manj. Največ si želi dušika, fosforja, kalija in apna. Ena zemlja ima več, druga manj hranilnih snovi. Pokazalo se je, da v tleh zelo pogosto primanjkuje dušika, fosforja in kalija (in pri nas v več primerih tudi apna).

Če pa v prirodi — v tleh ni zadosti hrane, od kod naj jo dobi rastlina?

Kratek odgovor: **v sprstenini (humusu)**. Saj poznate to črno snov. V gozdovih je dosti te dragocene snovi, ker trohnijo tam rastlinski ostanki (listje, stebla, skorja, veje, korenine). V njej je mnogo hrane za rastline. Za boljše razumevanje še tole pojasnilo: Rekli smo, da dobiva rastlina hrano iz rudnin, rastline pa niso rudnine. To je res. Pa je tudi resnica, da so rastline zrastle iz rudninske hrane in torej same vsebujejo tudi to.

Tudi hlevski gnoj je takšna snov, le da je ta še boljša, ker vsebuje dosti hranilne snovi, ki ji pravimo dušik. Pa tudi kompost je odličen vir hrane za rastline. Če si torej želimo boljših poljskih in vinskih letin, poskrbimo, da bodo ta zemljišča nenehoma dobivala čimveč hlevskega gnoja, senožeti pa komposta.

J. F.

Kmet in vrtnar konec februarja

NA NJIVI: Lepo februarsko vreme nam nudi priliko, da opravimo in dokončamo vse priprave za spomladánsko setev. Ob tej priliki bomo letos podorali gnoj za okopavine, ker nismo mogli to delo opraviti že v prejšnjih mesecih. Ozimnim žitom bomo dodali nekaj dušikovih gnojil v obliki nitratov. Ta gnojila trosimo v manjših količinah v več obrokih.

Vsakih 15 dni bomo trosili 15 kg nitrata na 1000 kv. metrov posevka. Nastopil je skrajni čas, da odstranimo z njive koruzno slamo in jo zažgemo, da se v le tej ne zasedajo črvi koruznega molja.

V VINOGRADU: Dokončujemo obrezovanje in vezanje. Nadomeščamo trhle kole in okopljemo ter pognojimo vinograd z hlevskim gnojem ob dodatku umetnih gnojil.

SADNO DREVJE: Še je čas za zimsko škropljenje sadnih dreves vendar moramo paziti, da ne poškodujemo poganjajoče popke. Letos so mandeljni že v cvetu in ponekod tudi breskve. V kolikor drevesa že poganjajo bomo morali paziti, da s škropljenjem ne poškodujemo brstov.

V VRTU: Bomo pohiteli s pripravami zemlje za setev pomladanskih zelenjadnic. V tople grede sejemo paradižnik, jajčevec, paprike, zeleno, kumarice in solato. V toplih dneh bomo zalivali posevke, ki potrebujejo večjo vlago. Pustili bomo, da se voda za zalivanje nekoliko ogreje na soncu in zalivali bomo le v toplih urah.

Kakšen mora biti dober med

II.

Vsak pristen med se čez zimo ali v hladnih prostorih strdi ali kristalizira. Zato mu pravimo tudi strd. Tekoč med nima zrnc, zato ga v zrncih ali kristalih vidimo le v zimskem času, če nismo medu prej segreli, da ga ohranimo tekočega; takšen je namreč za prodajo pri pretakanju v manjše posode prikladnejši.

Specifična teža medu je različna in je odvisna od njegove dozoritve in od cvetja. Mlad, še nedozorel med je voden, zato lažji in ni za daljšo dobo, ker se skisa. Goden med, iz katerega so čebele izsušile ali odstranile z ventilacijo lastnih kril prekomerno količino vode, je gostejši in zato težji in se v suhem prostoru ohrani tudi leta. Posebno gost je med, ki so ga čebele nabirale po jesenskem vresju. Liter godnega medu tehta 1,20-1,40 kg.

Med je poln zdravilnih lastnosti. Pomaga srcu, prsnim boleznim, z vodo pomešan je lahko čistilo in je dobrodošel v mnogih primerih za potrebe našega organizma. Okusni so prepečenci z medom, potice z medom, posebnost so pa kruhki, namazani s surovim maslom, na katerega poliješ med in potreseš zmlete mandeljne, orehe ali lešnike.

Toda čebela ne daje človeku samo medu, temveč je zanj ena izmed najbolj koristnih živalic tudi iz drugih razlogov. Za bogato obloženo sadno drevje moramo biti tudi njej hvaležni. Pri oplojevanju cvetja sadnega drevja in cvetja drugih rastlin gre precejšnja zasluga čebeli. To važno opravilo vrši čebela nehote ob srkanju sladkega soka in pri nabiranju cvetnega prahu ali peloda. Sladek sok spravlja v želodček, cvetni prah pa nabira v košek na ščetko, to je šopek dlačic, ki ga ima čebela na zadnjih dveh nožicah. Oplojevanje povzročajo s prenašanjem cvetnega prahu s cveta na cvet. Pri nabiranju sladkega soka ali cvetnega prahu se čebela ustavlja na cvetju istovrstnih rastlin, sicer bi ne prišlo do pravilnega oplojevanja.

Koške cvetnega prahu praznijo v celice ter ga po potrebi od zgodnje spomladi do pozne jeseni rabijo za pripravo hrane ličinkam ali belim črvičkom, iz katerih se izležejo mlade čebele.

O pridni čebeli še nekaj! Res da je čebela žival, žuželka, vendar pa so njena marljivost, vztrajnost, sposobnost in požrtvovalnost tolikšne, da bi jih tudi človek lahko jemal za vzgled. Zato tudi pravi čebelarji pravijo o čebeli v panju, da umre in ne da pogine.

V pojasnilo naj izpregovorim še o **»kraljevi jedi«**, ki se ji po slovensko pravi mleček. To je posebna hrana ali specialiteta, ki jo čebele pripravljajo le za vzrejo matic. Iz te hrane črpa matica moči za težko in važno delo, ki ga ona edina opravlja za razvoj in obstoj družine s tem, da leže jajčeca in tako pripravlja mlade delovne moči (čebele), ki se ob velikem in važnem delu na paši hitro izčrpajo po nekaj mesecih življenja. Le matica živi delj časa in vrši svojo nalogo tudi do pet let.

Omenjeni mleček ima posebne zdravilne ali krepčilne lastnosti. Tudi ljudje, ki ga uživajo, se dobro počutijo. V lekarnah si ga lahko nabaviš v obliki raznih preparatov, ki pa so za zdaj še zelo dragi.

Pridobivanje mlečka je v marsičem zelo zahtevno. Količine so majhne in tudi čas zato ni vedno primeren; prav zato mu je cena visoka. Danes je že več čebelarjev, ki se bavijo s pridelovanjem mlečka za trgovino. S posebnim zanimanjem in uspehom so se tega lotili tudi čebelarji v Jugoslaviji. Seveda od čebel oziroma družin, ki so pripravljene za pridobivanje mlečka, ne smemo pričakovati medu.

Naj slednjič omenim še vosek, ki nam ga daje čebelica. Vosek uporabljajo čebelice za gradnjo celic v satju. Izločajo ga same. Tudi vosek je na razpolago samo v manjših količinah; zato pa so razne maže v lepotilne namene za žensko kožo posebno drage. Izdelki najboljših znamk so namreč iz pristnega voska. Uporabljajo ga tudi s pripravo raznih zdravil in še za marsikaj drugega. **fa.**

(Prvi del članka smo objavili v prejšnji številki pod naslovom »Za naše čebele ni paše«).

—0—

PRIDELEK PŠENICE V ZADNJIH TREH LETIH
(V tisočih stotov)

Države	*l. 1958*	*l. 1959*	*l. 1960*
ZDA	397.820	307.040	372.360
Kanada	101.170	112.540	128.600
Argentina	67.200	58.370	41.000
Avstralija	58.550	53.070	61.240
Francija	96.010	115.440	107.600
Italija	98.150	84.650	68.000
Zah. Nemčija	36.930	45.220	48.440
Anglija	27.550	28.300	29.940
Španija	45.500	46.440	36.740
Jugoslavija	24.530	41.340	35.740
Turčija	86.610	79.870	86.190
Sev. Afrika	29.050	25.780	24.550
Indija	78.650	98.500	98.900
Pakistan	36.010	39.150	39.670
Skupno	1,183.730	1,135.710	1,178.970

V Severni Ameriki je pridelek v zadnjem letu močno napredoval. V Evropi je bil na splošno slabši kakor leta 1959. Tudi v Severni Afriki in na Srednjem vzhodu je bil pridelek pičlejši kakor leta 1959. V Avstraliji je bil pridelek pšenice večji, v Argentini pa znatno nižji kakor sicer.

Občni zbor Kmetijske zadruge

Redni občni zbor Kmetijske zadruge je bil preteklo nedeljo v ul. Zonta št. 2, ob prisotnosti številnih članov. Predsednik Markovič je podal poročilo o delovanju zadruge v lanskem letu. Delovanje je bilo pozitivno, kot je razvidno iz finančnega poročila.

Med letom je zadruga organizirala II. kmečki tabor na Opčinah, ki je zelo dobro uspel; organizirala je tudi izlete v Verono ob priliki velesejma in v Jugoslavijo na Dobrovo, kjer so si člani ogledali vinske kleti. Kmetijska zadruga je finančno prispevala Kmečki zvezi in Zvezi malih posestnikov, ki sta organizirali strokovne tečaje in predavanja o kmečkih vprašanjih ter je odobrila študijsko štipendijo. Končno je zadruga kupila zemljišče na Proseku, kjer misli graditi nove zadružne prostore.

Sledilo je poročilo nadzornega odbora. Obračun za lansko leto je pokazal: Aktiva 14,857.568; Pasiva 14,074.053; čisti dobiček 783.515 lir. Občni zbor je soglasno odobril poročilo Upravnega in Nadzornega odbora.

Po razpravi je občni zbor pooblastil upravni odbor, naj v tekočem letu poskrbi za začetek zidanja zadružnih prostorov na Proseku ter naj razširi svojo dejavnost v prid kmetijstva; po možnosti naj bi zadruga obveščala našega kmeta o vseh perečih dogodkih in kmetijskih vprašanjih s svojim časopisom.

Tudi letos naj bo meseca avgusta III. Kmečki tabor na Opčinah, ki naj postane tradicionalna manifestacija tržaških kmetov; zaželeno bi bilo, da bi se ta tabor razširil s sodelovanjem goriške, sežanske in koprske pokrajine.

Na občnem zboru je prišlo do izraza ogorčenje zaradi diskriminacije s strani tukajšnjih kmetijskih oblasti na škodo Kmetijske zadruge.

Občnemu zboru so prinesli svoje pozdrave zastopniki Zadružne zveze iz goriške pokrajine ter Zveze malih posestnikov in Kmečke zveze iz Trsta.

Občni zbor je potrdil sedanje člane Upravnega odbora.

Slinavka tudi na Tržaškem

V zadnji številki našega lista smo poročali o hudi slinavki v Furlaniji in v pokrajini Treviso ter o njenem prenosu v Krmin na Goriško, kjer je povzročila občutno škodo. Povedali smo tudi, da je Zooprofilaktični Inštitut v Padovi ugotovil, da povsod razsaja virus slinavke tipa C, ki je zadnje desetletje povzročil veliko poginov med obolelo živino. To pot pa moramo na žalost poročati, da se je slinavka razširila *tudi na Tržaško ozemlje*. Na Opčinah so okuženi trije hlevi in eden v bližini Piščancev. Za okužene hleve na Opčinah so že ugotovili, da gre za virus tipa C, za onega pri Piščancih so tudi ugotovili prisotnost istega virusa. Domnevajo pa poleg virusa tipa C tudi prisotnost virusa tipa A_5. Zato na Tržaškem iz previdnosti cepijo živino z bivalentnim cepivom proti okužbi po virusu tipa C in A_5. Naše kmete pozivamo k previdnosti in jih opozarjamo, da naj popolnoma zaupajo zdravstveni oblasti, ki jih bo z navodili in cepljenjem rešila pred morebitno okužbo goveda. Opozarjamo jih tudi, da naj bodo zelo previdni pri ravnanju z živino prvih 14 dni po cepljenju, dokler ne nastopi popolna imunizacija. Živinorejci naj se ravnajo po navodilih, ki smo jih navedli v zadnji številki »Gospodarstva« v zvezi s slinavko na Goriškem. Cepivo proti slinavki je brezplačno. Le vsakdo mora plačati veterinarju, ki cepi, 200 lir na glavo živine za uslugo.

Dr. D. R.

Kakor smo pozneje zvedeli, je slinavka na Opčinah uničila velik hlev podjetnega živinorejca L. Daneva. Najprej mu je poginila krava, nato pa je moral zaklati kar sedem glav živine. Kmet Fučka na Trsteniku je moral pobiti 5 glav, 7 krav pa je zvrglo. Tudi na Opčinah je več krav zvrglo. To je za naše živinorejce velika nesreča in storiti je treba vse, da se v bodoče bolezen ne bo tako razpasla. Škoda, da ni bilo cepljenje izvršeno tudi pri nas kakor hitro se je bolezen pojavila v Furlaniji in na Goriškem.

A. PERTOT Ul. Ginnastica 22 TRST

prodaja na debelo in drobno
tkanine najbolj znanih tvornic,
vsakovrstni krojaški pribor,
žensko in moško perilo,
zadrge - gumbe in razno galanterijo

PRIZNANO MEDNARODNO AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE

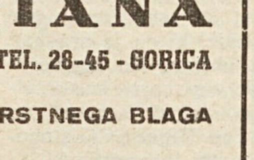

LA GORIZIANA

GORIZIA - VIA DUCA D'AOSTA N. 88 - TEL. 28-45 - GORICA

PREVZEMAMO PREVOZ VSAKOVRSTNEGA BLAGA

Posebni pogoji za prevoz blaga v Jugoslavijo

GOSTINSKI ŠOLSKI CENTER

HOTEL **Galeb** KOPER

Domača kuhinja

Vsak dan glasba s plesom do 24 ure. — Nove moderno opremljene sobe z vsem komfortom.

IMPEXPORT

UVOZ - IZVOZ - ZASTOPSTVA
TRST, Ul. Cicerone 8
Telef. 38-136 - 37-725

Oddelek za kolonialno blago
Ul. del Bosco 20 - Tel. 50010
Telegr.: Impexport - Trieste

UVAŽA:
VSAKOVRSTNI LES - CEMENT IN GRADBENI MATERIAL - MESO IN ŽIVINO

IZVAŽA:
TEHNIČNI MATERIAL - RAZNE STROJE
TEKSTIL - KOLONIALNO BLAGO

POSREDUJE PO TRŽAŠKEM IN GORIŠKEM SPORAZUMU
SPECIALIZIRANO PODJETJE ZA VSAKOVRSTNE KOMPENZACIJE

Transadria d. d.

IMPORT - EXPORT

vseh vrst lesa, trdih goriv in strojev za lesno industrijo

TRST - Sedež: ul. Cicerone 8/II
Telefon: 30-214

AVTOPREVOZ
Cunja Rihard
TRST
Strada del Friuli 289
telefon 35-379

Osebni in tovorni prevozi za tu - in inozemstvo
Konkurenčne cene

TRANS - TRIESTE
Società a r. l.

TRIESTE-TRST, V. Donota 3 — Tel. 38-827, 31-906, 95-880

UVAŽA: vse lesne sortmane in produkte gozdne industrije.

IZVAŽA: vse proizvode FIATove avtomobilske industrije in rezervne dele • Vse vrste gum tovarne CEAT in vse proizvode najvažnejših italijanskih industrij.

AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE
A. POŽAR
TRST - ULICA MORERI ŠT. 7
Tel. 28-373

Prevzemamo vsakovrstne prevoze za tu in inozemstvo. — Postrežba hitra. Cene ugodne

Poravnajte naročnino!